

ÅRSRAPPORT ²⁰¹⁷

STYRETS BERETNING | ÅRSREGNSKAP | STATISTIKK

TINE GRUPPA

TINE skal være en ledende leverandør av merkevarer innen mat og drikke, med hovedfokus på meieriprodukter.

TINEs visjon: Sammen skaper vi ekte matopplevelser folk vil ha.

TINE Gruppas forretningsidé er å skape verdier i et nært samspill mellom natur, landbruk og marked. TINE Gruppen foredler rene og naturlige råvarer til god og sunn mat som forbrukerne foretrekker og er landets ledende leverandør av næringsmidler. TINE Gruppen er eid av norske melkeprodusenter og er organisert som et samvirke.

TINE Gruppen har norske og utenlandske hel- og deleide datterselskaper som Diplom-Is AS og Fjordland AS. Hovedtyngden av TINEs internasjonale virksomhet er i USA, Sverige, Danmark, Storbritannia og Australia.

INNHold

Året som gikk	4
Konsernsjefen	6
Dette er TINE	8
TINE-kartet	10
TINE Gruppas merkevarer	12
Styrets beretning	14
Årsregnskap	34
Revisors beretning	64
TINE Gruppen – datterselskap	66
TINE Råvare	68
Statistikk	70
Kontaktinformasjon	74

TINE GRUPPA

1 537

MNOK
DRIFTSRESULTAT

22 511

MNOK
DRIFTSINNTÉKTER

5 476

ANTALL
ANSATTE

KU- OG GEITEMELK LEVERT TIL TINE I 2017 (2016)

MILL. LITER

1 413,8
(1 439,1)
KUMELK

19,9
(20,8)
GEITEMELK

FORBRUK PER INNBYGGER I 2017 (2016)

KG/LITER (Kilde: melk.no)

83,7
(86,1)
MELK/LITER

10,6
(11,0)
YOGHURT INKL.
IMPORT/KG

9,4
(9,4)
FLØTE/
RØMME/KG

18,8
(19,2)
HVIT-, BRUN-,
IMPORT- OG
SMELTEOST/KG

3,1
(3,1)
SMØR INKL.
BLANDINGS-
PRODUKTER/KG

NØKKELTALL TINE GRUPPA

		2017	2016*	2015	2014	2013
Driftsinntekter	MNOK	22 511	22 569	22 204	21 440	20 429
Driftsresultat (EBIT)	MNOK	1 537	1 962	1 678	1 363	948
Driftsmargin	Driftsresultat/driftsinntekter	6,8 %	8,7 %	7,6 %	6,4 %	4,6 %
Resultat før skatt	MNOK	1 414	1 862	1 579	1 187	790
Årsresultat	MNOK	1 304	1 634	1 424	1 013	685
Eiendeler	MNOK	16 054	16 029	15 117	14 627	14 323
Egenkapitalandel (%)	Egenkapital/total kapital	48,8 %	45,5 %	44,0 %	41,9 %	41,3 %
Netto rentebærende gjeld/EBITDA		1,09	0,96	1,11	1,39	2,14
Investeringer	MNOK	1 203	1 131	1 038	796	905
Operasjonell kontantstrøm	MNOK	2 169	2 187	1 780	1 959	1 325

* 2016 er inkludert en positiv engangseffekt fra planendring uførepensjon. Dette utgjør for TINE Gruppen 245 millioner kroner.

UTVIKLING HMS-/MILJØ-TALL

	2017	2016	2015	2014	2013
ANSATTE					
Antall ansatte, TINE SA	4 469	4 506	4 543	4 639	4 730
Antall ansatte, TINE Gruppen	5 476	5 418	5 362	5 463	5 600
H-verdi, TINE Gruppen	7,1	7,5	8,1	13,2	9,9
Sykefravær, TINE Gruppen	5,7 %	5,9 %	6,2 %	6,2 %	6,2 %
MILJØ (TINE SA)					
Brutto energiforbruk (GWh)	536	531	531	543	565
Emballasjeforbruk (tonn)	28 683	28 455	28 684	28 730	28 834
Emballasjeforbruk ifht driftsinntekter (tonn/MNOK) ¹	2,31	2,24	2,21	2,47	2,53
Utslipp CO ₂ -ekv. totalt (tonn) ²	75 268	71 180	85 720	88 564	95 543
Utslipp CO ₂ -ekv. fra meieri (tonn) ²	24 228	22 759	27 291	27 417	33 212
Utslipp CO ₂ -ekv. fra transport (tonn) ²	47 755	45 135	54 988	58 139	58 259
Transport (km/1000 liter råstoff)	36	38	37	39	38
Kildesortert avfall (prosent av total mengde)	85 %	89 %	87 %	85 %	86 %
TRYGG MAT (TINE SA)					
Sykdomsframkallende bakterier, antall negative prøver	4 648	4 435	2 830	4 011	3 795
Sykdomsframkallende bakterier, antall positive prøver	0	2	1	3	4
Antall tilbakekallinger	1	2	2	2	1

¹ Emballasjeforbruk ifht. driftsinntekter: Driftsinntektene er justert med konsumprisindeksen de enkelte årene. ² Utslipp CO₂-ekv. omfatter scope 1.

2017

ÅRET SOM GIKK

Disse smakebitene fra årets hendelser viser at TINE har mange jern i ilden. Vi takker for gjeve bransjeutmerkelse og jobber jevnt og trutt videre med å opprettholde vår posisjon med produkter og tjenester av høy kvalitet.

1 Januar

– Sølv er gull for meg, sier Christopher Davidsen på den norske finalefesten etter å ha sikret **andreplassen i Bocuse d'Or**, kokkenes verdensmesterskap. TINE er stolt sponsor.

2 Februar

H.K.H. Kronprins Haakon besøker TINEs meieri på Kalbakken sammen med daværende LO-leder Gerd Kristiansen.

3 Mars

TINE lanserer Oslos første hybridlastebil. Den leverer varer miljøvennlig og lydløst i den innerste Oslo-kjerne. – Jeg er stolt av TINE, dere viser vei, sier byrådsleder Raymond Johansen bak rattet i bilen.

TINE går til topps da norske forbrukere for sjette år på rad kårer Norges **mest bærekraftige merkevarer**. Sustainable Brand Index er Skandinavias største forbrukerundersøkelse om bærekraftige merkevarer.

4 April

Lærlinger blir dyktige fagfolk ved å delta på meierifaglig kurs i TINEs regi. 11 lærlinger fra TINE-anlegg rundt om i landet deltar i matfag.

5 Mai

Statsminister Erna Solberg skyter startskuddet for rekordstor TINEstafett. 6000 elevene fra 106 ulike Oslo-skoler løper på Bislett stadion.

6 Juni

Järlsberg® i støtet! Både i USA og Australia omtales Järlsberg® i positive ordelag. Järlsberg® er på mat-TV i USA, der den framstilles som perfekt blant annet til burger.

Marit Bjørgen besøker TINE Fotballskole på Høybråten. Hun snakker om viktigheten av påfyll når man er i aktivitet. Hun deler ut produkter fra «Smart idrettsmat», som er et konsept med variert og sunnere matutvalg som tilbys på idrettsarenaer.

7 Juli

En ny rapport utarbeidet av Samfunnsøkonomisk analyse viser at **TINE genererer 25.000 årsverk og 20 milliarder kroner**, og er dermed en viktig del av norske basisnæringer.

Antibiotikaforbruk og jurbetennelser på norske gårdsbruk er redusert med 61 prosent per årsku fra 1994 og fram til i dag.

TINE har i 17 år solgt **sesongjuicen Sunniva eple**. Selskapet satser nå enda mer på det som kommer fra Norge, og ikke minst fra Hardanger. Derfor doubles nå mengden av frukt og bær som kjøpes inn fra bønder i området.

8 August

Dagligvarebransjen legger beslag på fem plasser i YouGovs topp 10-rangering av landets sterkeste merkevarer det siste året. **TINE havner på tredje plass**, bak FINN og Kiwi.

Storhusholdning er i kraftig vekst i USA. **TINE kjøpte i 2016 en tredjedel av selskapet Lotito**, som er en stor storhusholdningskanal. Her besøker konsernsjef Hanne Refsholt pakkeriet og hovedkvarteret til Lotito i New Jersey, New York.

Statsminister Erna Solberg markerer med en spregladning at byggingen av TINES nye meieri på Flesland er i gang. Det nye meieriet skal bli Nordens mest effektive og framtidsrettede miljømeieri.

9 September

Meieriet på Tunga tar imot to nye lærlinger i industriell matproduksjon. NHOs regiondirektør, og tidligere statsråd, Tord Lien er til stede for å se og lære hvordan **TINE jobber med fagopplæring**.

10 Oktober

TINES klimaprogram #KUKRAFT skal gi verdens mest bærekraftige mattransport med klimavennlig biogass fra kumøkk. De 200.000 norske kuene som leverer melk til TINE, blir det viktigste bidraget for å nå målet.

Via samarbeid med helse-Norge ønsker TINE å bidra til økt kompetanse om mat, ernæring og **god matomsorg i helseinstitusjoner**.

11 November

Kvit Geitost Lagra og Norvegia® Special Reserve får **medalje i World Cheese Awards** i London. Ostene blir dermed rangert øverst blant over 3000 bidrag fra hele verden. Neste år går verdensmesterskapet i ost i Bergen.

TINE lanserer en **ernæringspodcast**, som er blitt en av landets mest populære podcaster.

12 Desember

Norge er pålagt av WTO å kutte subsidiering av Järlsberg®. TINE beslutter derfor å bygge **et stort meieri i Cork i Irland**, som skal produsere Järlsberg® med irsk melk.

MED BLIKKET RETTET FRAMOVER

2017 har vært et begivenhetsrikt år. Det har vært et utfordrende år. Og det er et år hvor vi med en ny strategi retter blikket mot framtiden.

For å starte med det utfordrende: TINES konkurransekraft utfordres både av endringer i markeder, rammevilkår og forbrukertrender. Vi har de siste årene tapt andeler i viktige produktsegmenter, og det innebærer at vi på godt norsk må "skjerpe oss". TINE og forbrukerne har en god historie sammen, men utviklingen tilsier at vi må bli raskere og mer innovative i møte med behovene deres. Samtidig må våre kunder, dagligvarekjedene, oppleve at TINE leverer varer til konkurransedyktige priser. Det innebærer at vi som selskap også må drive enda mer kostnadseffektivt. For å møte disse utfordringene har TINE utviklet en ny og enda mer kunde- og forbrukerrettet strategi. Dette innebærer betydelige endringer av selskapets kommersielle områder, samtidig som vi skal redusere kostnadene våre med 450 millioner kroner.

Denne prosessen har dessverre også personalmessige konsekvenser. Men TINE har heldigvis, i samarbeid med tillitsvalgte, utviklet gode rutiner for å ta vare på medarbeidere i en omstillingsprosess.

Men om 2017 har bydd på utfordringer, har TINE også tatt flere skritt framover på viktige områder. På bærekraftområdet, som også har en helt sentral plass i TINES strategi, gleder jeg meg over flere spennende tiltak. Det er nærliggende å trekke fram at vi i Vestfold har biler som kjører på biogass fra kumøkk levert av TINES egne bønder – og flere vil det bli. Vi har kalt prosjektet #KUKRAFT, og går utviklingen i den retningen både vi og flere fagmiljøer tror, vil dette

tiltaket bli én av bærebjelkene i arbeidet med å få alle våre biler over på fornybart drivstoff innen 2025. På industrisiden jobbes det også godt med miljø. Vi reduserer svinn og gjør håndfaste grep for å redusere bruken av fossil energi. I dag er andelen fornybar energi på anleggene våre 85 prosent – og i 2023 skal all energien være 100 prosent fornybar.

På forbrukersiden jobbes det målbevisst i samarbeid med myndighetene for å redusere matsvinn, utvikle sunne produkter og å hjelpe folk med å ta gode ernæringsvalg.

Ute hos melkebonden skjer det også spennende ting. TINES rådgivningsapparat har vært med på å utvikle en klimakalkulator. Denne kan bonden bruke for å beregne sitt eget klimagassutslipp og iverksette effektfulle tiltak for å redusere dette. Et godt miljøgrep og en håndfast innovasjon.

En mindre gledelig sak var Dagens Næringslivs oppslag vedrørende forhold rundt en av TINES leverandørrelasjoner i perioden 2011–2015, som kan være i strid med norsk lov. Etter at TINE ble gjort oppmerksom på mulige kritikkverdige forhold, tok vi raskt kontakt med Økokrim, i tillegg til å iverksette egne undersøkelser. I skrivende stund kjenner vi ikke til hva konklusjonen av politietterforskningen blir, men det er bra at alle forhold rundt denne saken blir belyst. TINE skal ha et ryddig og transparent forhold til leverandørene våre – uten unntak.

I 2017 har vi også sett at #Metoo-kampanjen

har satt et etterlenget søkelys på seksuell – og annen trakassering i arbeidslivet. Mange modige stemmer har løftet temaet opp på den politiske dagsorden, og jeg kan love at TINE også jobber kontinuerlig for at våre medarbeidere skal ha en trygg arbeidshverdag. Alle i TINE har gjennomført eller skal gjennomføre kurs i våre etiske retningslinjer, hvor også trakassering er et tema. Samtidig skal ingen kjenne ubehag ved å si fra til en leder, en tillitsvalgt eller en god kollega, om de opplever eller er vitne til trakassering. Ansvar for å sikre et godt og trygt arbeidsmiljø sitter vi med alle.

Til slutt: Også i 2017 figurerte TINE i toppen på nasjonale omdømmemålinger. Det er en tillitserklæring fra forbrukere og samfunn. Men det er også en tillit vi skal forvalte med stor grad av ydmykhet. Når vi framover vil bevege oss raskere og med større kraft i innovasjonsarbeidet, skal vi fremdeles ta med oss det beste fra TINES historie; engasjementet for miljø og dyrevelferd, for helse og ernæring – og for norske mattradisjoner. 2018 blir et nytt, spennende år.

HANNE REFSHOLT
Konsernsjef

TINE skal på forbrukersiden jobbe målbevisst i samarbeid med myndighetene for å redusere matsvinn, utvikle sunne produkter og å hjelpe folk med å ta gode ernæringsvalg.

DETTE ER TINE

TINE Gruppen er en av Norges største næringsmiddelbedrifter og er fullskalaleverandør av meieriprodukter med kjente merkevarer. TINE eies av 10.478 melkebønder og er organisert som et samvirke.

Vår forretningsidé er å foredle rene og naturlige råvarer til god og sunn mat. Det skal vi gjøre i nært samspill mellom natur, landbruk, forbrukere og handel.

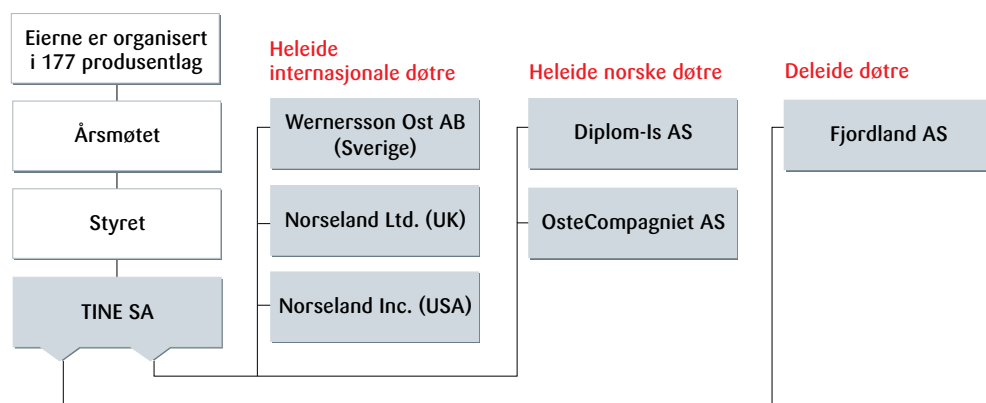
TINE har gjennom sin mer enn 135 års historie bygd virksomheten på grundighet både når det gjelder matfaglig og produksjonsfaglig kompetanse.

TINE har mer enn 1200 varelinjer i sin portefølje, som produseres på 31 meierier spredt over hele landet. Videre har TINE to sentrallagre og to terminaler, i tillegg til norske og utenlandske hel- og deleide datterselskaper, som Diplom-Is AS, OsteCompagniet AS, Fjordland AS, Wernersson Ost AB i Sverige, Norseland Inc. i USA og

Norseland Ltd. i Storbritannia. Hovedtyngden av TINEs internasjonale virksomhet er i USA, Sverige, Danmark, Storbritannia og Australia. TINE har produksjon av Jarlsberg® i USA og leieproduksjon i Irland. Jarlsberg® er i dag TINEs største eksportartikkel. I 2017 eksporterte vi 9072 tonn, som tilsvarer omkring 50 prosent av all Jarlsberg® som produseres i Norge. Av andre produkter som TINE eksporterer, kan nevnes TINE Gudbrandsdalsost og Snøfrisk®.

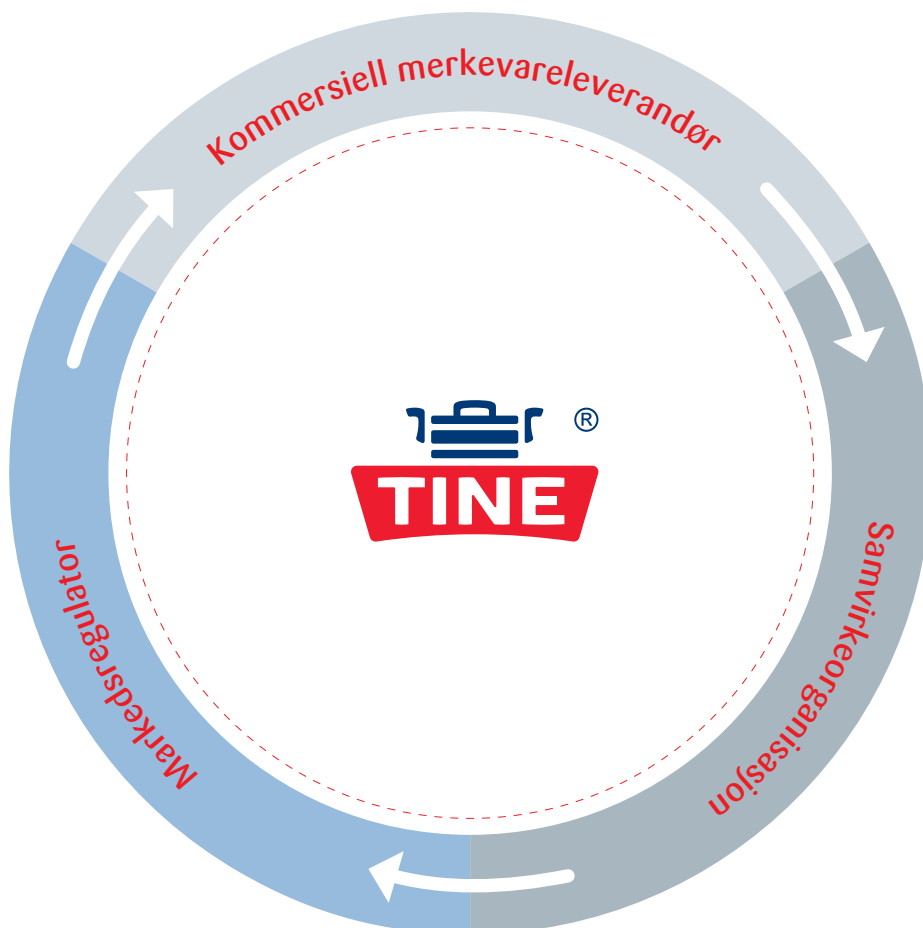
TINE Gruppen har 5476 ansatte, driftsinntekter på 22,5 milliarder kroner i 2017, og driftsresultat på 1537 millioner kroner.

TINE GRUPPA

TINEs TREDELTE ROLLE

TINE har tre roller som skal ivaretas: Som markedsregulator på oppdrag fra myndighetene, som kommersiell merkevareleverandør, og som medlemsorganisasjon for eierne.

Kommersiell merkevareleverandør

Med driftsinntekter i overkant av 22,5 milliarder kroner i året er TINE en av Norges største næringsmiddelaktører. TINE lever av forbrukernes tillit ved å levere merkevarer som innfrir forventningene.

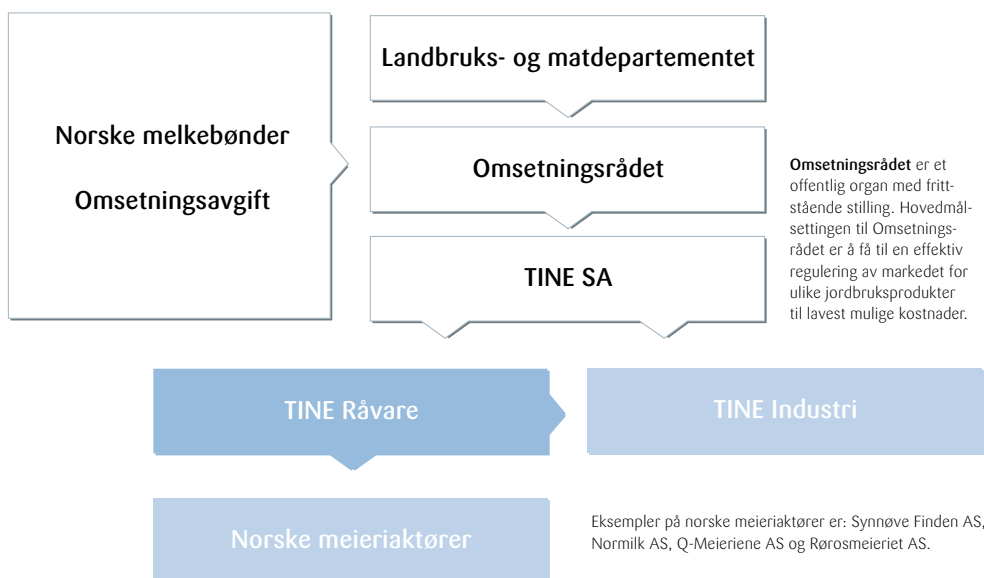
Samvirkeorganisasjon

TINEs formål er å drive en effektiv, kvalitets- og markedsrettet næringsmiddelvirksomhet på samvirkemessig basis. TINE arbeider for at eierne får best mulig økonomisk resultat av sin melkeproduksjon ved å ivareta eiernes øvrige interesser.

Markedsregulator

Som markedsregulator har TINE plikt til å motta melk fra alle melkeprodusenter i Norge. På den måten er alle melkeprodusentene sikret å få levert den melka de produserer til fastsatt pris (målprisen). TINE har også plikt til å forsyne andre industriaktører med råvaren melk (se omtale TINE Råvare side 68).

MARKEDSREGULERING

Markedsregulering handler enkelt forklart om at TINE Råvare er ilagt et ansvar fra myndighetene for å sikre at det er nok melk i Norge, det vil si nok melkeråvare. Dette nivået fastsettes i forhandlinger mellom norske myndigheter og faglagene i landbruket. Ordningen selvfinansieres av norske melkebønder, hvor TINE skal sikre bøndene avsetning og priser i tråd med jordbruksavtalen og stabil forsyning av varer i alle markeder til tilnærmet lik pris. Markedsregulator har også forsyningsplikt for å sikre alle meieriselskaper nødvendig tilgang på råvarer. Markedsregulator plikter også å motta melk fra alle produsenter over hele landet.

Eksempler på norske meieriaktører er: Synnøve Finden AS, Normilk AS, Q-Meieriene AS og Rørosmeieriet AS.

TINE-KARTET

PER 01.01.2018

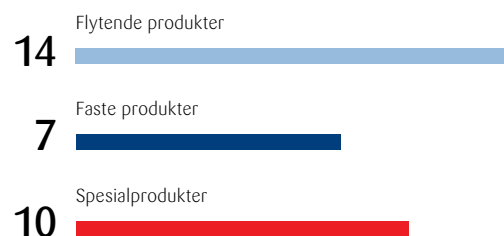
TINE Flytende produkter inkluderer produksjonsprosessen fra mottak av råmelk og innsatsfaktorer, produksjon av varer og levering til lager. Eksempler på flytende produkter er Tinemelk®, TINE Kremfløte, TINE Yoghurt, Litago® og Sunniva® juice.

TINE Spesialprodukter omfatter produksjonsprosessen fra mottak av råmelk og innsatsfaktorer, produksjon, modning og pakking. Av spesialprodukter kan nevnes Selbu Blå, Gamalost frå Vik, TINE Pultost og Ryfylkegeome.

TINE Faste produkter omfatter produksjonsprosessen fra mottak av råmelk og innsatsfaktorer, produksjon av varer og levering til lager. Av produkter som blant annet sorterer under faste produkter er Norvegia®, Jærlandsberg® og TINE Ekte Smør.

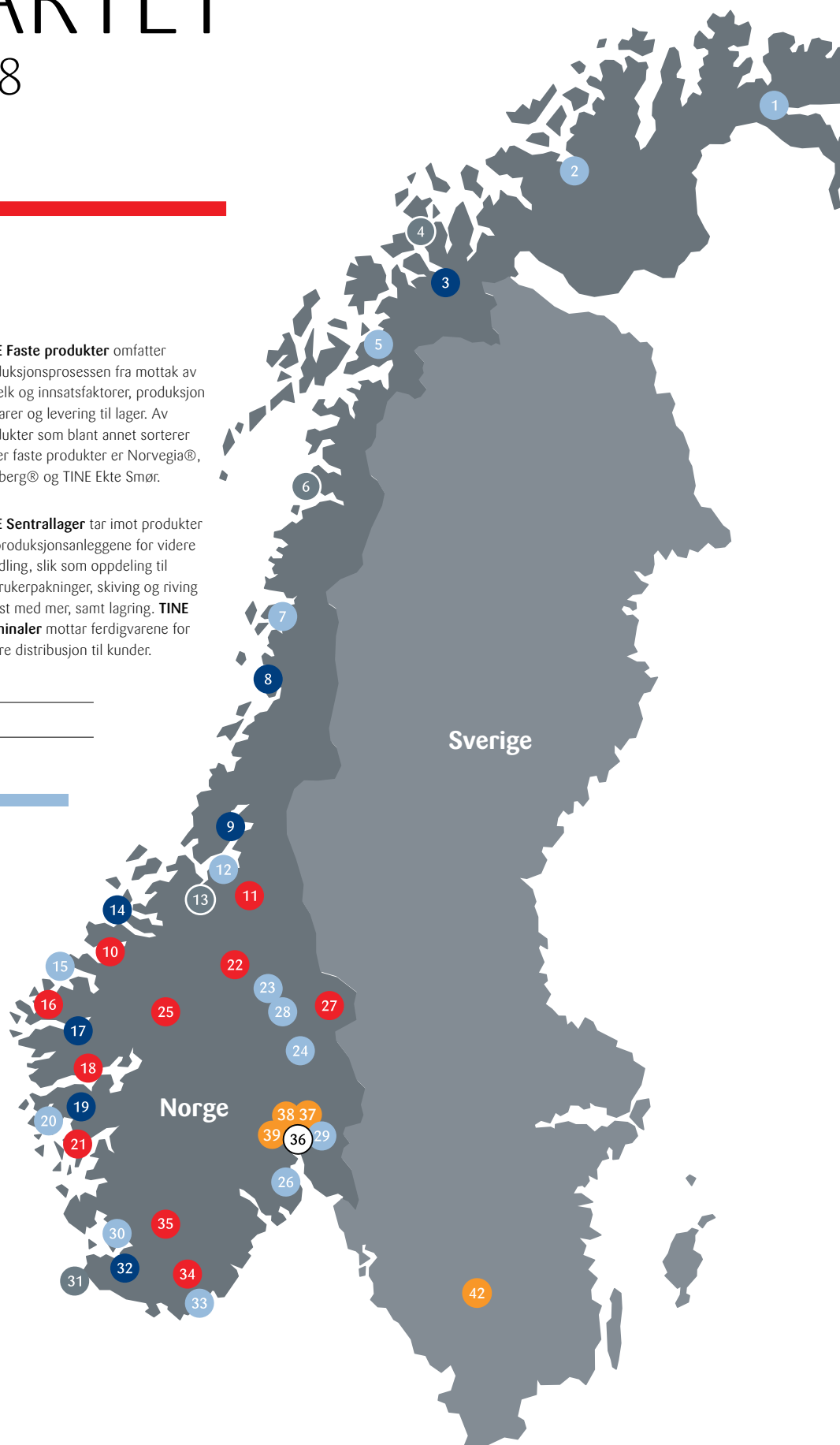
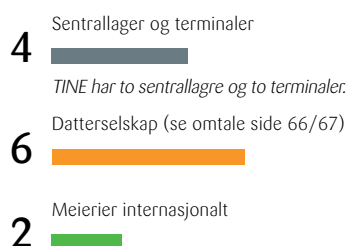
TINE Sentrallager tar imot produkter fra produksjonsanleggene for videre foredling, slik som oppdeling til forbrukerpakninger, skiving og riving av ost med mer, samt lagring. **TINE Terminaler** mottar ferdigvarene for videre distribusjon til kunder.

ANTALL MEIERIER MED PRODUKSJON AV

ANTALL MEIERIER

31

MEIERIER I NORGE

1. TINE Meieriet Tana

Produksjon: Søtmelk, smør, Kesam®, fløte, melkeringe, rømmekolle, gresk yoghurt.
Distribusjon: Øst-Finnmark.

2. TINE Meieriet Alta

Produksjon: Søtmelk, fløte.
Distribusjon: Vest-Finnmark.

3. TINE Meieriet Storsteinnes

Produksjon: Norvegia®, brunost, Nøkkelost, Balsfjord, Ekte Hvit Geitost.

4. TINE Terminal Tromsø

Lager og omlasting.
Distribusjon: Troms.

5. TINE Meieriet Harstad

Produksjon: Søtmelk, rømme, fløte, juice, økologisk melk.
Distribusjon: Nordland og Troms.

6. TINE Terminal Bodø

Lager og omlasting.
Distribusjon: Nordland.

7. TINE Meieriet Sandnessjøen

Produksjon: Søtmelk, tørrmelk, smør, fløte, lager og omlasting.
Distribusjon: Helgeland.

8. TINE Meieriet Sømna

Produksjon: Norvegia®, Østavind.

9. TINE Meieriet Verdal

Produksjon: Jarlsberg®, Norvegia®, Graddost, smør, Bremykt®, tørkede myseprodukter.

10. TINE Meieriet Tresfjord

Produksjon: Ridder®, Port Salut.

11. TINE Meieriet Selbu

Produksjon: Normanna, Norzola, Fryd Royal Blue, Selbu, Blå, Kybos, ternet marinert Jarlsberg®.

12. TINE Meieriet Tunga

Produksjon: Søt og syrnnet melk, fløte, Go'morgen, Biola®, økologisk kefir, Cultura® og økologisk melk.
Distribusjon: Trøndelag og Nordmøre.

13. TINE Sentrallager Heimdal

Revet, skivet og stykket ost, pakking, lagring, import.

14. TINE Meieriet Elnesvågen

Produksjon: Jarlsberg®, Sveitser, brunost, nøkkelost.

15. TINE Meieriet Ålesund

Produksjon: Søt og syrnnet melk, fløte, Piano® desserter, kremer og sauser, YT®, iskaffe, langtidsholdbare drikkeprodukter.
Distribusjon: Sunnmøre og Nordfjord.

16. TINE Meieriet Ørsta

Produksjon: Edamer, Norvegia®, Kremost, Snøfrisk®, ekte hvit geitost – Kvitlin, geitesmør, kasein, rømmegrøt.

17. TINE Meieriet Byrkjelo

Produksjon: Norvegia®, brunost, porsjonspakking Norvegia®.

18. TINE Meieriet Vik

Produksjon: Gamalost, Mylse, bringebærjuice.

19. TINE Meieriet Voss

Produksjon: Norvegia®, Dravle, Vossarøykt Kvitost.

20. TINE Meieriet Bergen

Produksjon: Søt og syrnnet melk, fløte, juice.
Distribusjon: Hordaland og Sogn og Fjordane (unntatt Nordfjord).

21. TINE Meieriet Hardanger

Produksjon: TINE Kremost, kremostbase, dessert.

22. TINE Meieriet Dovre

Produksjon: Hvitmuggost, økologisk brie.

23. TINE Meieriet Frya

Produksjon: Søt og syrnnet melk, yoghurt, rømme, cottage cheese, gresk yoghurt, fløte.
Distribusjon: Gudbrandsdalen, Ringsaker, Rena og Koppang.

24. TINE Meieriet Brumunddal

Produksjon: Laktosefrie produkter, langtidsholdbare konsummelprodukter, smaksatt melk, juice, desserter, ingrediens- og melkepulverprodukter, melkekonsentrater.

25. TINE Meieriet Lom & Skjåk

Produksjon: Brunost, søst- og gommeprodukter.

26. TINE Meieriet Sem

Produksjon: Søtmelk, fløte, økologisk melk.
Distribusjon: Vestfold, Telemark, Buskerud.

27. TINE Meieriet Trysil

Produksjon: Pultost.

28. TINE Meieriet Tretten

Produksjon: Smelteost, grøter, desserter, vaffelrøre.

29. TINE Meieriet Oslo

Produksjon: Søt og syrnnet melk, yoghurt, rømme, juice, iste, fløte, økologisk kefir, økologisk melk.
Distribusjon: Oslo, Akershus, Østfold, Gjøvik, Toten, Valdres, Hallingdal, Numedal, Hedmark til Sør-Trøndelag.

30. TINE Meieriet Sola

Produksjon: Søt og syrnnet melk, fløte, økologisk melk.
Distribusjon: Rogaland og Vest-Agder.

31. TINE Sentrallager Klepp

Produksjon: Revet, skivet og stykket ost, pakking, lagring.

32. TINE Meieriet Jæren

Produksjon: Jarlsberg®, Norvegia®, Mozzarella, pizzatopping, smør, Brelett®, prim, tørkede myseprodukter.

33. TINE Meieriet Kristiansand

Produksjon: Søt og syrnnet melk, fløte.
Distribusjon: Agder-fylkene.

34. TINE Meieriet Setesdal

Produksjon: Rømmegrøt, Kviteseidsmør, kryddersmør, Ryfylkegeome, økologisk Setesdalsmør.

35. TINE Meieriet Haukeli

Produksjon: Frozen Curd, Chèvre.

36. TINE SA Hovedkontor

Oslo

DATTERSELSKAP

37. OsteCompagniet AS

(heleid datterselskap)
Oslo

38. Diplom-Is AS

(heleid datterselskap)
Hovedkontor og produksjonsanlegg, Gjelleråsen

39. Fjordland AS

(deleid datterselskap)
Oslo

40. Norseland Inc.

(heleid datterselskap)
Stamford, CT, USA

41. Norseland Ltd.

(heleid datterselskap)
Ilchester, England

42. Wernersson OST AB

(helheid datterselskap)
Ulricehamn, Sverige

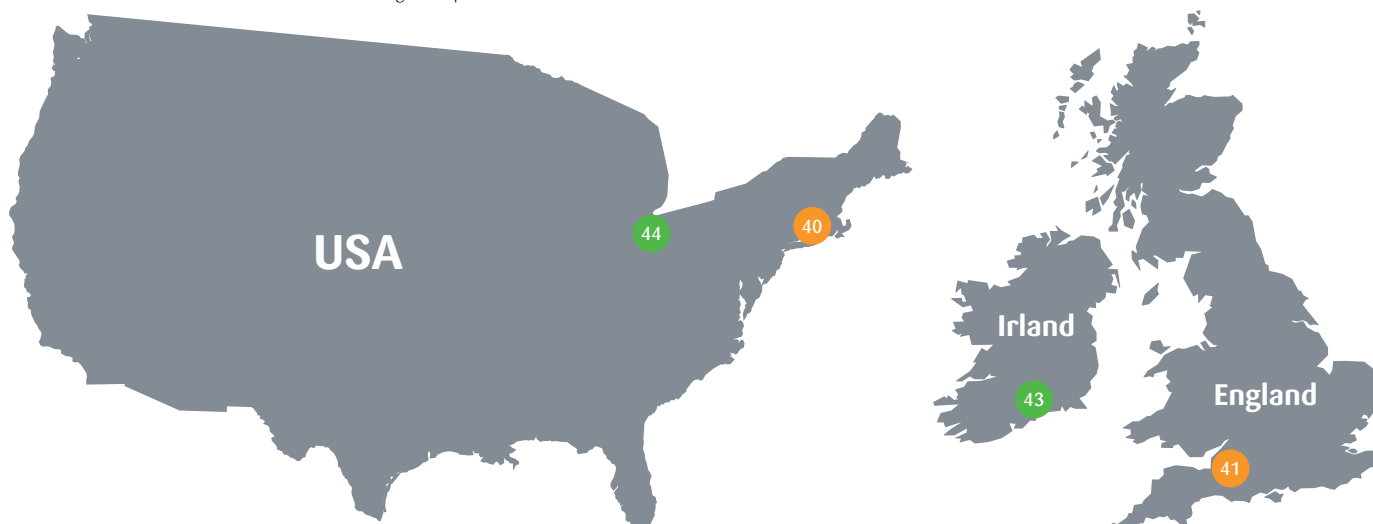
MEIERIER INTERNASJONALT

43. Mogeely, Cork, Irland

Leieproduksjon av Jarlsberg®.

44. Ohio

Produksjon av Jarlsberg®.

TINE GRUPPAS MERKEVARER

TINE Gruppa har over 110 merkevarer i Norge. De fleste er meieriprodukter laget på norsk melk, men også juiceprodukter, iskrem, ferdige middagsretter, margariner og desserter inngår i det norske sortimentet. Internasjonalt har TINE Gruppa datterselskaper i Sverige, Danmark, USA og Storbritannia.

Melka er fundamentet i TINE Gruppas virksomhet. Merkevaren Tinemelk® er en av Norges mest kjente merkevarer og av stor verdi for TINE. I løpet av de siste tiårene har melkeforbruket gått nedover. TINE søker derfor stadig etter ny anvendelse av råstoffet og tilpasser produktsortimentet etter forbrukernes ønsker og behov. TINE har forsket på smak i mange år og vet at det å lage sunnere produkter med god smak, handler om mye mer enn å fjerne sukkeret fra produktene. Her er noen av produktnyhetene fra 2017 fra inn- og utland:

Forbrukerne ønsker en hverdagsost med mer smak, derfor lanserer vi **Østavind®**. Den er like godt egnet til brødskiva som til matlaging og snacks.

JUNIOR Fløtemysost 26 % er den eneste brunosten tilsatt jern. Undersøkelser viser at mange barn får i seg mindre jern enn hva som er anbefalt.

TINE Lett 2 %, er et godt alternativ til rømme og har en fyldig konsistens og en mild smak som passer til det meste.

Biola® Frukt+Grønt er laget på laktosefri syrnnet lettmeik og inneholder 1,5 prosent tilsatt sukker. Den har en frisk og god smak av grønnsaker og frukt.

Litago® UTEN er den aller første sjokolademelka i Europa som er helt uten tilsatt sukker eller søtstoff. Den er dessuten laktosefri. Selv om Litago® UTEN ikke er tilsatt sukker går det ikke på akkord med den deilige Litago®-smaken. Nå får du den også på 1-liters kartong.

I år fornyer TINE det tradisjonsrike **juledesignet på melkekartongene** ved å gi den tradisjonelle fjøsnissen hovedrollen. Det var imidlertid ulven på helmelkkartongen som skapte størst oppmerksomhet.

Sprett® frukt- og grønnsaksyoghurt er tilpasset barna både når det gjelder smak og konsistens. Den er kjempegod alene, men du kan også bruke yoghurten til å lage en spretten smoothie eller en helt egen frossen yoghurt-ispinne.

Piano Vaniljesaus Zero er søtet med søtstoff og har 35 prosent mindre fett enn annen vaniljesaus. Smaken og konsistensen er lagt tett opptil dagens Piano Vaniljesaus.

Kesam® Mager Naturell er rik på protein, og er et godt valg for dem som ønsker seg sunne og magre produkter med et høyt proteininnhold. Kesam® Mager Naturell egner seg godt til dipper, dressinger, som tilbehør til mat eller sammen med nøtter og bær. **14 Kesam® kvarg med jordbærsmak** og ny spennende granola med trendy chiafrø.

Styrk fettfri syrnnet melk er naturlig rik på vitamin K₂, kalsium og vitamin D. I tillegg er den fettfri og har 50 prosent mer protein enn annen melk. Samtidig får du alle de andre næringsstoffene som melk helt naturlig inneholder.

14® Havregrøt kommer nå med ny **eple- og kanel-topping**. Forbrukerne ønsker mer variasjon i spiseklar havregrøt, og nå kommer vi med et alternativ uten nøtter. Denne havregrøten kommer med en granolatopping med tørket eple og med smak av kanel.

Spret® Yoghurt Banan Uten inneholder ikke sukker og er heller ikke søtet med søtstoff, men har et naturlig innhold av sukker fra melk og frukt. Alle Spret-produktene er laktoseredusert, uten e-stoff og tilsatt vitamin D.

Sunniva® Kaldpresset juice er utviklet i samarbeid med den internasjonale aktøren Coldpress®. Juicen er laget med HPP-teknologi, som framstiller juice og andre drikker uten bruk av varmebehandling.

Salget av laktosefrie produkter øker. TINE har en rekke laktosefrie produkter som egner seg svært godt for personer med laktoseintoleranse. I 2017 lanserte TINE to nye laktosefrie produkter; **TINE Laktosefri Crème Fraîche** og **TINE Laktosefri meierismør**.

OSTECOMPAGNIET AS

Selbu Blå Økologisk er en mild blåmuggost med kremet konsistens – mild nok til at den også passer for nybegynnere. Selbu Blå Økologisk kan nytes på godt brød, gjerne med honning og nøtter til, eller i en salat.

WERNERSSON OST AB

Wernersson Ost AB har mange sterke merkevarer i sin portefølje, både egne og andres.

FJORDLAND AS

Fjordland lanserer tre nye tradisjonsrike middagsretter utviklet i samarbeid med Arne Brimi: **Viltboller**, **Grove middagskaker** og **Lammelår**.

NORSELAND INC.

Norseland Inc. har blant annet Jarlsberg® i sitt sortiment. Osten er USAs bestselgende merkevare innen segmentet importert spesialost.

DIPLOM-IS AS

Fruitero Smoothie Mango med 50 prosent frukt er en av årets iskemnyheter fra Diplom-Is. Nyheten **Dola-is** er inspirert av norske dessertmaker.

NORSELAND LTD.

Norseland Ltd. har mange markedsledende merker og ostesnackprodukter i sin portefølje.

STYRETS BERETNING

Hovedpunkter fra året 2017:

- Driftsresultatet for 2017 ble 1537 millioner kroner, en reduksjon på 179¹ millioner kroner fra 2016
- Resultatet ble påvirket av noe svakere salgsutvikling for norsk meieri- og iskremvirksomhet samt reduserte marginer internasjonalt, men dette ble delvis motvirket av kostnads- og effektivitetsforbedringer
- Ny strategi TINE 2020 og endret organisering skal styrke innovasjonsevne og bidra til ny vekst. Nye kostnadsforbedringer er initiert med mål om 450 millioner kroner i kostnadsreduksjon
- Vedtak om å bygge nytt Jarlsberg®-meieri i Irland
- Endrede markedsbetingelser for biodiesel utfordrer TINEs satsing på grønn transport, men både transport og produksjon skal være 100 prosent fornybare i 2025
- Reduksjon i antall skader og sykefravær

TINES MÅL OG STRATEGI

TINE Gruppen er et samvirkeselskap eid av norske melkeprodusenter. Basis for virksomheten er melk av svært høy kvalitet. Målet er å skape størst mulig verdi av eiernes melkeproduksjon, nå og i framtiden.

Strategi TINE 2020 – Et raskere og sterkere TINE

Analysen har pekt på en utfordrende nåsituasjon for TINE Gruppen. Samtidig er det identifisert flere gode vekstmuligheter.

Vi har definert fire ambisjonsnivåer for TINE Gruppen i strategiperioden:

- TINE skal være forbrukerens og kundens førstevalg
- Vi skal kontinuerlig effektivisere verdikjeden vår
- Vi skal bygge en resultatorientert kultur
- Vi skal være den mest bærekraftige matprodusenten

For å være **forbrukerens og kundens førstevalg** skal TINE utvikle merkevarer som begeistrer – med meieriprodukter som kjerne. TINEs formål er å sikre avsetning for eiernes melk. Det innebærer å forbedre og styrke all innsats rundt kjernen vår og tilrettelegge for denne veksten.

TINE Gruppen er merkevarer, og vi skal fortsette vårt langsiktige arbeid med å bygge merkevarer som forbrukerne foretrekker. Gjennom

innovasjon og forretningsutvikling skal vi utvikle og bygge relevante løsninger som dekker forbrukernes behov. Det er etablert et nytt konsernområde som skal tydeliggjøre og prioritere satsingsområder, også i den grad konsepter og løsninger kan finnes utenfor TINEs etablerte kjerneområder.

Ambisjonen for **effektiv verdikjede** skal oppnås gjennom ulike tiltak. Kontinuerlig forbedring i hele verdikjeden blir grunnlaget for målet. TINE skal fortsette arbeidet med effektivisering av prosesser, systemer og organisasjonen for å sikre økt konkurransekraft. Vi skal jobbe aktivt for å få en mer fleksibel kostnadsstruktur. Samtidig må TINE arbeide med optimal melkeanvendelse, fordi dette har stor betydning for TINEs driftsresultat.

Vi må forstå mulighetene og evne å ta i bruk relevant teknologi. Dette krever et kompetanseløft, både digitalt og innenfor annen teknologi. TINE skal dessuten ha en konkurransedyktig distribusjonsløsning som sikrer en lønnsom og bærekraftig leveringsevne for både store volum og mindre serier. Nye digitale løsninger må utvikles for å møte kundenes behov.

Ambisjonen om en enda mer **resultatorientert kultur** bygger på felles mål på tvers av fagområder, god ledelse, samt dyktige og engasjerte

medarbeidere. TINE har en kompleks verdikjede. For å lykkes må vi ha tydelige strategier og felles mål for hver del av verdikjeden, samt mål som går på tvers av fagområder. Det skal være lett for medarbeiderne å forstå hvorfor ulike mål blir satt, å kjenne målene til sin enhet og hvilke mål hver medarbeider skal oppnå.

God ledelse er viktig for at TINE skal nå målene på kort og lang sikt. Sentralt i vår ledelsespraksis er det å ta eget ansvar gjennom å være trygg i sin rolle, vise handlekraft og ta beslutninger i tråd med overordnede mål og strategier. Våre ledere skal være tett på sine medarbeidere, sette tydelige mål, gi ansvar og skape trygghet og riktige arbeidsforhold.

TINE skal være **den mest bærekraftige matprodusenten** i Norge. Det betyr at TINEs industri- og logistikkvirksomhet skal være basert på fornybare energikilder innen 2025 med betydelig reduserte klimagassutslipp.

Vi skal utnytte egne råvarer optimalt, og gjennom innovativ emballasje, merking og forbrukerdialog skal vi redusere matsvinnet hos forbruker. Dette skal bidra til redusert svinn av ressurser i egen verdikjede.

Gjennom å tilby og fremme et sunt, variert og balansert kosthold skal vi bidra til å gjøre Norge sunnere. TINE skal aktivt arbeide for at landbruket når målsettinger om reduserte utslipp fra primærproduksjonen.

Mens TINEs strategiske fokusområder har egne kapitler i beretningen, blir bærekraft rapportert som en integrert del av disse, fordi det er innebygget i hele TINEs virksomhet. TINE er svært opptatt av at bærekraftstrategien skal være naturlig integrert i driften, enten det er sunnere produkter eller tiltak for å ta ned klimagassutslipp i hele verdikjeden.

TINE har siden 2010 rapportert sitt samfunnsansvar og miljøarbeid i henhold til internasjonale standarder, Globale Reporting Initiativ (GRI-G3/G4). Det vises for øvrig til ytterligere informasjon avgitt av administrasjonen om TINEs arbeid med samfunnsansvar, samt den fullstendige rapporten iht. GRI-G4 (www.tine.no).

RESULTATER 2017

Driftsinntektene for TINE Gruppen ble 22,5 milliarder kroner, en reduksjon på 0,1 milliarder kroner, som tilsvarer 0,3 prosent nedgang fra 2016 (på nivå med 2016 justert for endring i valutakurser).

Driftsresultatet for TINE Gruppen ble 1537 millioner kroner og dette var 179¹ millioner kroner svakere enn i 2016. Resultatet ble påvirket av noe svakere salgsutvikling for norsk meieri- og iskremvirksomhet, økte driftskostnader, reduserte marginer internasjonalt og redusert eksportstøtte. Nedtrappingen av eksportstøtten fra Norge startet sommeren 2016 og vil bli avviklet i sin helhet fra sommeren 2020. Salget av internasjonale myseingredienser bidro positivt som følge av høyere priser sammenlignet med i 2016.

Regnskapet for 2017 ble totalt belastet med netto 17 millioner kroner i engangseffekter. Av disse var 36 millioner kroner knyttet til nedskrivning av anleggsmidler, og omstillingskostnader i forbindelse med strukturendringer, mens gevinst fra salg av øvrige driftsmidler utgjorde 19 millioner kroner. Regnskapet i 2016 ble godskrevet med

netto 47¹ millioner kroner i engangseffekter.

TINE arbeider kontinuerlig med tilpasning og forbedring av drift og organisasjon. Det ble gjennom 2017 realisert forbedringseffekter tilsvarende 82 millioner kroner i virksomhetsområdet Meieri Norge. Effektene knyttet seg primært til innkjøp, interne drifts- og prosessforbedringer og utvikling av organisasjonen.

TINEs virksomhet består av Meieri Norge, Meieri internasjonalt og Annen virksomhet.

TINEs virksomhet er representert over hele Norge, og hovedkontoret ligger i Oslo. Hovedtyngden av de internasjonale aktivitetene foregår i USA, Sverige og Storbritannia.

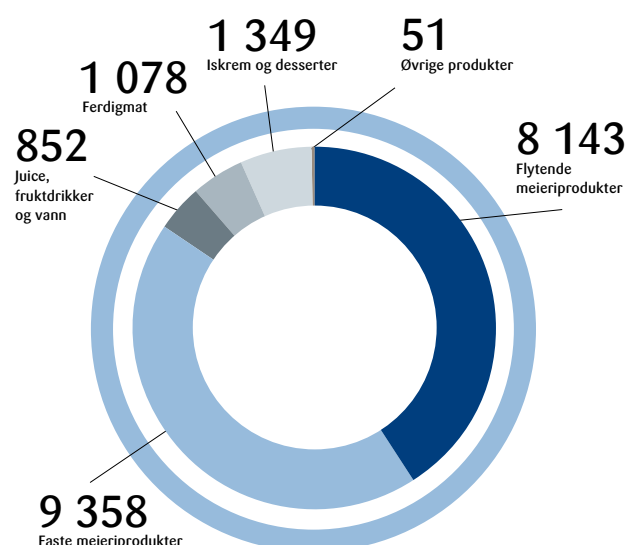
DRIFTSRESULTAT PER VIRKSOMHETSOMRÅDE

MILL. NOK

	2017	2016
Meieri Norge	1 417	1 505
Meieri internasjonalt	34	77
Annen virksomhet	87	134
Konsernelimineringer	0	0
TINE Gruppen	1 537	1 716
Engangseffekt fra planendring uførepensjon	0	245
TINE Gruppen inkl engangseffekt fra planendring	1 537	1 962

SALGSINNTEKTER FERDIGVARER

PER SEGMENT TINE GRUPPA (MILL. NOK)

FOTNOTER

¹ Etter fradrag for positiv engangseffekt fra planendring uførepensjon i 2016. Utgjør for TINE Gruppen 245 millioner kroner.

Mellommåltider og enkle løsninger for å kunne spise og drikke mens man er «på farten» har vært et viktig område for TINE i 2017.

FORBRUKERENS OG KUNDENS FØRSTEVALG

TINEs eiere leverer melk av høy kvalitet, som er den viktigste innsatsfaktoren for å utvikle og bygge ledende merkevarer med meieriprodukter som kjerne.

MEIERI NORGE

Meieri Norge inkluderer TINE SA og OsteCompagniet AS.

Salgsinntektene i Meieri Norge for 2017 var 17,8 milliarder kroner, en reduksjon på 0,5 prosent fra 2016.

Driftsresultatet for Meieri Norge ble 1417 millioner kroner, en reduksjon på 88² millioner kroner fra 2016.

Samlet hadde meierikategorien en svakt positiv utvikling i verdi, men hadde en negativ utvikling i volum. Både TINEs verdi og volum ut av

butikk hadde en negativ utvikling i 2017³.

Det siste året har TINE opplevd å miste segmentandeler innenfor flere av de store meierikategoriene, særlig innenfor søtmeik, yoghurt og rømme/fløte. Ostesalget går ned for første gang på flere år. Det er likevel gledelig å se at TINE har hatt vekst både i salget av syret og smaksatt melk, samt smør. Denne veksten kompenserer likevel ikke for nedgangen i de store områdene.

Innovasjon bidrar til resultater

TINEs merkevarer står sterkt hos norske forbrukere og danner grunnlaget for vårt innovasjonsarbeid med mål om vekst og konkurransekraft for våre kunder. TINE har lansert flere nye produkter som har truffet godt på forbrukerbehov det siste året. Piano® Vaniljesaus Uten tilsatt sukker svarer på behovet for produkter uten tilsatt sukker. TINE har også svart på endrede forbruksvaner, der forbrukere kjøper mat «på farta», med Go'morgen müsli- og nøttebarer.

TINE tar folkehelse på alvor

Livsstilsrelaterte sykdommer er et betydelig problem i vårt samfunn.

Som stor næringsmiddelprodusent tar TINE dette på alvor. Her må vi ta et samfunnsansvar, og vi har god dialog med de politiske myndighetene på dette området. Vi skal bidra til et sunt, variert og balansert kosthold i den norske befolkningen. Det skal også gjennomsyre vårt arbeid med innovasjon. Samtidig skal vi gjøre det enkelt for forbrukerne å gjøre sine valg. I tillegg til å sette ernæring på dagsorden, er TINE Fotballskole og TINEstafetten eksempler på arrangementer som skaper aktivitet i befolkningen.

I 2017 gikk idretts-Norge sammen med TINE i en felles satsing for å gi både barn og voksne et mer variert og sunnere matutvalg på idrettsarenaer. Konseptet er kalt Smart Idrettsmat og har fått svært positiv mottakelse.

Ved å tilby gode matopplevelser ønsker TINE å komme nært på forbrukerne og tilfredsstille deres unike behov. Et eksempel på dette er Heimatt som er en nabolagskafé i Oslo for unge, og flere av de som jobber der er pensjonister. Kaféen åpnet 1. november 2017. Med dette skaper TINE et sted der generasjoner kan møtes. I første omgang er dette en pilot.

TINE har i 2017 satset sterkt på å bygge gode relasjoner til forbrukere og interessenter i digitale flater og i sosiale medier. Inspirerende og nyttig innhold om både merkevarer og selskapets satsing på bærekraft og ernæring har bidratt til gode resultater. TINE ble i 2017 rangert på topp 10 som en av Norges mest digitalt modne selskaper innen digital markeds kommunikasjon⁴.

Fall i søtmelkforbruk, økt salg av smaksatt melk

Kategorien Melkebaserte drikker har økt i verdi, men sunket i volum³. Søtmelk, som er det største segmentet, har hatt den samme utviklingen, men tilbakegangen for søtmelk har vært større og verdivekst lav⁵. TINEs tilbakegang har vært større enn segmentet totalt. Dette skyldes blant annet at enkelte varianter Tinemelk® ikke lenger tilbys i alle kjeder. Utviklingen i søtmelkforbruket per capita har også vist negative tendenser med en nedgang på 3,8 prosent til 70,5 liter i 2017⁶. Utviklingen for TINEs laktosereduserte og laktosefrie søtmelk har fortsatt å være positiv både i verdi og volum⁷.

TINE, med merkevarene Litago® og TINE Sjøkomelk i spissen, har levert betydelig vekst til segmentet for smaksatt melk og har vokst samlet med over 12 prosent i volum ut av butikk⁸. Samarbeidet mellom Litago® og Stratos⁹ traff målgruppen godt, og sto for en større andel av veksten for merket.

Salg i segmentet for syrnet melk har fortsatt å vokse. Biola® har levert høyere volumvekst enn segmentet totalt og sto for brorparten av volumøkningen¹⁰. Et forskningsgjennombrudd i TINE førte til lanseringen Styrk® fettfri syrnet melk med vitamin K₂. Denne har fått god mottakelse.

Nedgang i ostesalget, men nykommer bidrar positivt

Salg av ost har falt både i verdi og volum etter god vekst over flere år¹¹. Forbruket av ost har gått ned med 2,1 prosent siste år. Inkludert importost var forbruket av ost på ca. 18,8 kilo per capita i 2017¹². Utflatingen skyldes til dels økte forbrukerpriser gjennom 2017. Norvegia® har doblet salget siden 2001, men siste år har både Norvegia® og Jarlsberg® gått tilbake både i verdi og volum¹³.

Også brunost-segmentet har gått tilbake i volum, men har hatt en marginal økning i verdi. TINEs utvikling har vært noe dårligere enn kategorien¹⁴, men til sammenligning hadde brunostene fra TINE et svært godt år i 2016 som følge av en større kampanje.

Den nye hverdagsosten Østavind®, med litt mer smak, oppleves som en reell nyhet av forbrukerne. Den kan vise til en høy gjenkjøpsgrad og har bidratt positivt i kategorien.

TINE taper posisjon på yoghurt

Kategorien Yoghurt har falt både i verdi og volum, mens TINEs tilbakegang har vært større enn kategorien og TINE har følgelig tapt segmentandeler¹⁵. Per capita-forbruket sank med 3,6 prosent¹⁶. Go'morgen har likevel vist en mindre oppgang i både verdi og volum¹⁷. Merket har som nevnt også lansert müsli- og nøttebarer med suksess.

FOTNOTER

² Etter fradrag for positiv engangseffekt fra planendring uførepensjon i 2016. Utgjør for Meieri Norge 222 millioner kroner.

³ Kilde: [nielsen](#), referansenummer 003003777 per 16.01.18. For alle referanser: Nielsen ScanTrack, Norge Totalt, Melk, Søtmelk, TINE Søtmelk, TINE Laktosefri, TINE Smaksatt Melk, Smaksatte Melkedrikker, Syrnet Melk, Biola, Ost, Norvegia, Jarlsberg, Brunost, TINE Brunost, Yoghurt, TINE Yoghurt, Go'morgen, Smør/Margarin, TINE Smør, TINE Margarin, Rømme, Fløte, TINE Rømme, TINE Fløte, Sunniva, Julie/Nekt/Lemonade, Økologisk Søtmelk, Økologisk Syrnet Melk, Value Sales 000, Volume Sales 000, Value % Chg, Volume % Chg, Volumandel, Verdiandel, W52,2017. (Copyright © Nielsen). Verdioppgang på +2,7% for melkebasert drikke, volumnedgang på -1,8%.

⁴ Kilde: Digital leaders in Norway 2018, Bearing Point, TINE rangeres som nr. 7 på digital marketing og nr. 1 av matvareleverandørene.

⁵ Kilde: [nielsen](#), referansenummer 003003777 per 16.01.18. Nielsen ScanTrack, Norge YTD W52 2017. Volumnedgang på -3,0% for segmentet søtmelk, verdioppgang +1,2%. TINE -7,7% i volum, -2,5% i verdi.

⁶ Kilde: Melk.no, Markedstall 4. kvartal 2017 per 25.01.18.

⁷ Kilde: [nielsen](#), referansenummer 003003777 per 16.01.18. Nielsen ScanTrack, Norge YTD W52 2017. Verdi- og volumoppgang for TINE laktosefri søtmelk hhv. +15,7% og +8,9%.

⁸ Kilde: [nielsen](#), referansenummer 003003777 per 16.01.18. Nielsen ScanTrack, Norge YTD W52 2017. Verdi- og volumoppgang for TINEs portefølje på smaksatt melk hhv. +8,2% og +12,1%.

⁹ Merkevarer Stratos eies av Nidar, en del av Orkla Confectionary & Snacks.

¹⁰ Kilde: [nielsen](#), referansenummer 003003777 per 16.01.18. Nielsen ScanTrack, Norge YTD W52 2017. Verdi- og volumoppgang for segmentet syrnet melk hhv. +1,8% og +0,8%, Biola 1,0 % i verdi og +3,9% i volum.

¹¹ Kilde: [nielsen](#), referansenummer 003003777 per 16.01.18. Nielsen ScanTrack, Norge YTD W52 2017. Verdi- og volumnedgang ost totalt hhv. -0,8% og -1,2%.

¹² Kilde: Melk.no, Markedstall 4. kvartal 2017 per 25.01.18.

¹³ Kilde: [nielsen](#), referansenummer 003003777 per 16.01.18. Nielsen ScanTrack, Norge YTD W52 2017. Verdi- og volumnedgang Norvegia hhv. -1,1% og -0,9%. Verdi- og volumnedgang Jarlsberg hhv. -4,1% og -3,9%.

¹⁴ Kilde: [nielsen](#), referansenummer 003003777 per 16.01.18. Nielsen ScanTrack, Norge YTD W52 2017. Brunost total verdivekst +3,3%, volumnedgang -2,3%. TINE hhv. +0,7 % og -6,7%.

¹⁵ Kilde: [nielsen](#), referansenummer 003003777 per 16.01.18. Nielsen ScanTrack, Norge YTD W52 2017. Yoghurt total verdi- og volumnedgang -1,7% og -3,4%. TINE hhv. -3,7% og -6,1%.

¹⁶ Kilde: Melk.no, Markedstall 4. kvartal 2017 per 25.01.18.

¹⁷ Kilde: [nielsen](#), referansenummer 003003777 per 16.01.18. Nielsen ScanTrack, Norge YTD W52 2017. Go'morgen verdi- og volumvekst +5,4% og +4,2%.

Sprett® er den første fruktyoghurten til barn uten tilsatt sukker eller søtstoff. Produktet har fått god mottakelse.

TINE fortsetter å ta andeler på smør

Smør har fortsatt å ta andeler fra margarin. TINE Smør leverer høyere vekst enn matfett totalt¹⁸. Konkurransen i kategorien for matlagingsprodukter totalt har økt både fra konkurrenter og erstatninger. Det har vært tilbakegang i segmentene rømme og fløte både i verdi og volum, og TINE har tapt mer enn segmentene totalt¹⁹.

Sunniva® presterer bedre enn juice-kategorien

Konkurranseintensiteten innenfor juice er fortsatt svært høy. Salget i både verdi og volum har gått ned, og nedgangen i volum har vært dobbelt så høy som i verdi²⁰. Dette tyder på en verdivridning mot høyere kvalitet i kategorien. Sunniva® står sterkt og har kunnet vise til lavere volumnedgang enn kategorien som helhet²¹. Sunniva® er Norges sterkeste merkevare innenfor juice²².

Lanseringen av TINE Iste Sesong Energi har truffet nye forbrukerbehov innenfor forfriskende drikke og har solgt over forventning²³.

Utflating i etterspørselen etter økologiske meieriprodukter

Økologisk søtmelk synes å følge den generelle utviklingen som for konvensjonell søtmelk, men viser nå en liten volumøkning i motsetning til segmentet totalt. Samtidig har salget økt i verdi²⁴. Også det andre store volumsegmentet for økologiske meieriprodukter, som er syrnet melk, har opplevd verdivekst, men her har volumet gått svakt ned²⁵.

TINE har et langsiktig mål om at 6 prosent av melka som mottas skal være økologisk. Produksjon av økologisk melkeråvare er relativt stabil og utgjør i dag om lag 3,5 prosent av TINEs totale årlige leveranser. Anvendelsesgraden av norsk økologisk melk til økologiske produkter er i dag på 58 prosent, opp fra 57 prosent i 2016. TINE har et langsiktig mål om å øke mengden melk merket økologisk i markedet.

Satsingen på geit ga gull i oste-VM

TINE har styrket markedsarbeidet på geit. For å øke kunnskapen rundt den norske geita, har det vært samarbeidet tett med miljøer både innenfor og utenfor landbruket. Et eksempel var piloten med Geit- og kjefestivalen 2017, som ble gjennomført på Mathallen i Oslo i mai med forbruker som målgruppe.

I november deltok TINE for første gang i VM i ost. TINEs Kvit Geitost Lagra, mottok utmerkelsen gull, mens bronzen gikk til den hvite geitosten Kvitlin (Snøfrisk® internasjonalt).

TINE legger til rette for mat og drikke i skolehverdagen

Skolelyst.no ble lansert ved skolestart høsten 2017. Med Skolelyst.no har TINE lagt til rette for et godt mat- og drikketilbud gjennom skolehverdagen. Elevene har fått større variasjon i produktutvalget, og foreldrene kan nå i tillegg til melk velge mellom yoghurt, havregrøt, smoothie, fruktdrikke og fruktbiter. En ny og modernisert bestillingsportal bidrar til en mer fleksibel bestillingsløsning for foreldrene og en enklere administrasjon av ordningen for skolene.

Høsten 2017 lanserte TINE Partner et kundeprogram for sine

storhusholdningskunder, med tjenester som gir økt kunde verdi. TINE gir nå tilgang til tjenester som er mer skreddersydd kundenes behov. I første omgang er dette et mer fleksibelt leveringstilbud, tilgang til kurs og arrangementer, samt tilgang til materiell og spesialsortiment.

TINE Partner har i løpet av året utvidet sitt tilbud til storhusholdningsmarkedet ved å tilby nye produktkategorier. BOKS® Kaffe og mineralvann fra Roma Mineralvannfabrikk er nye områder som gir TINE muligheten til å tilby et bredere og mer variert tilbud til sine kunder.

TINE har vekst innen kiosker og bensinstasjoner (KBS)

Alle de største produktgruppene innen Smaksatte melkedrikker, Forfriskende drikke og Mellommåltider har hatt god vekst i KBS-kanalen med sterke merkenavn som Iskaffe, Litago®, Go'morgen, Iste® og Isklar®.

Mat blir en stadig viktigere del av salget i kiosker og bensinstasjoner. For TINE gir dette særlig vekst innen ostekategorien, og vi jobber aktivt med kjedene for å fremme norske osteprodukter til ostesmørbrød, baguetter, pizza og hamburgere.

Godt salg til norsk næringsmiddelindustri

TINE leverer ingredienser til annen næringsmiddelindustri og knytter seg spesielt til ferdigmatindustrien som pizza-, bakeri-, kjøtt- og fiskematindustrien. I tillegg er det salg til sjokolade-, iskrem-, margarin- og salat-/dressingindustrien. Konkurransen fra sterke utenlandske aktører, som tar inn bearbejdede produkter som for eksempel pizza og konditorvarer er økende.

I 2017 hadde TINE økt salg til norsk næringsmiddelindustri, både i volum og verdi. TINE foredler myse, som er et biprodukt av osteproduksjonen, til høyverdige ingredienser som mysepulverkonsentrat og mysepermeatpulver. Prisnivået i 2017 utviklet seg positivt i forhold til 2016 som var preget av lave priser. Dette har medført at det internasjonale salget av myseingredienser har bidratt positivt til driftsresultatet.

Godt omdømme og høy kundetilfredshet

Tilliten til TINE-merkevaren er høy. Norske forbrukere kåret i mars 2017 TINE som Norges mest bærekraftige merkevare²⁶. TINE fikk høsten 2017 dessuten en 2. plass på Ipsos omdømmemåling²⁷. Samtidig gikk TINE tilbake fra 5. plass til en 7. plass på RepTrak Norge våren 2017²⁸.

TINE scorer høyt i leverandørundersøkelser, både på kjedenivå og blant butikker. TINE arbeider målrettet og langsiktig med å opprettholde og styrke kundens tilfredshet med arbeidet vi gjør.

Melkeprodusentene leverer god kvalitet

Gjennom 2017 er 95,9 prosent av melka TINEs produsenter har levert til TINE blitt kategorisert som elitemelk (93,5 prosent i 2016). Elitemelk er den høyeste bedømmelsen melkeprodusenten kan få for sin råvareleveranse, basert på objektive og målbare kriterier. Høy tilgang av kvalitetsråvare skyldes langsiktig og målrettet arbeid for god dyrehelse og dyrevelferd gjennom TINEs egne rådgivingstjenester og godt arbeid hos produsentene.

Trygg mat resultat av godt arbeid i verdikjeden

Forutsetningen for tillit til TINEs produkter er en verdikjede der arbeidet med trygg mat står sentralt.

Meieriprodukter regnes som en svært trygg matvaregruppe. Ingen av TINEs tilbakekalte produkter i 2017 hadde sykdomsframkallende bakterier.

Strengt antibiotikaregime gir god dyrehelse

I Norge er storfe- og geitehelsen i verdensklasse, med fravær av alvorlige smittsomme sykdommer. Et strengt regime for bruk av antibiotika gjør at det er liten grad av antibiotikaresistens.

Hyppegheten av bruk av antibiotika i melkeproduksjonen er en indikasjon på dyrehelsen. Arbeidet med å redusere bruken av antibiotika til dyr er også et viktig bidrag i arbeidet med å forebygge antibiotikaresistente bakterier hos mennesker. All melk som kommer med tankbiler inn til TINEs anlegg blir kontrollert for innhold av antibiotika. I 2017 var det 88 leveranser av melk til TINE med spor av antibiotika (70 i 2016). Melk som inneholder spor av antibiotika blir vraket.

MEIERI INTERNASJONALT

Meieri Internasjonalt hadde i 2017 salgsinntekter på 2,8 milliarder kroner, en reduksjon på 3,7 prosent fra 2016 (justert for endring i valutakurser var reduksjonen 2 prosent). Driftsresultatet i 2017 ble 34 millioner kroner, en nedgang på 43 millioner kroner fra 2016. Hovedårsaken til reduksjonen i driftsresultatet var økte råvarepriser i USA og Storbritannia som påvirket marginene i TINEs internasjonale datterselskaper negativt. Meieri Internasjonalt utgjorde i 2017 13 prosent (på nivå med 2016) av konsernets salgsinntekter og er basert på salg av merkevarer fra TINE og andre osteprodusenter.

TINE har datterselskaper i Sverige, Danmark, Storbritannia og USA. Wernersson Ost AB distribuerer og selger varer i Sverige, Danmark og Finland. Norseland Ltd. er vårt britiske datterselskap, og Norseland Inc. opererer i USA og i Canada. I øvrige markeder som TINE er representert i, går salget av TINEs spesialoster gjennom utvalgte distributører.

Jarlsberg® er i dag TINEs største merkevare internasjonalt og selges i 16 land, inkludert Norge. Jarlsberg® produseres ved våre norske anlegg, på vårt eget Alpine Cheese Co. i Ohio, USA, samt gjennom vår leieproduksjon hos Dairygold Ltd. i Irland.

Det totale internasjonale salget av Jarlsberg® gikk ned to prosent sammenlignet med 2016 etter en svak start på året. Det ble igangsatt ekstra aktiviteter i flere land for å snu utviklingen med gode resultater for andre halvår.

TINEs datterselskap i USA, Norseland Inc. har, til tross for sterk konkurranse, greid å opprettholde og befeste sin posisjon som ledende leverandør innen Spesialost-kategorien. Salget av Jarlsberg® er styrket i USA som følge av flere markedsaktiviteter og målrettet markedsføring mot den amerikanske forbrukeren. Vi opplever også en økning i salget av TINEs brunoster og Snøfrisk® i USA. I tillegg til å selge TINEs merkevarer, selger Norseland Inc.

MERKEVAREEKSPORT OG SALG MEIERI INTERNASJONALT

MERKEVAREEKSPORT	TALL I TONN		TOTALSALG*	
	2017	2016	2017	2016
USA	6 049	6 150	15 846	17 451
Australia	1 648	1 741	2 475	2 562
Canada	1 566	1 460	1 818	1 714
Storbritannia	516	477	6 994	6 598
Sverige/Danmark	425	396	16 824	15 660
Andre markeder	423	416	984	1 009
Total	10 626	10 640	44 940	44 994

* Merkevareeksport er salg ut av Norge. Totalsalg er salg til forbruker/sluttmarked av alle merkevarer.

FOTNOTER

¹⁸ Kilde: [nielsen](#), referansenummer 003003777 per 16.01.18. Nielsen ScanTrack, Norge YTD W52 2017. Verdi- og volumutvikling margarin +0,3% og -2,0%, smør +1,6% og +2,0%, TINE Smør +1,8% og +2,0%.

¹⁹ Kilde: [nielsen](#), referansenummer 003003777 per 16.01.18. Nielsen ScanTrack, Norge YTD W52 2017. Verdi- og volumutvikling fløte -0,4% og -1,5%, TINE Fløte -4,3% og -6,2%. Verdi- og volumutvikling rømme -0,4% og -1,1%, TINE Rømme -4,6% og -6,2%.

²⁰ Kilde: [nielsen](#), referansenummer 003003777 per 16.01.18. Nielsen ScanTrack, Norge YTD W52 2017. Matfett totalt +0,5 % i verdi og -1,2 % i volum. Verdi- og volumutvikling juice/nectar/limonade -1,5% og -3,8%.

²¹ Kilde: [nielsen](#), referansenummer 003003777 per 16.01.18. Nielsen ScanTrack, Norge YTD W52 2017. Verdi- og volumutvikling juice/nectar/limonade for TINE / Sunniva -6,6% og -2,9%. Total volumnedgang i kategorien -4,4 millioner liter, for Sunniva -0,8 millioner liter.

²² Kilde: TNS merkevaretracker

²³ Kilde: Interne tall, Lanseringsrapport TINE L3 2017

²⁴ Kilde: [nielsen](#), referansenummer 003003777 per 16.01.18. Nielsen ScanTrack, Norge YTD W52 2017. Verdi- og volumutvikling søtmelk hhv. +1,2% og -3,0%. Økologisk søtmelk verdi +4,9% og volum +0,1 %.

²⁵ Kilde: [nielsen](#), referansenummer 003003777 per 16.01.18. Nielsen ScanTrack, Norge YTD W52 2017. Verdi- og volumutvikling økologisk syrnnet melk +2,0% og volum -0,8%.

²⁶ Kilde: Sustainable Brand Index 2017

²⁷ Kilde: Ipsos Omdømme 2017

²⁸ Kilde: RepTrak Norge 2017

også merkevarer på vegne av andre produsenter (partnere). Salget av partneres merkevarer vokste i 2017 og vi har langt på vei tatt igjen det tapte som følge av et avsluttet agentur i 2016.

Norseland Inc. har nå lagt bak seg det første virkeåret som deleier (33,33 prosent eierandel) i Lotito Foods Holding LLC i New Jersey. Norseland Inc. har siden 2007 samarbeidet med Lotito Foods Holding LLC om skiving og pakking av Jarlsberg®. Gjennom investeringen i Lotito Foods har Norseland Inc. fått en styrket markedsadgang til storhusholdningsmarkedet. Videre har samarbeidet også styrket innovasjonen for Jarlsberg®. Dette har gitt innpass i nye produktområder i tilstøtende kategorier i handelen. TINE har en rettighet til å kjøpe resten av selskapet.

Norseland Ltd. i Storbritannia leverte et resultat med lavere marginer i 2017. Årsaken er høyere melkepris som medførte høyere innkjøpspris for cheddar. Likevel ser vi at Norseland UK Ltd. sine merkevarer som Ilchester, Applewood® og Mexicana® befester sin posisjon i det britiske markedet. Jarlsberg® opprettholdt sin markedsposisjon og styrket lønnsomheten til tross for hard konkurranse i kategorien. Eksporten fra Norseland Ltd. har vært stabil gjennom året, hvor Canada er det største markedet.

Wernersson Ost AB i Sverige hadde i 2017 kraftig vekst i salgsinntektene, mens driftsresultatet har bedret seg noe. Dette skyldes i stor grad marginpress grunnet økning i osteprisen på den osten som Wernersson importerer fra andre europeiske land. Sverige var også i år det største internasjonale markedet for brunost.

ANNEN VIRKSOMHET

TINEs Annen virksomhet omfatter produksjon og salg av næringsmiddelprodukter som iskrem og frosne desserter, margariner, grøter og ferske ferdigretter. Virksomheten foregår i hovedsak i de hel- og deleide datterselskapene Diplom-Is AS og Fjordland AS.

Salgsinntektene i Annen virksomhet ble 2,7 milliarder kroner, en økning på 139 millioner kroner fra 2016. Flere oppkjøp i 2016 og 2017 har bidratt til denne veksten. Driftsresultatet for Annen virksomhet ble 87 millioner kroner, en reduksjon på 47²⁹ millioner kroner fra 2016.

Det er i hovedsak svakere inntjening fra iskremvirksomheten som forklarer resultatnedgangen i Annen virksomhet.

Dårlig sommervær bremser veksten i iskremsalget

TINEs heleide datterselskap Diplom-Is har fortsatt med høy innovasjonstakt og flere suksessfulle lanseringer både i og utenfor iskremkategorien. Lanseringen av iskremtilbehør med sauser og strøssel høsten 2016 har vært en salgssuksess i 2017. Dette kom i tillegg til en rekke nyheter innenfor iskrem. Imidlertid har iskremkategorien vist stagnasjon på grunn av mye nedbør i sommerhalvåret. Dette har gitt et svakere resultat for året. Diplom-Is fortsetter sitt arbeid med rasjonaliserings- og effektiviseringsprosjekter.

Som et ledd i å tilpasse virksomheten til forbrukers økte ønske om

bredde og dybde i sortimentet, har Diplom-Is i 2017 også kjøpt majoriteten i Kulinaris AS, som leverer iskrem i premium-klassen til dagligvare og storhusholdning. Dette bygger videre på oppkjøpene av Isdalen AS og Laguna Produkter AS i 2016.

Solid vekst innen ferdigretter

TINE eier 51 prosent av Fjordland AS, et merkevareselskap som driver utvikling, markedsføring og salg innenfor kategoriene Fersk Ferdigmat, Margariner, Yoghurt og Desserter i det norske markedet.

Fjordland har hatt en rekke lanseringer og et betydelig markedstrykk i 2017. Det har resultert i solid omsetningsvekst, spesielt innenfor sous vide-middager, skållretter, spiseklare mellommåltider og grøt.

Fjordland har i 2017 videreført arbeidet med utvikling av datterselskapene. Selskapene har hatt tilfredsstillende vekst, spesielt innen salg av ferdige mat- og drikkeløsninger til kommunale og private institusjoner.

FOTNOTER

²⁹ Etter fradrag for positiv engangseffekt fra planendring uførepensjon i 2016. Utgjør for Annen virksomhet 24 millioner kroner

MILJØMÅL 2017

RESULTAT

Klimagassutslipp:

Totalt:

Redusere klimagassutslippet med 4000 tonn, til 67.000 tonn CO₂-ekv.

Ved utgangen av 2017 er klimagassutslippet fra TINEs virksomhet 75.268 (71.180 tonn), en økning på 5,7 prosent fra 2016. I forhold til 2007 er utslippet redusert med 8600 tonn, en reduksjon på 10 prosent.

Transport:

Redusere klimagassutslippet med 2000 tonn til 43.000 tonn CO₂-ekv.

Ved utgangen av 2017 er klimagassutslippet fra TINEs transport 47.755 tonn, en økning på 5,8 prosent fra 2016. I forhold til 2007 er utslippet redusert med 6700 tonn, en reduksjon på 12 prosent.

Myndighetenes beslutning om å øke omsetningspåbudet og omklassifisering av PFAD fra avfall til biprodukt medførte redusert tilbud av biodiesel – HVO og økende priser. Satsingen på biodiesel – HVO ble derfor reversert, og TINEs biler har i 2017 hovedsakelig benyttet fossil diesel og diesel med en innblanding på 20 prosent biodiesel – HVO.

Meierivirksomheten:

Redusere klimagassutslippet med 2000 tonn til 20.800 tonn CO₂-ekv.

Ved utgangen av 2017 er klimagassutslippet fra TINEs meierivirksomhet 24.228 tonn, en økning på 6,5 prosent fra 2016. I forhold til 2007 er utslippet økt med 750 tonn, en økning på 3 prosent.

Overgang fra naturgass til fjernvarme ved anlegget i Ålesund er nok en gang forsinket. Oppstart er nå forventet i 1. kvartal 2018. Videre har utslippet fra meieriet på Jæren økt da varmepumpene har vært ute av drift i deler av året, og oppstarten av ny elektrisk kjele er blitt forsinket. Vi forventer at utfordringene i 2017 blir løst og at utslippøkningen blir reversert i 2018.

Utslipp av NOx fra transport:

Redusere utslippet av NOx med 25 prosent i forhold til 2016.

Overgangen til EURO-VI er viktig i arbeidet med å redusere utslippet av partikler og NOx. I løpet av 2017 er utslipp av NOx fra TINEs transport redusert med 39 prosent.

Primærproduksjonen:

TINE skal i løpet av 2017 starte beregning av klimautslipp fra melkeproduksjon på enkeltbruksnivå.

Sammen med teknologimiljøer har TINE utviklet et digitalt verktøy der bonden kan se hvor mye klimagasser kuene slipper ut igjennom året. I 2017 tok de første gårdene denne teknologien i bruk.

I 2017 lanserte TINE konseptet #Kukraft, et spennende miljøprogram for å ta i bruk biogass basert på husdyrgjødsel som drivstoff.

Kontinuerlig forbedring i hele verdikjeden gir grunnlag for å oppnå effektive verdikjeder. Arbeidet med effektivisering av prosesser, systemer og organisasjonen fortsetter.

EFFEKTIVE VERDIKJEDER

LOGISTIKK OG DISTRIBUSJON

TINE Logistikk omfatter distribusjon, mellomtransport og lagerdrift. Etter siste omorganisering omfatter det også tanktransport. Planlegging og tilpasning av logistikk- og transporttjenester er vesentlig for at TINE skal lykkes. TINE har i 2017 hatt en leveringsgrad av alle produkter til kunder på 98,7 prosent. Det er rekordhøyt og setter TINE i verdensklasse. Det er 0,2 prosentpoeng bedre enn målet og 0,1 prosentpoeng bedre enn i 2016. Samtidig er vraking av ferdigvarer på grunn av holdbarhet redusert med åtte prosent i forhold til 2016. Forbrukerne får bedre holdbarhetsdato, som fører til mindre kasting av mat. Dette er positivt både for miljøet og økonomien.

I 2017 er det gjennomført flere forbedringsprosjekter i TINE Logistikk og nye prosjekter er satt i gang.

Ny løsning for mellomtransporten i Nord er iverksatt, med godt resultat. Det betyr reduserte kostnader, men også en positiv miljøeffekt ved at mye gods er flyttet fra bil til bane. Tilsvarende gjennomgang av mellomtransporten i Sør er utført i 2017. Denne vil medføre at mer volum flyttes fra bil til bane i løpet av 2018.

Redusert tilgang og økt pris på biodiesel

TINEs transportvirksomhet står for ca. 64 prosent av TINEs klimagassutslipp. Etter svært gode miljøresultater i 2016, ble siste år mer utfordrende. Klimagassutslippet fra TINEs transport økte i 2017 med 2600 tonn CO₂-ekvivalenter. Myndighetenes opptrapping av omsetningspåbudet for biodrivstoff og reklassifisering av råstoffet PFAD³⁰ til biprodukt, førte til redusert tilgang på biodiesel HVO³¹ og sterkt økende priser på produktet. TINE ble derfor nødt til å redusere bruken av biodiesel med økte klimagassutslipp som resultat. I dag blandes 20 prosent biodiesel inn i vanlig diesel slik at TINE oppnår klimareduksjoner, men ikke i samme grad som ønsket.

TINE fortsatte overgangen til nye biler med Euro VI-motor³², og utslippet av NOx ble redusert med 39 prosent i 2017. Våre analyser viser at TINEs direktdistribusjon av ferskvarer er den mest effektive og klimavennlige løsningen ut til kjedene og kundene generelt, noe som også er viktig for å kunne tilby tilleggstenester til den enkelte kunde.

TINE vil fortsette sin ambisiøse miljøsatsing, og innen 2025 skal det i transporten kun benyttes fornybart drivstoff og nullutslippsløsninger.

I 2017 lanserte TINE konseptet #Kukraft, et spennende miljøprogram for å ta i bruk biogass basert på husdyrgjødsel

som drivstoff. Ny motorteknologi gjør det nå mulig å bruke flytende biogass på lastebiler med en størrelse som dekker TINEs behov. Vi skal fortsatt være i spissen med å prøve ut ny teknologi som for eksempel hybridløsninger, elektriske løsninger og hydrogen.

INDUSTRI OG STRUKTUR

Kartongtappede produkter har hatt en forsterket nedgang i 2017. TINE arbeider derfor strukturert med kontinuerlig forbedring innen alle områder for å gjøre produksjonen så kostnadseffektiv som mulig.

TINE har i 2017 gjennomført første fase av framtidig produksjonsstruktur for faste produkter. Brunostproduksjonen er flyttet fra TINE Meieriet Ørsta til TINE Meieriet Lom & Skjåk, og tapping av konsummilk er avviklet ved TINE Meieriet Byrkjelo. Dette gir grunnlag for mer effektiv produksjon av kremost og brunost.

TINE ferdigstilte større investeringsprosjekter i Gudbrandsdalen i 2017. Ved TINE Meieriet Frya er det de senere årene investert 365 millioner kroner i økt produksjonskapasitet av ferskost og filtrerte yoghurtprodukter.

TINEs styre vedtok i juni 2017 å bygge nytt meieri på Flesland utenfor Bergen. Det nye anlegget er planlagt å koste 820 millioner kroner, vil romme 18.000 kvadratmeter og bygges for å drive produksjon, lagerhold og distribusjon direkte til kunder. TINE har fått 16 millioner kroner i støtte fra ENOVA til bruk av klimavennlig teknologi i meieriet, blant annet for å gjøre bruk av varmepumper. Det skal også legges 6000 kvadratmeter solceller på taket. Meieriet kommer til å være Norges mest klimavennlige meieri og skal være i drift sommeren 2019.

TINEs styre besluttet i desember 2017 å investere 77 millioner euro i bygging av produksjonskapasitet for Jarlsberg® i Irland. Målet er å utvikle Jarlsberg® videre som internasjonal merkevare etter at subsidiene for eksport av norskprodusert ost blir faset ut i 2020. Anlegget bygges ved siden av Dairygolds anlegg i Mogeely i Irland, og vil være i drift i 2020.

Midlertidig økt klimaavtrykk fra meieriene

TINEs meierivirksomhet står for ca. 32 prosent av TINEs samlede klimagassutslipp. Etter svært gode miljøresultater i 2016, var reduksjonen noe mindre i 2017.

Klimagassutslippet fra TINEs industri økte med 1500 tonn CO₂-ekvivalenter i 2017. Årsaken til det er at utsatte bærekraftiltak har medført noe mer bruk av naturgass.

Meierivirksomheten har fortsatt arbeidet med å optimalisere produksjonen med spesiell vekt på å redusere svinn og energiforbruk. Det er lagt en detaljert plan for å øke andelen fornybar energi i produksjonen. Det vil redusere klimagassutslippet fram mot 2020 med anslagsvis 14.000 tonn og målet er at TINE innen 2023 kun skal bruke fornybar energi i produksjonen.

FOTNOTER

³⁰ PFAD (Palm Fatty Acid Distillate).

³¹ HVO står for hydrogenert vegetabilsk olje, og erstatter tradisjonell diesel. Denne biodieselen er basert på vegetabilsk olje, eller animalsk fett.

³² EURO-VI: En motortype som filtrerer bort partikler og NOx.

Nytt meieri på Flesland skal stå ferdig i 2019.

Ambisjonen om en enda mer resultatorientert kultur bygger på felles mål på tvers av fagområder, god ledelse, samt dyktige og engasjerte medarbeidere.

RESULTATORIENTERT KULTUR

Organisasjonsutvikling er en vesentlig del av de forbedringstiltak TINE iverksetter for å styrke konkurransekraften. Høsten 2017 gjennomførte TINE en endring i organisasjonen der målet er å styrke innovasjon og kommersiell forretningsdrift, men også styrke og forenkle samhandlingen i verdikjeden.

SIKKERHET, HELSE OG ARBEIDSMILJØ

Friske medarbeidere og stabil arbeidskraft i et godt arbeidsmiljø er en forutsetning for at TINE skal oppnå effektiv drift og kvalitet i alle ledd. Arbeidet skal tilrettelegges slik at medarbeiderne ikke utsettes for uheldige fysiske eller psykiske belastninger, og at ingen blir skadet eller syke som følge av arbeidet.

Reduksjon i sykefravær

TINE SA hadde en fin nedgang i sykefraværet i 2017 og oppnådde til slutt 5,9 prosent sykefravær. Sammenlignet med året før var dette en nedgang på 0,33 prosentpoeng. Selv om dette er god utvikling, nådde ikke TINE SA sitt mål som var satt til 5,6 prosent. TINE Gruppa fikk samlet et sykefravær på 5,7 prosent. TINE jobber videre systematisk for å bedre resultatet ytterligere på dette

området gjennom blant annet lederopplæring.

Fortsatt for mange arbeidsulykker

TINEs overordnende mål er null arbeidsulykker. I 2017 hadde TINE SA 54 hendelser med fravær, og fikk ut fra det en H-verdi³³ på 6,8. Dette er en tydelig nedgang fra 2016. Ingen av hendelsene fikk alvorlige konsekvenser for de ansatte. Det har også i 2017 vært stor aktivitet i selskapet på dette området. TINE SA har blant annet implementert nytt verktøy for registrering og håndtering av uønskede hendelser dette året, og det har vært utstrakt opplæringsaktivitet knyttet til å bruke det nye verktøyet.

For TINE Gruppa ble det i 2017 registrert 69 hendelser med fravær (H-verdi: 7,1) mot 72 registrerte hendelser med fravær i 2016 (H-verdi: 7,5).

Registrering av uønskede hendelser

Registrering og behandling av uønskede hendelser og tilløp er en viktig forutsetning og et virkemiddel for å redusere arbeidsulykker gjennom godt forbedringsarbeid. I 2017 ble det totalt registrert 6420 slike hendelser i TINE SA.

ORGANISASJON OG MENNESKER

Ved utgangen av 2017 var det 5476 ansatte i TINE Gruppa (5418 i 2016), hvorav 4469 var ansatt i TINE SA (4506 i 2016).

Medarbeiderundersøkelsen TINE gjennomfører årlig viste i 2017 en positiv utvikling på de viktigste faktorene som måles.

Mobilitet og omstilling

TINE har gjennomført flere store organisasjonsutviklingsprosjekter de siste årene. Økt markeds- og endringsorientering har vært en fellesnevner for alle prosjektene. Økt gjennomføringsevne ved å forenkle organisering, tydeliggjøre ansvar og styrke kompetansen har også stått sentralt.

Prosjektene har bidratt til å forenkle organisasjonen og har gitt færre nivåer. Det har også blitt tydeligere hvilken rolle den enkelte enhet og stilling har, og det er knyttet konkrete kompetansekrav til den enkeltes rolle.

TINE har lagt vekt på å gjøre et godt omstillingsarbeid. Rammene for dette arbeidet reguleres av egne retningslinjer for omstilling, og har som hovedmål å finne en ny varig løsning i eller utenfor TINE for de medarbeiderne som blir berørt.

Stort mangfold i TINE

TINE praktiserer likelønn og likestilling mellom kjønnene. Av TINE SAs ansatte var kvinneandelen 36 prosent i 2017. Ved utgangen av året var andelen kvinner i konsernledelsen 36 prosent. Andelen kvinner i TINEs styre, inkludert ansattrepresentanter, var også 36 prosent.

Samarbeid mellom ledelse og medarbeidere

TINE har en omfattende og involverende dialog med ansatte og de ansattes organisasjoner. Dialogen er en styrke i endrings- og utviklingsarbeidet som gjøres i TINE. Arbeidstakers rettigheter i Norge er godt regulert i etablert lovverk og etablert praksis for samarbeid mellom ledelse og arbeidstakerorganisasjoner.

Ledelsen i TINE møter ansattes representanter i konsernets samarbeidsutvalg og andre fora. Rundt 65 prosent av de ansatte i TINE SA er organisert i en fagforening. TINE har fire representanter i styret som er valgt av de ansatte.

Etikk er et lederansvar

TINEs etiske retningslinjer tydeliggjør de holdninger og den atferd TINE forventer av hver enkelt medarbeider når det gjelder respekt, integritet og lojalitet. Lederne i TINE har ansvar for å gjøre sine medarbeidere kjent med TINEs etiske retningslinjer, samt å reflektere rundt og trene på å håndtere etiske dilemmaer. Av de som hadde krav om dilemmatrening i etiske retningslinjer, var det 87 prosent som gjennomførte. Formålet med tiltaket er å støtte organisasjonen i å etterleve og sikre styring og enhetlig opptreden fra ledere og medarbeidere.

TINE har etablert retningslinjer for varsling og et internt varslingsombud. Vesentlige punkter som inngår i varslingsreglene er diskriminering, trakassering, korrupsjon, forretningsmoral, samt plikt og rett til å si fra om lovovertridelser og brudd på TINEs etiske retningslinjer. Den enkelte medarbeider skal føle trygghet og rom for å si fra dersom en opplever uregelmessigheter.

Etisk handel er næringsvirksomhet som respekterer og støtter

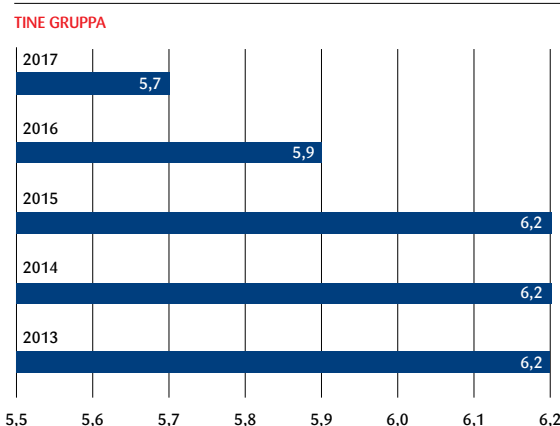
FORDELING ANSATTE KVINNER/MENN

2017	ANSATTE			LEDERE		
	KVINNER	MENN	TOTALT	KVINNER	MENN	TOTALT
TINE SA	1 594	2 875	4 469	73	138	211
Datterselskap	419	588	1 007	20	35	55
TINE Grupp	2 013	3 463	5 476	93	173	266

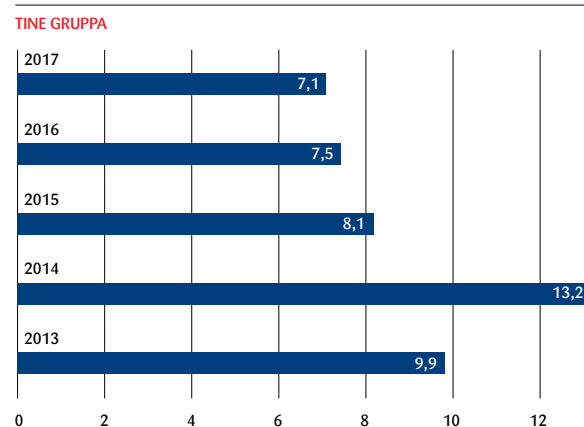
SYKEFRAVÆR, TURNOVER OG H-VERDI

2017	SYKEFRAVÆR	TURNOVER %	H-VERDI
TINE SA	5,9 %	3,3 %	6,8
Datterselskap	5,2 %	9,1 %	8,0
TINE Grupp	5,7 %	4,5 %	7,1

SYKEFRAVÆR PROSENT

ARBEIDSSKADER ULYKKER MED FRAVÆR, H-VERDI

FOTNOTE

³³ Definisjon H-verdi: Antall fraværsskader per million arbeidede timer.

opp under menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter, miljø og utvikling i hele verdikjeden, uavhengig av landenes egen evne og/eller vilje til å innfri sitt ansvar for å beskytte egne innbyggere mot overgrep. TINE er medlem av Initiativ for etisk handel (IEH), og deres retningslinjer for etisk handel er innarbeidet i TINEs innkjøpsvilkår.

I februar 2017 ble TINE gjort oppmerksom på forhold rundt en av TINEs leverandørrelasjoner i en periode tilbake i tid som kunne være i strid med norsk lov. Dette medførte at TINE iverksatte interne undersøkelser og tok kontakt med Økokrim for å overlevere funn og dokumentasjon.

EIERSTYRING OG SELSKAPSLEDELSE

TINEs styre legger vekt på at selskapet skal forvaltes og styres etter gode overordnede prinsipper. TINE skal opprettholde tilliten hos ulike interessenter og sørge for at styret får tilstrekkelig og korrekt informasjon om virksomheten. En viktig del av eierstyring og selskapsledelse er å etablere og vedlikeholde systemer og prosedyrer som sikrer at lovverk, standarder og egne retningslinjer etterleves.

Norsk utvalg for eierstyring og selskapsledelse (NUES) gir ut den norske anbefalingen om eierstyring og selskapsledelse (corporate governance) bestående av prinsipper og retningslinjer som bidrar til å avklare ansvar og myndighet i større bedrifter. Anbefalingen er egentlig laget for selskaper som er børsnotert i Norge, men konsernets styre besluttet i 2010 at TINE tross dette skal følge prinsippene i denne anbefalingen så langt de passer TINEs selskapsform og eierskap.

I tråd med anbefalingen fra NUES har styret opprettet et revisjonsutvalg og et kompensasjonsutvalg. Revisjonsutvalget er et forberedende og rådgivende utvalg for det samlede styret i arbeidet med å føre kontroll med selskapets finansielle rapportering og kontrollsystemer. Kompensasjonsutvalget er et forberedende og rådgivende utvalg for styret når det gjelder ansettelse og ansettelsesvilkår for TINE SAs konsernsjef og hovedprinsipper for kompensasjon og etterfølgerplaner på det sentrale lederernivå i TINE SA.

En nærmere redegjørelse for hvordan TINE etterlever prinsippene og retningslinjene i NUES finnes på www.tine.no.

TINES EIERORGANISASJON

TINE er et samvirkeselskap, eid av våre melkeleverandører. Ved utgangen av 2017 var det 10.478 eiere av TINE. Det er en reduksjon på 426 fra året før. Det er levert melk fra 8381 foretak. I løpet av året har TINE gjennomført 14 styremøter. Faste, valgte styremedlemmer har en oppmøteprosent på 99 prosent. Varamedlem er kalt inn ved forfall. Styret har ikke hatt møter der styret ikke var formelt beslutningsdyktig.

Eierne er organisert i 177 produsentlag, en reduksjon på 10 fra 2016. Aktive produsentlag er viktig for god eierstyring og høy medlems-tilfredshet. I 2017 deltok 53 prosent av eierne på årssamlingene.

I 2017 er det avholdt omkring 300 ulike produsentlagsmøter med totalt 6000 deltakere. Produsentlagene har en viktig rolle i å legge

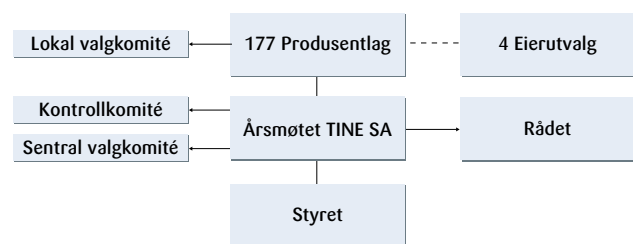
til rette for faglig og sosialt fellesskap for medlemmene.

I alle eierområdene³⁴ er det gjennomført opplæring for nye tillitsvalgte. Nytt i 2017 var et sentralt kurs for nye produsentlagsledere. Kurset var sammen med nye sentralt tillitsvalgte, og hensikten var å gi økt innsikt i TINE og TINEs forretningsorganisasjon spesielt. Det er gjennomført samling for alle arbeidsutvalg, i tillegg til egne samlinger for produsentlagsledere. Dette er viktige arenaer for kompetansebygging, erfaringsutveksling og informasjon om TINE. Framtidig melkevolum og internasjonal satsing har vært hovedtema på samlingene.

TINE Medlem har i 2017 vedtatt ny organisering av sekretariatsstøtten til produsentlagene. Hensikten er økt spesialisering av medarbeidere, økt aktivitet i produsentlagene og bedret samhandling mellom produsentlagene og TINE Rådgiving om faglig aktivitet.

TINE gjennomførte medlemstilfredshetsundersøkelse i januar 2017. Tilfredsheten økte fra 78,3 til 79,0 prosent. Resultatet ligger over grensen for «god tilfredshet», men det jobbes likevel systematisk med å øke medlemstilfredsheten ytterligere.

TINES EIERORGANISASJON

Produsentlag: Produsentlagene er sammensatt av TINEs medlemmer i nærmere avgrensede områder og utgjør TINEs lokale organisasjonsenheter.

Årsmøtet i TINE SA: Årsmøtet er TINEs øverste myndighet og består av 110 eiervalgte utsendinger. I tillegg kommer styrets og rådets medlemmer.

Styret: Styret består av 14 medlemmer, hvorav 10 velges av årsmøtet. Årsmøtet velger tre varamedlemmer i nummerrekkefølge.

Lokal valgkomité: Valgene på produsentlagets årssamling forberedes av en lokal valgkomité. Medlemmer og varamedlem samt leder og nestleder i valgkomitéen velges av årssamlingen i produsentlaget.

Kontrollkomitéen skal føre tilsyn med virksomheten til TINE, i samsvar med den til enhver tid gjeldende instruks vedtatt av årsmøtet. Medlemmer i kontrollkomitéen velges av årsmøtet for tre år.

Sentral valgkomité: TINE skal ha en sentral valgkomité på åtte medlemmer med tre varamedlemmer i nummerrekkefølge, som velges av årsmøtet. Sentral valgkomité legger fram forslag for årsmøtet på blant annet medlemmer av styret og rådet i TINE.

Rådet: Rådet skal være et strategiforum og rådgivende organ for styret. Rådet består av inntil 24 eiervalgte medlemmer, fordelt med et likt antall fra hvert eierområde, og rådsmedlemmer valgt av de ansatte med 2/3 av antall eiervalgte rådsmedlemmer. Rådets leder og nestleder velges av Årsmøtet i TINE SA.

Eierutvalg: Hvert eierutvalg består av eiervalgte rådsmedlemmer og minst ett konsernstyremedlem.

FOTNOTE

³⁴ Eierområder som geografisk inndeling av eierne ble innført i 2015, og de fire områdene følger fylkesgrensene. Dette er Øst (Østfold, Akershus, Oslo, Hedmark, Oppland, Buskerud, Vestfold, Telemark), Sørvest (Aust-Agder og Vest-Agder, Rogaland, Hordaland, Sogn og Fjordane), Midt (Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag og Nord-Trøndelag) og Nord (Nordland, Troms, Finnmark).

Melka er fundamentet i TINE Gruppas virksomhet. Merkevaren Tinemelk® er en av Norges mest kjente merkevarer og av stor verdi for TINE.

FINANSIELLE FORHOLD OG KAPITALSTRUKTUR

Finansresultat og skatt

Netto finanskostnader i TINE Gruppe ble 123 millioner kroner i 2017, en økning på 24 millioner kroner fra 2016. Netto rentekostnader økte fra 100 millioner kroner i 2016 til 104 millioner kroner i 2017. Netto rentebærende gjeld var marginalt lavere i 2017 enn året før.

TINE Gruppe hadde i 2017 et netto valutatap på 21 millioner kroner, mot et tap på en million kroner i 2016. Økningen skyldes valutatap på innkjøpskostnader i EUR. NOK svekket seg mot EUR gjennom 2017, mot en styrking gjennom 2016. TINE valutasikrer deler av importen av innsatsfaktorer, i hovedsak innkjøp i euro (EUR), og deler av salget i fremmed valuta, hovedsakelig amerikanske dollar (USD). Den norske kronen har svekket seg markant siden 2014, og holdt seg på et historisk svakt nivå i 2016. Handelsvektet kronekurs (I-44) styrket seg noe i 2017 sammenlignet med 2016, på tross av en signifikant svekkelse i årets to siste måneder. Den norske kronen var i snitt 0,4 prosent svakere mot EUR og 1,6 prosent sterkere mot USD i 2017 sammenlignet med 2016. Større eksponering mot EUR (innkjøp) enn USD (salg) gjorde at nettoeffekten for TINE var negativ. Sikringsbokføring av valutakontrakter ble innført i 2016. Se forøvrig note 19.

Andre finanskostnader utgjorde i 2017 en kostnad på seks millioner kroner, mot åtte millioner kroner i 2016.

Resultatet fra tilknyttede selskaper i 2017 var på 8,2 millioner kroner, en nedgang i forhold til fjorårets resultat på 1,6 millioner kroner. Skala AS gikk fra en positiv resultatandel på 4,3 millioner kroner til en negativ resultatandel på 6,4 millioner kroner. Fjordkjøkken AS og TUN Media AS fortsatte den positive utviklingen og kan vise til en forbedring fra 2016. Lotito Foods Holding LLC representerte den mest positive endringen fra en negativ resultatandel på 0,7 millioner kroner i 2016 til en positiv resultatandel på 4,4 millioner kroner i 2017.

Skattekostnaden for TINE Gruppe i 2017 ble 110 millioner kroner. Effektiv skattesats ble 7,8 prosent i 2017. Det er en reduksjon fra 12,3 prosent i 2016. Selskapsskattesatsen i Norge er fra 2018 vedtatt redusert fra 24 prosent til 23 prosent. Dette har redusert konsernets utsatte skatteforpliktelse med 33 millioner kroner.

Årsresultatet for TINE Gruppe ble 1304 millioner kroner, en reduksjon på 330 millioner kroner fra 2016. Minoritetenes andel i 2017 ble 28 millioner kroner og majoritetenes andel ble 1276 millioner kroner.

Balanse

Balansen per 31.12.2017 for TINE Gruppe var 16,1 milliarder kroner, det samme som tilsvarende tidspunkt i 2016. Arbeidskapitalen har siden desember 2016 økt med 228 millioner kroner. I 2017 var investerings-

behovet moderat, men likevel noe høyere enn nivået for avskrivninger. Dette har medført at varige driftsmidler økte med 165 millioner kroner. TINE Gruppa hadde per 31.12.2017 bankinnskudd og pengemarkedspapirer på til sammen 466 millioner kroner, en reduksjon på 335 millioner kroner sammenlignet med 2016.

Netto rentebærende gjeld per 31.12.2017 for TINE Gruppa var 2827 millioner kroner, en reduksjon på 16 millioner kroner siden utgangen av 2016. Den rentebærende gjelden ble redusert med 351 millioner kroner, mens bankinnskudd og pengemarkedspapirer ble redusert med 335 millioner kroner sammenlignet med året før.

Egenkapitalandelen i konsernet var 48,8 prosent ved utgangen av 2017.

Kontantstrøm

Netto kontantstrøm for TINE Gruppa fra operasjonelle aktiviteter bidro med 2169 millioner kroner, en reduksjon på 19 millioner kroner fra 2016. Resultat før skatt viste en nedgang på 448 millioner kroner. Arbeidskapitalen økte i 2017 med 228 millioner kroner, hvorav 145 millioner kroner skyldes økt varelager. Økte kundefordringer og redusert leverandørgjeld bidro også til økt kapitalbinding. Arbeidskapitalen økte også i 2016 mot foregående år, den gang med 155 millioner kroner.

Netto kontantstrøm til investeringsaktiviteter var 1184 millioner kroner, en reduksjon på 76 millioner kroner fra 2016. Dette forklares hovedsakelig med at utbetalinger ved kjøp av virksomheter var 8 millioner kroner i 2017 mot 187 millioner kroner i 2016. Økt produksjonskapasitet for yoghurt, cottage cheese og grøt har de siste årene bidratt til et høyere investeringsnivå. I 2016 kjøpte TINE virksomheter i USA til 138 millioner kroner.

Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter utgjorde -1320 millioner kroner i 2017, mens den i 2016 var på -682 millioner kroner. Langsiktig gjeld ble redusert med 364 millioner kroner i 2017, mens den ble økt med 831 millioner kroner i 2016. Utbetalt etterbetaling og lån til eierne i 2017 var 963 millioner kroner, en økning på 148 millioner kroner i forhold til 2016.

Estimater og fortsatt drift

De vurderinger som er gjort i konsern- og selskapsregnskapet for 2017 er basert på forventninger til framtidig inntjening og virksomhetsstruktur som eksisterte på tidspunktet for avleggelsen av årsregnskapet. Endringer i disse forventningene vil kunne medføre at verdierestimater og vurderinger som er lagt til grunn må endres. Det er etter regnskapsårets utgang ikke inntruffet forhold som er av betydning for bedømmelsen av TINE SA eller TINE Gruppa utover det som framkommer i årsregnskapet med tilhørende noter. Styret i TINE bekrefter at fortsatt drift er lagt til grunn for årsregnskapet og at forutsetningene for dette er til stede.

Finansiell risiko i 2017 og framover

TINEs finansielle risiko er knyttet til endring i renter, aksjekurser, valutakurser, energipriser, likviditet og kreditt. Målsettingen er å begrense den finansielle risikoen, og på den måten bidra til stabilitet og forutsigbarhet i TINEs resultater over tid. Det er utarbeidet en finansiell policy for TINE som gir retningslinjer for hvordan denne type risiko skal håndteres. TINE SA ivaretar denne oppgaven for hele konsernet.

For å begrense eksponeringen mot renteendringer blir deler av konsernets gjeld sikret gjennom bruk av ulike rentesikringsinstrumenter i

samsvar med vedtatt finansiell policy. Sikringsnivået har vært stabilt det siste året. Konsernets netto rentebærende gjeld har i snitt vært på samme nivå i 2017 sammenlignet med 2016. I TINEs regnskap er det oppført et tilgodehavende på pensjonsmidler gjennom pensjonskassen MP Pensjon. Midlene i pensjonskassen er plassert i aksjer, obligasjoner og eiendom. TINEs regnskap er derfor også eksponert for risiko med hensyn til svingninger i disse aktivaklassene.

TINE er eksponert for endringer i valutakurser, spesielt euro (EUR), amerikanske dollar (USD), svenske kroner (SEK) og engelske pund (GBP). Gjennom den internasjonale virksomheten har TINE netto innbetalinger i USD, mens import av ulike innsatsfaktorer og kjøp av maskiner og utstyr innebærer netto utbetalinger i EUR. I de senere årene har den norske kronen svekket seg markant. Kronen var i snitt på samme nivå mot EUR og noe sterkere mot USD i 2017 sammenlignet med 2016. Konsekvensen av dette er at innsatsfaktorer, maskiner og utstyr, som hovedsakelig kjøpes i EUR, ligger på samme nivå. Samtidig bidrar styrking av kronen negativt på verdien av eksporterte varer og internasjonal virksomhet. TINE SA inngår valutakontrakter for å begrense konsernets valutarisiko. Verdien på eiendeler i SEK, USD og GBP er sikret mot valutarisiko.

TINE er eksponert for endringer i energipriser. Dette følger både av energikrevende produksjon og, ikke minst, omfattende distribusjon. Energipriser var i 2017 høyere enn i 2016, både innen produksjon og distribusjon. Dette har medført en økning i energikostnadene i 2017 sammenlignet med 2016. Prisoppgangen var i stor grad i 2. halvår 2017, og en videreføring av dagens prisnivå vil dermed medføre en vesentlig økning i energikostnader også i 2018.

TINE finansierer løpende likviditetsbehov i sertifikatmarkedet og ved andre kortsiktige lån. Det er etablert en langsiktig låneramme hos anerkjente banker for å redusere refinansieringsrisiko ved låneforfall. Lånerammen er på totalt 1,2 milliarder kroner. Fasiliteten forfaller i 2022, og dekker forfall på kortsiktig finansiering innenfor ett år. Likviditeten i TINE vurderes som god.

TINEs kunder er grossister og enkeltkunder innenfor alle kundesegmenter. Deres betalingsevne anses som god, noe som er synliggjort gjennom lave tap på fordringer gjennom mange år. TINE jobber aktivt med å overvåke kredittgrenser på alle kunder. I tillegg gjennomføres det kredittsjekk av alle nye kunder. TINE har ikke funnet behov for å tegne kredittforsikring mot tap på utestående fordringer. Samlet sett anses TINEs finansielle risiko å være moderat.

Disponering av resultatet for 2017

TINEs styre har vedtatt en etterbetalingspolitikk hvor målsettingen er at mellom 50 og 65 prosent av konsernets årsresultat skal avsettes til etterbetaling til eierne.

Den årlige disponeringen påvirkes av nivået på kommende års investeringer, men målsettingen om minst 45 prosent egenkapital skal ha prioritet foran etterbetalingspolitikken.

For 2017 er 64 prosent av konsernets årsresultat avsatt til etterbetaling til eierne. Dette gir en etterbetaling på 57 øre per liter mottatt melk.

TINE SA er morselskapet i TINE Gruppa. TINE SA leverte et årsresultat på 1222 millioner kroner. Totale eiendeler ved årets slutt var på 15.709

millioner kroner og egenkapitalandelen var på 48,3 prosent. Kontantstrømmen for TINE SA følger i hovedsak den samme utviklingen som for TINE Gruppa. Det vises til egen omtale av TINE Gruppas kontantstrøm på side 28, og selve kontantstrømoppstillingen på side 38.

Disponering resultat

MILL. NOK	2017	2016
Etterbetaling til eierne	817	963
Overført fra / avsatt til etterbetalingsfond	-42	84
Avsatt til annen egenkapital	446	587
Sum disponert	1 222	1 634

Melkepris

KRONER PER LITER	2017	2016	2015	2014	2013
Melkepris fra TINE Råvare	5,05	5,03	5,02	4,85	4,65
Etterbetaling fra TINE SA	0,57	0,66	0,59	0,43	0,26
Sum melkepris	5,62	5,69	5,61	5,28	4,91

RAMMEBETINGELSER

TINE har gjennom 2017 fortsatt arbeidet for å sikre konkurransekraft for norsk melkeproduksjon og meierivirksomhet. Arbeidet skjer i samarbeid med NHO Mat og Drikke, Norsk Landbrukssamvirke, Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag, og Dagligvareleverandørenes forening (DLF). TINE deltar også i prosjektet Norway 203040. Samarbeidet skal bidra til at næringslivets største selskaper er aktivt med å bidra i utviklingen for å nå myndighetenes klimamål gjennom felles og egne tiltak.

Arbeidet med klimaspørsmål er prioritert. Utfordringen er å sikre de landbrukspolitiske målsettingene om økt produksjon av norsk mat, og samtidig redusere klimaavtrykket fra denne produksjonen. TINE er en stor transportbruker, og innretningen av politikk og tiltak på dette området er derfor av stor betydning.

Endrede statlige og kommunale klimaavgifter

Nye avgifter medfører økte utgifter for TINE. TINE strekker seg for å finne mest mulig bærekraftige løsninger som gir minst mulig negativt utslag for miljøet. Likevel er det viktig at endringene i avgifter og nivåer er forutsigbare, slik at det går an å tilpasse virksomheten i den grad det er nødvendig knyttet til slike avgifter. Både sentrale statlige og lokale kommunale forhold vil kunne påvirke.

Endringer i Prisutjevningsordningen for melk

Våren 2017 behandlet stortinget regjeringens melding om jordbrukspolitikken. Stortingsbehandlingen førte til mindre endringer av rammebetingelsene for melkeproduksjon. Landbruksmyndighetene gjorde også en endring i Prisutjevningsordningen for melk, der grunnlaget for sats for «spesiell kapitalgodtgjøring» ikke lenger skulle normeres. Satsen fra 1. juli 2017 skal reflektere TINEs etterbetaling. Videre får alle selskaper utenfor TINE som selger ikke-smaksatt melk og fløte, distribusjonstilskudd fra 1. juli 2017. Den statlige stimulansen for å forsterke konkurransen i meierimarkedet har økt til 160 millioner kroner årlig.

På bakgrunn av jordbruksmeldingen, og Stortingets behandling av denne, vil Omsetningsrådet foreta en gjennomgang av systemet for markedsregulering. Dette arbeidet ventes påbegynt tidlig i 2018.

Markedsføringsprinsipper og TINEs private rettigheter

Gjennom mange tiår med innovasjon og markedssetting har TINE skapt

en portefølje av produkter og konsepter som nyter stor tillit hos forbrukerne. En viktig del av forbrukernes gjenkjenning og kjennskap til TINEs produkter er knyttet til produktnavn og utseende. For å opprettholde denne tilliten er det svært viktig for TINE å beskytte sine merkevarer mot kopiering og etterligninger. Dette gjelder både i og utenfor Norge. TINE bruker derfor mye ressurser på å forvalte selskapets varemerker og andre immaterielle rettigheter, både nasjonalt og internasjonalt, på en god måte.

TINE har dessuten et tydelig fokus på ansvarlig markedsføring overfor alle målgrupper, og et særskilt fokus rettes på markedsføring mot barn. Dagens medielandskap og økende bruk av sosiale medier utfordrer de tradisjonelle rammer for hvordan vi kan henvende oss til aldersbestemte målgrupper – spesielt gjelder dette barn og ungdom. TINE forholder seg til i denne sammenhengen til de prinsipper og retningslinjer som er nedfelt i MFU-ordningen, Markedsføringsloven og øvrige relevante lover og regler.

Uheldig budsjettforlik om økt sukkeravgift

Under budsjettforhandlingene høsten 2017 kom det et forlik om økt sukkeravgift. TINE, som medlem av NHO Mat og Drikke, mener at budsjettforliket om økt sukkeravgift kan ha uheldige konsekvenser for norsk næringsmiddelindustri og matproduksjon. Disse avgiftsøkningene vil også medføre kostnadsøkninger for TINEs produkter på anslagsvis 60–80 millioner kroner.

TINE har sammen med mange norske dagligvareprodusenter signert intensjonsavtalen med helseministeren om å redusere sukkerinnholdet i norske produkter. Fra 2006 og fram til i dag har TINE redusert sukker på en rekke produkter. Disse endringene tilsvarer i dag en besparelse på en million kilo sukker per år. Etter intensjonsavtalen ble inngått, har TINE redusert ytterligere med 200.000 kilo sukker årlig.

Økt kvote for import av ost vil presse prisene

5. april 2017 ble regjeringen i Norge enig med EU-kommisjonen om en ny avtale etter EØS-avtalens artikkel 19 om handel med landbruksvarer. Avtalen ble ratifisert i EU i slutten av november.

For ost økes den tollfrie importkvoten med 1200 tonn til 8400 tonn. Storparten av økningen (700 tonn) skal fordeles på auksjon. Importen av ost fra EU var i 2016 over 11.300 tonn, det vil si at det er stor import av ost utenfor kvoten til ordinær toll.

Det er stort sett dagligvareaktørene som nå har adgang til å importere dagens tollfrie ostekvote, og en økning av kvoten vil presse prisene på ost ytterligere. Det er samtidig foreløpig uklart hvor fort utvidelsen av kvoten vil bli innført.

UTSIKTENE FRAMOVER

Hovedtrekkene for 2017 viser at TINE taper andeler på flere volumprodukter. Konkurransen i norsk dagligvarehandel hardner til. For å styrke konkurransekraften skal TINE redusere kostnadene med 450 millioner kroner. Forbedringsprogrammet omfatter tiltak i deler av den norske meierivirksomheten. Tiltakene vil være organisatoriske og anleggsmessige, samt flere større og mindre endringsprosjekter. Det er ventet at flere av tiltakene vil innebære reduksjon i antall ansatte. Det er ikke gitt et eksakt antall årsverk som blir rammet av nedbemanning. Samtidig arbeider TINE med å øke veksten og noen områder vil også få

styrket kompetanse og ressurser.

Vekst i norsk økonomi

TINEs virksomhet er hovedsakelig basert på det norske markedet. Utviklingen i norsk økonomi er derfor av stor betydning. Effektene av oljeprisfallet i 2015 er avtakende, og det er forventet redusert arbeidsledighet og vekst i norsk fastlandsøkonomi. Lønnsveksten er igjen forventet å overstige prisveksten, og dermed vil reallønnen øke. Økt kjøpekraft i befolkningen gir positive utsikter for vareproduksjon til innenlands forbruk. Bildet forsterkes av fortsatt befolkningsvekst. Videre har det vært en positiv utvikling i økonomien til Norges handelspartnere, og dette vil ventelig kunne ytterligere forsterke veksten i norsk økonomi.

Dagligvaresektoren har gått fra fire til tre innkjøpsgrupperinger. Dagligvarehandelen fortsetter sine bestrebelser med å differensiere ulike butikkonsepter og forventer at leverandører deltar i denne utviklingen. Kjedene og grupperingenes egne merker vil bli en større konkurrent til tradisjonelle merkevarer enn tidligere. TINE har som ambisjon å møte denne utviklingen gjennom å styrke våre merkevarer og evne til å respondere raskere på behov fra kjeder og forbrukere. Vi gjør betydelige organisatoriske grep og styrker kompetansen for å oppnå dette.

Norske forbrukere endrer gradvis atferd. Dette ser vi både på forbruksutvikling innen enkelte segmenter og ved at netthandel av dagligvarer har økt. Nye salgskanaler skaper nye utfordringer, men også nye muligheter. Teknologiske endringer i hele verdikjeden skal bidra til at TINE mestrer utfordringene og utnytter mulighetene.

Norske melkeprodusenter vil i økende grad få teknologi som vil gi støtte til beslutninger og daglig produksjon. Robotisering og digitalisering vil gi melkeprodusentene økte muligheter, og dermed gjøre norsk melkeproduksjon mer robust.

Vår ambisjon er at avvikling av subsidiert eksport av meieriprodukter skal ha minst mulig konsekvens for norsk melkeproduksjon og for vår meierivirksomhet. For å lykkes med en slik ambisjon må ulike forutsetninger på plass for å skape vekst for norsk melk. Dette inkluderer at konkurransekraften for norsk melk styrkes og at alle aktører som driver meierivirksomhet lykkes.

Internasjonale forhold

Internasjonal spenning og usikkerhet preger den internasjonale situasjonen i øyeblikket. Dette gir seg utslag i handelsforstyrrelser og

konflikter. Storbritannia forlater EU 27. mars 2019, og den uavklarte situasjonen mellom Ukraina og Russland preger bildet av Europa.

TINE har virksomhet i Storbritannia og produksjon i Irland. Vi må stole på at det blir funnet akseptable handelspolitiske løsninger mellom EU og Storbritannia. Vi forutsetter også at det vil bli en løsning mellom Storbritannia og Norge, enten bilateralt eller gjennom EFTA.

TINE har også virksomhet i Nord-Amerika. Vi legger til grunn at eventuelle endringer i NAFTA ikke vil ha en negativ effekt for vår virksomhet. I år har den nye handelsavtalen mellom Canada og EU, CETA³⁵, blitt iverksatt. Hvis avtalen fører til begrensninger for TINEs markedsadgang til Canada, vil det påvirke salget av Jarlsberg® i Canada direkte.

Våre ambisjoner i internasjonale markeder vil bli videreført av våre utenlandske datterselskaper og vår satsing på utvalgte internasjonale markeder. Den positive økonomiske utvikling i EU og USA vil ventelig være til hjelp for å realisere disse ambisjonene.

Samfunnsansvar, miljø og klimaaspektet

Paris-avtalen og målsettingen om å innfri klimaforpliktelser innen 2030 er en utfordring for alle norske virksomheter. Reduksjoner av fotavtrykk fra «ikke-kvotepliktig» sektor er en betydelig utfordring for TINE, som både er en stor transportbruker og nært knyttet til jordbruksproduksjon. TINE ser det som en del av sitt samfunnsansvar å bidra til å realisere nasjonale målsettinger innen 2030 og har satt ambisiøse mål for å oppnå dette.

Målsettingen og satsingen på at industri- og transportvirksomheten i TINE skal drives av fornybare ressurser forsterkes. Innen transport vil vi søke løsninger som bidrar både innenfor områdene utslippsreduksjoner og krav om en mer sirkulær økonomi. Vi bruker allerede i dag biogass som drivstoff basert på matavfall og husdyrgjødsel. Vi har en klar ambisjon om å utvide dette til å utgjøre en vesentlig del av våre transporter. Vi gjør også flere tiltak som skal bidra til å bringe ned utslippene i primærledet for å ivareta TINEs helhetlige ansvar for en bærekraftig matproduksjon.

TINE vil også utvikle tiltak på folkehelseområdet. Reduksjon av inntak av mettet fett og tilsatt sukker vil være elementer i dette, samt å understøtte fysisk aktivitet. Vår visjon «Sammen skaper vi ekte matopplevelser folk vil ha», står fast.

FOTNOTE

³⁵ Comprehensive Economic and Trade Agreement.

OSLO, 13. FEBRUAR 2018

ANDERS JOHANSEN

ASKILD EGGEBO

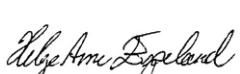

CECILIE BJØRLO

TURID NÆSS

ROLF ØYVIND THUNE

MARIT HAUGEN

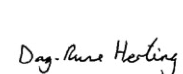

ELISABETH IRGENS HOKSTAD

HELGE ARNE ESPELAND

TOR ARNE JOHANSEN

ELIN AARVIK

STEINAR KOEN

DAG RUNE HERTLING

NILS ASLE DØLMSETH
Nestleder

TROND REIERSTAD
Leder

HANNE REFSHOLT
Konsernsjef

STYRET

TROND REIERSTAD
(Leder)

NILS ASLE DOLMSETH
(Nestleder)

CECILIE BJØRLO

ELISABETH I. HOKSTAD

HELGE ARNE ESPELAND

ELIN AARVIK

DAG RUNE HERTING

ANDERS JOHANSEN

MARIT HAUGEN

ASKILD EGGEBO

ROLF ØYVIND THUNE

STEINAR KOEN

TOR ARNE JOHANSEN

TURID NÆSS

JARLE BOGEN
(Ordfører i Rådet)

HANNE REFSHOLT
(Konsernsjef)

KONSERNLEDELSEN

HANNE REFSHOLT
Konsernsjef

Yrkeserfaring: Har jobbet i TINE siden 1988, med et kort avbrekk i perioden 1996–1998 som direktør i Kjøttbransjens Landsforbund. Hun har hatt ulike lederstillinger i TINE, ble visekonsernsjef i TINE Gruppa fra 2002 og konsernsjef i 2005.

Utdanning: Refsholt er utdannet Cand.agric. ved Norges landbrukshøgskole (nå NMBU), og har en MBA fra Handelshøyskolen BI og masterstudier ved HEC, Paris og SAID, Oxford.

Verv: Styreleder i Oslo Røde Kors og styremedlem i Dagligvareleverandørenes Forening (DLF), Arcus AS og NHO Mat og Drikke.

TERJE DØSRØNNINGEN
Konserndirektør
Salg Partner, Ingrediens og Nye Kanaler

Yrkeserfaring: Jobbet med mat og matproduksjon som kokk og kjøkkensjef. Døsrønningen begynte i TINE 1997 og har hatt ulike roller i FoU, Fjordland AS og Salg som blant annet produktutvikler, KAM, salgssjef og salgsdirektør.

Utdanning: Kokk, Kostøkonom

Verv: Styremedlem i Matvarehuset AS, Transporty AS og Safari Næringsmidler AS.

PER IVAR BERG
Konserndirektør
Produksjon

Yrkeserfaring: Over 20 år som leder innen både norsk og internasjonal industriell produksjon, som f.eks. Norske Skogindustrier SA, Norske Skog Parengo BV i Nederland og Skala AS. Begynte i TINE i 2013.

Utdanning: Sivilingeniør fra Institutt for kjemiteknikk ved NTNU i Trondheim.

ATLE JACOBSEN
Konserndirektør
TINE Internasjonal

Yrkeserfaring: Ulike stillinger i FMCG-selskaper (fast moving consumer goods) og PepsiCo Nordic, Global Sales & Marketing Director i GC Rieber Oils. Begynte i TINE i 2017.

Utdanning: Siviløkonom fra University of Strathclyde i Glasgow.

VEGARD GILLEBO*
Konserndirektør
Salg Dagligvare og KBS

Yrkeserfaring: 15 års fartstid i Coca-Cola European Partners Norge og har blant annet hatt roller som KAM i DV og KBS, Kanaldirektør KBS og Direktør DV og KBS. I tillegg har han hatt en viktig rolle i flere endringsprosjekter under sin tid Coca-Cola European Partners Norge.

Utdanning: MSc i Business Administration and Economics (Siviløkonom) fra Handelshøgskolan ved Umeå Universitet og Universidad de Sevilla.

ANIELA GJØS
Konserndirektør
Logistikk

Yrkeserfaring: Har hatt logistikk som fagområde i hele sitt yrkesaktive liv og har blant annet i Ontime Logistics AS, Ringnes AS og i Posten Norge AS. Begynte i TINE i 2013.

Utdanning: Sivilingeniør fra Silesian University of Technology, bedriftsøkonom fra BI, og etterutdannet på Stanford University og Insead.

Verv: Styremedlem i Tomra Systems ASA.

KATHRINE MO
Konserndirektør
Innovasjon & Marked

Yrkeserfaring: Jobbet med markedsføring og merkevarebygging i norske og utenlandske selskaper som blant annet Statoil, Procter & Gamble Inc., Telenor ASA, Ringnes AS. Begynte i TINE i 2014.

Utdanning: Ecole des Hautes Etudes Commerciales (HEC) i Lausanne, Sveits.

Verv: Styreleder i Wernersson Ost AB, Wernersson Ost Danmark A/S, Norseland Inc., Norseland Ltd. og Opplysningskontoret for meieriprodukter (melk.no).

JØRN SPAKRUD
Konserndirektør
CFO

Yrkeserfaring: Ulike stillinger innenfor økonomi og finans, blant annet i Yara International ASA/Norsk Hydro ASA og Deloitte. Begynte i TINE i 2008.

Utdanning: Siviløkonom og statsautorisert revisor fra Norges Handelshøyskole.

Verv: Styreleder i TINEs pensjonskasse, MP Pensjon, og i datterselskapet Fjordland AS, samt styremedlem i Skala AS.

LISE FALKFJELL
Konserndirektør
HR & HMS

Yrkeserfaring: 17 års fartstid i TINE og har blant annet hatt roller som konstituert daglig leder for Sunniva Drikker AS og direktør for konsernutvikling, i tillegg til prosjektlederansvar for flere strategiske prosjekter.

Utdanning: Hovedfag i psykologi (cand. polit.) fra NTNU og en master i økonomi, administrasjon og ledelse fra ESCP/EAP og Handelshøyskolen BI.

Verv: Styremedlem i Diplom-Is AS.

JOHNNY ØDEGÅRD
Konserndirektør
Eierkontakt og Næringspolitikk

Yrkeserfaring: Jobbet med næringspolitikk blant annet i Norske Felleskjøp SA og Norsk Bonde- og Småbrukarlag. Begynte i TINE i 2011.

Utdanning: Norges landbrukshøgskole (nå NMBU) med spesialisering innen landbruksøkonomi.

Verv: Styreleder i TUN Media AS.

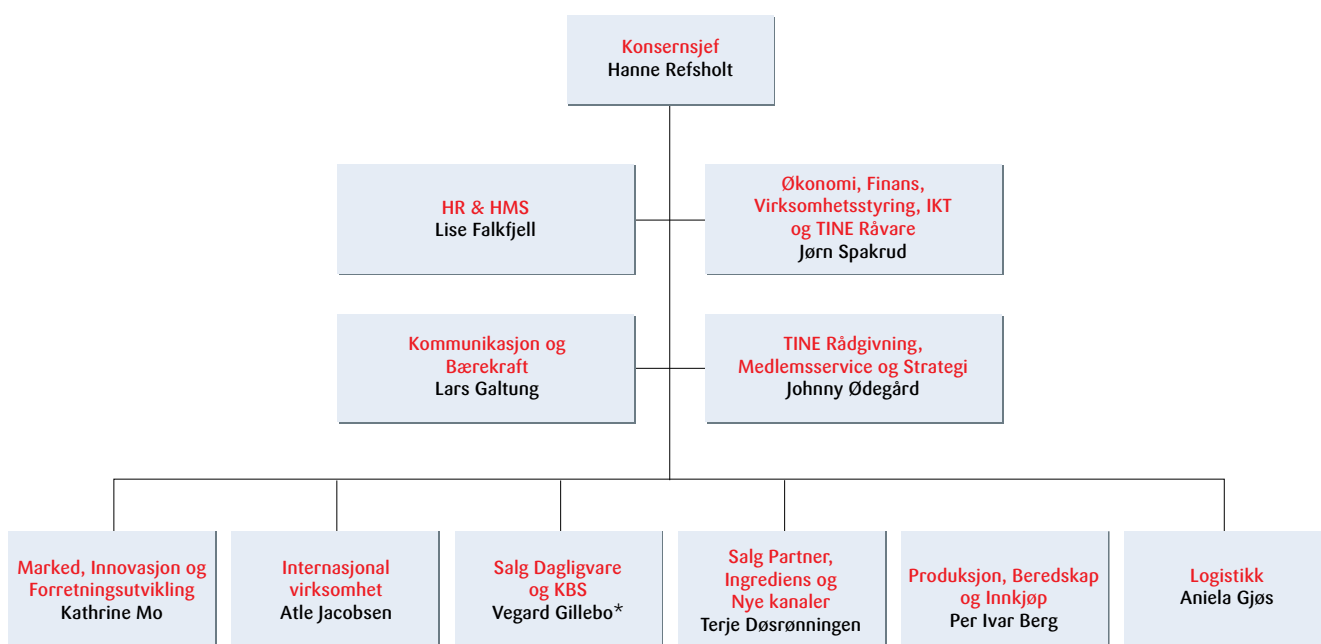

LARS GALTUNG
Konserndirektør
Kommunikasjon og Bærekraft

Yrkeserfaring: Har arbeidet med selskapskommunikasjon, rådgivning og posisjonering mesteparten av sitt yrkesaktive liv, har arbeidet innen media og hatt kommunikasjonsstillinger innen finans, energi, IT, rådgivning og merkevarer. Begynte i TINE i 2009.

Utdanning: Hærens Krigsskole og Norges Handelshøyskole.

TINEs KONSERNLEDELSE

* Fra 01.05.18

ÅRSREGNSKAP 2017

Tabellen under viser noen sentrale elementer fra resultat, balanse, kontantstrøm og noter for TINE Konsern for perioden fra 2013 til 2017.

Tall i MNOK

TINE KONSERN	2017	2016	2015	2014	2013
Fra resultat:					
Driftsinntekter	22 511	22 569	22 204	21 440	20 429
Vareforbruk og varebeholdningsendringer	12 586	12 605	12 486	11 969	11 437
Personalkostnader ¹⁾	4 013	3 695	3 887	3 833	3 860
Av- og nedskrivninger	1 057	989	950	939	910
Andre driftskostnader	3 317	3 317	3 203	3 335	3 274
Sum driftskostnader	20 973	20 607	20 526	20 077	19 481
Driftsresultat	1 537	1 962	1 678	1 363	948
Finansinntekter og -kostnader	-123	-99	-99	-177	-158
Resultat før skatt	1 414	1 862	1 579	1 187	790
Skattekostnad	110	229	155	173	105
Årsresultat	1 304	1 634	1 424	1 013	685
Fra balanse:					
Immaterielle eiendeler	143	163	131	150	158
Varige driftsmidler	8 219	8 053	7 927	7 780	7 861
Finansielle anleggsmidler	2 901	2 842	2 362	2 048	1 987
Varebeholdning	2 263	2 118	2 058	1 861	1 826
Kortsiktige fordringer	2 062	2 052	2 080	2 207	2 078
Bankinnskudd, kontanter, pengemarkedspapirer og aksjefond	466	801	559	582	414
Sum eiendeler	16 054	16 029	15 117	14 627	14 323
Egenkapital	7 828	7 289	6 649	6 127	5 914
Langsiktig rentebærende gjeld	3 249	3 604	2 858	3 433	3 675
Annen langsiktig gjeld	1 019	1 028	943	975	693
Leverandørgjeld	1 674	1 693	1 784	1 795	1 693
Kortsiktig rentebærende gjeld	44	41	619	344	706
Annen kortsiktig gjeld	2 239	2 375	2 264	1 954	1 641
Sum gjeld og egenkapital	16 054	16 029	15 117	14 627	14 323
Fra netto kontantstrøm:					
Fra operasjonelle aktiviteter	2 169	2 187	1 780	1 959	1 325
Til investeringsaktiviteter	-1 184	-1 260	-988	-765	-826
Til / fra finansieringsaktiviteter	-1 320	-682	-821	-1 031	-215
Netto endring i bankinnskudd, kontanter og pengemarkedspapirer	-335	245	-30	163	284
Noteopplysninger:					
Gjennomsnittlig antall ansatte regnet i årsverk	5 319	5 275	5 272	5 386	5 414
Disponert til etterbetaling fra TINE SA	817	963	870	623	381

¹⁾ 2016 er inkludert en positiv engangseffekt fra planendring uførepensjon. Utgjør MNOK 245 for TINE Konsern.

RESULTATREGNSKAP

Beløp i 1000 kroner

TINE KONSERN			TINE SA	
2017	2016	Note	2017	2016
DRIFTSINNTEKTER				
20 832 203	20 873 660	1	16 386 342	16 512 079
1 264 570	1 237 893		1 264 570	1 237 893
413 898	457 147	3	648 537	665 355
22 510 671	22 568 700		18 299 449	18 415 327
DRIFTSKOSTNADER				
12 585 927	12 605 374	6	10 003 222	10 114 917
4 012 768	3 695 314	7, 8, 25	3 274 676	3 036 125
1 041 435	986 974	12, 13	893 179	846 235
16 028	2 520	12, 13	16 028	2 506
3 317 326	3 316 866	9, 10	2 699 252	2 690 136
20 973 484	20 607 048		16 886 357	16 689 919
1 537 187	1 961 652		1 413 092	1 725 408
FINANSINNTEKTER OG -KOSTNADER				
-	-	14	35 944	65 461
8 242	9 774	14	3 923	525
-104 315	-99 807	19	-93 970	-90 718
-21 229	-1 295	19	-35 848	86 542
-5 966	-7 945	20	-3 937	57 103
-123 268	-99 273		-93 888	118 913
1 413 919	1 862 379		1 319 204	1 844 321
109 598	228 756	11	97 617	210 289
1 304 321	1 633 623		1 221 587	1 634 032
28 418	34 106	17		
1 275 903	1 599 517	17		
Overføringer:				
		17	-817 253	-963 401
		17	42 000	-84 000
		17	-446 334	-586 630
			-1 221 587	-1 634 032
			2 166	2 489

BALANSE

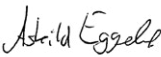
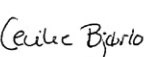
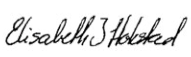
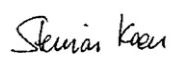
Beløp i 1000 kroner

TINE KONSERN			TINE SA		
2017	2016	Note	2017	2016	
					EIENDELER
					ANLEGGSMIDLER
					Immaterielle eiendeler
10 065	6 888	11	-	-	Utsatt skattefordel
47 130	74 152	12	8 400	12 600	Goodwill
86 138	82 276	12	8 652	-	Andre immaterielle eiendeler
143 333	163 316		17 052	12 600	Sum immaterielle eiendeler
					Varige driftsmidler
3 792 792	3 622 724	12, 13	3 511 862	3 374 197	Tomter, boliger, hytter og bygg
4 425 780	4 430 564	13	3 973 093	3 980 396	Maskiner, inventar og transportmidler
8 218 572	8 053 288		7 484 955	7 354 593	Sum varige driftsmidler
					Finansielle anleggsmidler
-	-	14	1 463 222	1 463 213	Investerings i datterselskap
227 526	234 898	14	22 992	22 942	Investerings i felleskontrollert virksomhet og tilknyttede selskap
6 823	6 985		6 747	6 902	Andre aksjer og andeler
2 654 739	2 579 744	8	2 482 339	2 411 989	Pensjonsmidler
12 039	20 250		2 035	2 108	Andre langsiktige fordringer
2 901 127	2 841 877		3 977 335	3 907 154	Sum finansielle anleggsmidler
11 263 032	11 058 481		11 479 342	11 274 347	Sum anleggsmidler
					OMLØPSMIDLER
2 262 581	2 117 634	15	1 743 266	1 635 418	Varebeholdning
					Kortsiktige fordringer
1 838 396	1 774 920	16	1 357 528	1 333 278	Kundefordringer
-	-		565 070	486 680	Kortsiktige fordringer til selskap i samme konsern
223 297	276 932	21	152 112	216 986	Andre kortsiktige fordringer
2 061 693	2 051 852		2 074 710	2 036 944	Sum kortsiktige fordringer
466 442	801 486	22	411 546	566 172	Bankinnskudd, kontanter og pengemarkedspapirer
4 790 716	4 970 972		4 229 522	4 238 534	Sum omløpsmidler
16 053 748	16 029 453		15 708 864	15 512 881	Sum eiendeler

Beløp i 1000 kroner

TINE KONSERN			TINE SA	
2017	2016	Note	2017	2016
5 884	6 250	17	5 884	6 250
5 884	6 250		5 884	6 250
382 000	424 000	17	382 000	424 000
7 347 136	6 766 697	17	7 201 103	6 693 040
7 729 136	7 190 697		7 583 103	7 117 040
93 039	91 621	17	-	-
7 828 059	7 288 568		7 588 987	7 123 290
184 882	164 473	8	148 310	129 763
106 644	161 021		93 523	142 088
727 797	702 773	11	658 781	621 074
1 019 323	1 028 267		900 614	892 925
863 141	1 499 674		854 874	1 486 924
2 373 000	2 070 000		2 373 000	2 070 000
12 845	33 936		-	-
3 248 986	3 603 610	23	3 227 874	3 556 924
4 268 309	4 631 877		4 128 488	4 449 849
702 279	663 205		702 279	663 205
-	-		586 256	341 271
971 781	1 030 274	16	695 555	742 008
1 674 060	1 693 479		1 984 090	1 746 484
44 113	40 971	24	-	16 324
817 253	963 401		817 253	963 401
99 072	108 489	11	80 193	76 493
202 363	191 536		170 988	175 412
-	-		2 851	3 319
1 120 519	1 111 132		936 014	958 309
2 283 320	2 415 529		2 007 299	2 193 258
3 957 380	4 109 008		3 991 389	3 939 742
16 053 748	16 029 453		15 708 864	15 512 881

OSLO, 13. FEBRUAR 2018

 ANDERS JOHANSEN	 ASKILD EGGEBO	 CECILIE BJØRLO	 TURID NÆSS	 ROLF ØYVIND THUNE	 MARIT HAUGEN
 ELISABETH IRGENS HOKSTAD	 HELGE ARNE ESPELAND	 TOR ARNE JOHANSEN	 ELIN AARVIK	 STEINAR KOEN	 DAG RUNE HERTING
 NILS ASLE DOLMSETH Nestleder		 TROND REIERSTAD Leder		 HANNE REFSHOLT Konsernsjef	

KONTANTSTRØMOPPSTILLING

Beløp i 1000 kroner

TINE KONSERN			TINE SA		
2017	2016		2017	2016	
		Kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter			
1 413 918	1 862 379	Resultat før skattekostnad	1 319 204	1 844 321	
-104 764	-135 658	Periodens betalte skatt	-66 350	-101 138	
-16 406	-54 198	Gevinst (-) og tap ved salg av varige driftsmidler	-14 987	-53 187	
1 056 663	979 794	Avskrivninger og nedskrivninger	908 408	839 041	
-	-	Reversering av nedskrivning av finansielle anleggsmidler	-	-62 860	
160	-	Gevinst (-) og tap ved salg av finansielle anleggsmidler	141	-	
-23 796	69 590	Urealisert verdiendring finansielle poster	-3 870	-28 503	
-	-	Mottatt utbytte fra datterselskap	-29 001	-21 264	
-54 587	-316 233	Forskjell mellom kostnadsført pensjon og inn- og utbetalinger i pensjonsordninger	-51 803	-311 294	
		Forskjell mellom resultatført og mottatt utbytte fra felleskontrollert virksomhet og tilknyttede selskap	-	-	
-3 524	-9 774		-	-	
42 473	-59 149	Effekt av valutakursendringer og urealisert agio	-	-	
-144 947	-59 816	Endring i varelager	-107 848	-86 645	
-9 840	-49 838	Endring i kundefordringer og andre kortsiktige fordringer	40 623	-59 200	
-19 419	-90 949	Endring i leverandørgjeld	-7 379	-127 424	
32 572	51 110	Endring i annen kortsiktig gjeld	-22 860	67 080	
-	-	Endring på konsernmellomværende av operasjonelle aktiviteter	128 998	27 986	
2 168 503	2 187 258	Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	2 093 276	1 926 913	
		Kontantstrømmer til investeringsaktiviteter			
23 486	64 779	Innbetalinger ved salg av varige driftsmidler	20 748	61 651	
-1 202 743	-1 130 880	Utbetalinger ved kjøp av varige driftsmidler	-1 048 982	-989 863	
3 665	-6 942	Endring i langsiktige fordringer og forpliktelser	108	567	
-8 272	-186 560	Utbetalinger ved kjøp av virksomhet	-	-	
-	-	Inn- og utbetalinger til konserninterne langsiktige fordringer	29 001	-155 211	
-1 183 864	-1 259 603	Netto kontantstrøm til investeringsaktiviteter	-999 125	-1 082 856	
		Kontantstrømmer til / fra finansieringsaktiviteter			
303 000	731 288	Innbetalinger ved opptak av ny langsiktig gjeld	303 000	704 977	
-634 389	-	Utbetalinger ved nedbetaling av langsiktig gjeld	-608 815	-	
-	3 843	Innbetalinger ved opptak av ny kortsiktig gjeld	-	3 843	
-3 843	-	Utbetalinger ved nedbetaling av kortsiktig gjeld	-3 843	-	
-	-400 000	Netto inn- og utbetalinger av sertifikatlån	-	-400 000	
-28 079	-20 611	Utbetalt til minoriteter	-	-	
6 984	-181 549	Netto endring i kassekreditt	-12 481	-152 086	
-366	-179	Inn- og utbetalinger av andelskapital	-366	-179	
-	-	Endring på mellomværende av konsernbidrag	37 129	-21 290	
-963 401	-815 230	Utbetalt etterbetaling og lån til melkeprodusentene	-963 401	-815 230	
-1 320 094	-682 438	Netto kontantstrøm til / fra finansieringsaktiviteter	-1 248 777	-679 965	
-335 455	-245 217	Netto endring i bankinnskudd, kontanter og pengemarkedspapirer	154 626	164 092	
801 486	558 609	Bankinnskudd, kontanter og pengemarkedspapirer 01.01	566 172	402 080	
411	-2 340	Valutaeffekt på kontanter og kontantekvivalenter	-	-	
466 442	801 486	Bankinnskudd, kontanter og pengemarkedspapirer 31.12	411 546	566 172	

REGNSKAPSPRINSIPPER

REGNSKAPSPRINSIPPER

Årsregnskapet er satt opp i samsvar med regnskapsloven og god regnskapsskikk i Norge

KONSOLIDERING

Konsernregnskapet presenterer samlet økonomisk stilling, resultat av årets virksomhet og kontantstrømmer for morselskapet, TINE SA, og datterselskapene. Datterselskap omfatter de selskap hvor TINE SA direkte eller indirekte har bestemmende innflytelse, som følge av juridisk eller faktisk kontroll. Bestemmende innflytelse anses, i utgangspunktet, å foreligge når en direkte eller indirekte eier mer enn 50 % av den stemmeberettigede kapital. Det anvendes enhetlige regnskapsprinsipper for alle selskap som inngår i konsernet. Alle transaksjoner mellom konsernselskapene, mellomværende og urealiserte konserngevinster elimineres i konsernregnskapet.

Eierandeler i datterselskap innarbeides i konsernregnskapet etter oppkjøpsmetoden. Forskjellen mellom kostpris for eierandelene og bokført verdi av netto eiendeler på oppkjøpstidspunktet analyseres og henføres til de enkelte balanseposter i henhold til virkelig verdi. Kostpris som overstiger virkelig verdi av netto identifiserbare eiendeler, aktiveres som goodwill og avskrives i resultatregnskapet i takt med de underliggende forhold og forventet økonomisk levetid. Ved oppkjøp anvendes nominell skattesats på merverdi eksklusiv goodwill.

Minoritetenes andel inngår i konsernets egenkapital. Endrede eierandeler i datterselskap behandles som egenkapitaltransaksjoner i konsernet og det oppstår således ikke gevinst eller tap i konsernregnskapet.

Felleskontrollert virksomhet er selskap hvor TINE har felles kontroll sammen med en eller flere eiere, og hvor andelen er av langsiktig strategisk karakter. Felles kontroll foreligger normalt der konsernet har en eierandel på 50 %.

Tilknyttede selskap er selskap der konsernet har betydelig innflytelse, men ikke kontroll, og hvor andelen er av langsiktig strategisk karakter. Betydelig innflytelse foreligger normalt der konsernet har en eierandel på mellom 20 % og 50 %.

Felleskontrollert virksomhet og tilknyttede selskap innarbeides etter egenkapitalmetoden i konsernregnskapet. Kostpris som overstiger ervervet andel av bokført egenkapital balanseføres som merverdi og avskrives i takt med de underliggende forhold og forventet økonomisk levetid. Konsernets resultat består av andel av resultat etter skatt i de tilknyttede og felleskontrollerte virksomhetene med fradrag for eventuelle avskrivninger på merverdier, samt gevinst og tap ved realisasjon av andeler. I resultatregnskapet er andel av resultatet presentert som del av finansresultatet. I balansen klassifiseres eierandeler i felleskontrollert virksomhet og tilknyttede selskap som finansielle anleggsmidler. Andel av underskudd resultatføres ikke hvis dette medfører at balanseført verdi av investeringen blir negativ, med mindre konsernet har påtatt seg en forpliktelse eller avgitt garantier for det selskapet.

Ved innarbeidelse av investeringer i datterselskap, felleskontrollert virksomhet og tilknyttede selskap hvor årsregnskapene er utarbeidet i utenlandsk valuta, omregnes balanseposter til norske kroner på grunnlag av balansedagens kurs. Resultatposter omregnes til norske kroner på grunnlag av gjennomsnittskurs for regnskapsåret. Omregningsdifferansen som oppstår ved at selskapets inngående egenkapital og

årets resultat er omregnet til annen kurs enn utgående egenkapital inngår i konsernets egenkapital.

DRIFTSINNTEKTER OG ANDRE INNTEKTER

Driftsinntekter vurderes til virkelig verdi av vederlaget, netto etter fradrag for merverdiavgift, returer, rabatter og andre offentlige avgifter. Inntekt fra salg av varer resultatføres når produktene er levert til kunden og det ikke er uoppfylte forpliktelser som kan påvirke kundens aksept av leveringen. Levering er ikke foretatt før produktene er sendt til avtalt sted og risiko for tap og ukurans er overført til kunden. Individuelle vurderinger basert på avtaler brukes som grunnlag for å estimere og bokføre avsetninger for kvantumsrabatter og varereturer på salgstidspunktet. Tjenester inntektsføres i takt med utførelsen.

DRIFTSKOSTNADER

Kostnader resultatføres i samme periode som tilhørende inntekt.

HOVEDREGEL FOR KLASIFISERING AV EIENDELER OG GJELD

Eiendeler bestemt til varig eie eller bruk klassifiseres som anleggsmidler. Fordringer som skal tilbakebetales innen ett år, samt andre eiendeler som knytter seg til varekretsløpet, klassifiseres som omløpsmidler. Ved klassifisering av kortsiktig og langsiktig gjeld er tilsvarende kriterier lagt til grunn. Omløpsmidler vurderes til laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi. Anleggsmidler vurderes til anskaffelseskost fratrukket akkumulerte av- og nedskrivninger. Langsiktig gjeld og kortsiktig gjeld er vurdert til pålydende beløp.

IMMATERIELLE EIENDELER

Goodwill

Goodwill er forskjellen mellom anskaffelseskost ved kjøp av virksomhet og virkelig verdi av konsernets andel av netto identifiserbare eiendeler i virksomheten på oppkjøpstidspunktet. Goodwill ved oppkjøp av datterselskap er klassifisert som immateriell eiendel. Goodwill ved kjøp av andel i felleskontrollert virksomhet eller tilknyttet selskap inngår i balanseført verdi av investeringen. Goodwill testes for verdifall og balanseføres til anskaffelseskost med fradrag for akkumulerte av- og nedskrivninger. Avskrivningstid for goodwill er fem år med mindre lengre levetid er særskilt begrunnet.

Andre immaterielle eiendeler

Utgifter til andre immaterielle eiendeler balanseføres i den grad det kan identifiseres en fremtidig økonomisk fordel knyttet til utvikling av en identifiserbar immateriell eiendel og utgiftene kan måles pålitelig. I motsatt fall kostnadsføres slike utgifter fortløpende. Immaterielle eiendeler med begrenset økonomisk levetid avskrives planmessig. Immaterielle eiendeler nedskrives til virkelig verdi dersom gjenvinnbart beløp er lavere enn sum av balanseført verdi og eventuelle gjenstående tilvirkningsutgifter.

Forsknings- og produktutviklingskostnader

Egne forsknings- og utviklingsutgifter kostnadsføres løpende.

ANLEGGSMIDLER

Varige driftsmidler

Investeringer i produksjonsanlegg og andre varige driftsmidler måles til anskaffelseskost fratrukket akkumulerte av- og nedskrivninger. Renter som knytter seg til anleggsperioden for betydelige varige driftsmidler under oppføring balanseføres som en del av kostprisen. Anskaffelses-

kost for varige driftsmidler med begrenset økonomisk levetid avskrives lineært over den økonomiske levetiden. Kostnader forbundet med normalt vedlikehold og reparasjoner blir løpende kostnadsført. Kostnader ved større utskiftninger og fornyelser som øker driftsmidlenes levetid vesentlig, aktiveres og avskrives i takt med driftsmidlet. Dersom gjenvinnbart beløp av driftsmidlet er lavere enn balanseført verdi og verdifallet forventes å ikke være forbigående, foretas nedskrivning til gjenvinnbart beløp. Gjenvinnbart beløp er det høyeste av netto salgsverdi og verdi i bruk. Verdi i bruk er nåverdien av de fremtidige kontantstrømmene som eiendelen forventes å generere.

Leieavtaler

Leieavtaler klassifiseres som finansiell eller operasjonell leie etter en konkret vurdering av den enkelte avtale. Leieavtaler knyttet til eiendeler som leies på betingelser hvor TINE SA i all hovedsak innehar økonomisk risiko og kontroll til eierskapet, blir klassifisert som finansielle leieavtaler. Varige driftsmidler under finansielle leieavtaler balanseføres og tilhørende leieforpliktelser blir inkludert i balanseposten annen langsiktig gjeld til nåverdien av leiebetalingene. Driftsmiddelet avskrives planmessig, og forpliktelsen reduseres med betalt leie etter fradrag for beregnet rentekostnad.

Leieavtaler der en vesentlig del av risiko og avkastning knyttet til eierskap fortsatt ligger hos utleier, klassifiseres som operasjonelle leieavtaler. Leiebeløp knyttet til operasjonelle leieavtaler kostnadsføres lineært over leieperioden.

Aksjer og andeler i datterselskap, felleskontrollert virksomhet og tilknyttede selskap

Investeringer i datterselskap, felleskontrollert virksomhet og tilknyttede selskap vurderes etter kostmetoden i selskapsregnskapet. Investeringene vurderes til anskaffelseskost fratrukket eventuelle nedskrivninger. Nedskrivning til virkelig verdi gjennomføres dersom verdifallet ikke er forbigående. Nedskrivningen reverseres i den grad grunnlaget for nedskrivningen ikke lenger er til stede. Mottatt utbytte og konsernbidrag fra datterselskapene som representerer avkastning i eiertiden inntektsføres som annen finansinntekt. Konsernbidrag fra datterselskap bokføres det samme året som datterselskapet avsetter beløpet. Utbytteinntekter inntektsføres når utbyttet er vedtatt.

Andre aksjer og andeler klassifisert som anleggsmidler

Investeringer i anleggsaksjer og andeler hvor selskapet ikke har betydelig innflytelse, balanseføres til anskaffelseskost. Investeringene nedskrives til virkelig verdi ved verdifall som forventes ikke å være forbigående. Mottatt utbytte fra selskapene som representerer avkastning i eiertiden, inntektsføres som annen finansinntekt når utbyttet er vedtatt.

Langsiktige fordringer

Langsiktige fordringer oppføres til pålydende etter fradrag for forventet tap. Avsetning til tap gjøres på grunnlag av individuelle vurderinger. Renteinntekter bokføres når de er opptjent.

OMLØPSMIDLER

Varebeholdning

Beholdninger av varer vurderes til det laveste av anskaffelseskost etter «først inn - først ut» prinsippet og virkelig verdi. Anskaffelseskost for egentilvirkede varer og varer under tilvirkning består av direkte materialer, direkte lønn samt andre direkte og indirekte tilvirkningskostnader (basert på normal produksjon). Anskaffelseskost justeres for utjevningsavgifter og -tilskudd. Anskaffelseskost for råvarer og handelsvarer er

netto innkjøpspris. Virkelig verdi er estimert salgspris fratrukket nødvendige utgifter til ferdigstillelse, salg og distribusjon.

Innkjøp av vesentlige reservedeler inngår i bokført varelager. Delene kostnadsføres ved uttak.

Fordringer

Kundefordringer og andre fordringer oppføres til pålydende etter fradrag for forventede tap. Avsetning til tap gjøres på grunnlag av individuelle vurderinger av de enkelte fordringene.

Aksjefond og børsnoterte aksjer

Markedsbaserte finansielle instrumenter, herunder aksjefond og børsnoterte aksjer, som inngår i en handelsportefølje, vurderes til virkelig verdi på balansedagen. Andre kortsiktige investeringer vurderes til det laveste av gjennomsnittlig anskaffelseskost og virkelig verdi på balansedagen.

Bankinnskudd, kontanter og pengemarkedspapirer

Regnskapslinjen bankinnskudd, kontanter og pengemarkedspapirer inkluderer kontanter, bankinnskudd og andre betalingsmidler med forfallsdato som er kortere enn tre måneder fra anskaffelse.

EGENKAPITAL

Andelskapital

Andelskapitalen i TINE SA er summen av de andeler medlemmene i TINE SA har. Hvert medlem har en andel. Andelens pålydende er kr 500. Medlemskap i TINE SA er åpent for melkeprodusenter som disponerer melkekvote.

Avsatt etterbetaling

Avsatt etterbetaling reguleres av Lov om Samvirkeforetak § 27. Avsatt etterbetaling beslutes av årsmøtet. Rammen er årets resultat etter skatt. Utdelingen fordeles på grunnlag av leveransen av melk i kalenderåret. Det kan ikke betales ut mer enn det som vil være i samsvar med forsiktig og god forretningskikk.

I regnskapet behandles etterbetalingen som en resultatdisponering [egenkapitaltransaksjon] hvor foreslått etterbetaling avsettes som gjeld i tilhørende regnskapsår. Skatteeffekt av etterbetaling inngår i selskapets skattekostnad i resultatet.

Etterbetalingsfond

Overskudd kan etter innstilling fra styret og innenfor totalramme som styret har forslått, disponeres til etterbetalingsfond og etterbetaling for levert melk i året. Det er årsmøtet som vedtar eventuelle utdelinger fra etterbetalingsfondet. Utdelinger skjer til de som er medlemmer på beslutningstidspunktet og skal skje på grunnlag av leveransen av melk for det foregående kalenderåret.

GJELD

Langsiktig gjeld

Langsiktig gjeld balanseføres til nominelt gjeldsbeløp. Opptakskostnader kostnadsføres ved opptakstidspunktet. Første års avdrag på langsiktig gjeld er klassifisert som langsiktig.

Usikre forpliktelser

Usikre forpliktelser blir regnskapsført dersom det er sannsynlighetsovervekt for at de kommer til oppgjør. Beste estimat benyttes ved beregning av oppgjørsverdi.

Avsetning til omstilling og restrukturering

Når det fattes vedtak om omstilling eller restrukturering, avsettes forventede utgifter knyttet til gjennomføringen av tiltaket. Avsetningen er basert på beste estimat og revurderes ved hver periodeavslutning. Utgifter som påløper under gjennomføring av restruktureringen, føres løpende mot avsetningen.

PENSJONSORDNINGER - YTSELSESDORDNINGER

TINE har pensjonsordninger som gir de ansatte rett til avtalte fremtidige pensjonsytelser. Forpliktelsen kostnadsføres over opptjeningsperioden i henhold til planens opptjeningsformel. Allokeringssmetode tilsvarende planens opptjeningsformel med mindre det vesentlige av opptjeningen skjer mot slutten av opptjeningsperioden. Lineær opptjening legges da til grunn.

Pensjonsforpliktelser beregnes på basis av forutsetninger om antall opptjeningsår, diskonteringsrente, fremtidig avkastning på pensjonsmidler, fremtidig regulering av lønn og pensjoner og nivået på folketrygdens grunnbeløp og aktuarmessige forutsetninger om dødelighet, frivillig avgang og uføretariff. Pensjonsmidlene vurderes til virkelig verdi. Netto pensjonsforpliktelse består av brutto pensjonsforpliktelse fratrasket virkelig verdi av pensjonsmidler. Netto pensjonsforpliktelser på underfinansierte ordninger balanseføres som langsiktige finansielle forpliktelser, mens netto pensjonsmidler på overfinansierte ordninger balanseføres som finansielle anleggsmidler dersom det er sannsynlig at overfinansieringen kan utnyttes. Arbeidsgiveravgift inkluderes i bokførte forpliktelser for faktisk underfinansierte ordninger.

Endringer i forpliktelser som skyldes endringer i pensjonsplanen, kostnadsføres umiddelbart dersom planendringer er ubetingede på tidspunkt for endring. Eventuelle planendringer som er betinget av fremtidig ansettelse, amortiseres lineært over perioden frem til ytelsen er ubetinget. Endringer i forpliktelsen og pensjonsmidlene som skyldes endringer i og avvik mot beregningsforutsetningene, fordeles over antatt gjennomsnittlig gjenværende opptjeningsperiode for den del av avvikene som overstiger 10 % av det høyeste av henholdsvis brutto pensjonsforpliktelse og brutto pensjonsmidler.

Ved deltakelse i ytelsesbaserte flerforetaksordninger, regnskapsfører foretaket sin andel av den ytelsesbaserte pensjonsforpliktelsen, pensjonsmidler og kostnad tilknyttet pensjonsordningen. Når det ikke foreligger tilstrekkelig informasjon til å bokføre en flerforetaksordning som en ytelsesbasert pensjonsordning, bokføres ordningen som om den var en innskuddsordning.

Forpliktelser innenfor den nye Fellesordningen for AFP er en ytelsesbasert flerforetaksordning, men denne bokføres som en innskuddsbasert ordning da den for tiden ikke er målbar og allokert mellom de deltakende foretak.

Netto pensjonskostnad, som er brutto pensjonskostnad fratrasket estimert avkastning på pensjonsmidlene, korrigert for fordelt virkning av estimatavvik og endringer i pensjonsplaner, klassifiseres som ordinær driftskostnad og er presentert sammen med lønn og andre ytelser under personalkostnader i resultatregnskapet. Tilskudd fra ansatte inngår i netto pensjonskostnad.

PENSJONSORDNINGER - INNSKUDDSDORDNINGER

Pensjonsplanen i en innskuddsbasert pensjonsordning er en pensjonsordning hvor TINE betaler et årlig pensjonsinnskudd for hvert enkelt

medlem. Pensjonsinnskuddet blir betalt til en forvalter og TINE har ingen forpliktelser knyttet til ordningen etter at innskuddet er betalt. Dermed kan man heller ikke forhåndsbestemme hvor stor den fremtidige pensjonsytelsen vil bli. Innskuddsplaner periodiseres etter sammenstillingsprinsippet. Årets innskudd til innskuddsbaserte pensjonsordninger kostnadsføres som personalkostnad når de påløper. For innskuddsplaner så balanseføres ikke forpliktelser eller eiendeler.

UFØREPENSJON

Folketrygdens ytelser til uføre er endret som en del av pensjonsreformen. Endringen i folketrygden medfører at uførepensjonen som TINE SA tilbyr sine ansatte også ble endret med virkning fra 1. januar 2017. Den nye uføreordningen er en risikoordning hvor medlemmene har full uføredekning uavhengig av tjenestetid. Endringen fra en opptjeningsbasert til en risikobasert ordning medfører at det ikke lenger skal avsettes for pensjonsforpliktelser knyttet til uførepensjon. Dette medfører en reduksjon i pensjonsforpliktelsene og innregnes i aktuarberegningen som en planendring. Reduksjonen ble inntektsført i regnskapet for 2016.

SKATTER

Skattekostnaden består av betalbar skatt på skattepliktig inntekt og formue og endringer i utsatt skatt. Skattekostnaden sammenstilles med regnskapsmessig resultat før skatt. Skatt knyttet til egenkapitaltransaksjoner føres mot egenkapitalen. Utsatt skatt beregnes på bakgrunn av midlertidige forskjeller mellom regnskapsmessige og skattemessige verdier ved utgangen av regnskapsåret, samt eventuelt skattemessig fremførbart underskudd. Ved beregningen benyttes nominell skattesats. Positive og negative forskjeller som reverserer i samme periode utlignes. Utsatt skatt og utsatt skattefordel presenteres netto i balansen. I konsernet presenteres utsatt skatt netto for skatteposisjoner knyttet til selskap som inngår i samme skattekonsern. Utsatt skattefordel oppstår dersom en har midlertidige forskjeller som gir opphav til skattemessige fradrag i fremtiden. Utsatt skattefordel balanseføres når det er sannsynlig at denne kan utnyttes i fremtidige år.

VALUTA

Transaksjoner i utenlandsk valuta omregnes til valutakurs på transaksjonstidspunktet. Pengeposter i utenlandsk valuta, som ikke inngår i sikringsforhold, vurderes til dagskurs. Realiserte og urealiserte gevinster og tap på valuta presenteres netto i resultatregnskapet som finanspost.

FINANSIELLE DERIVATER OG SIKRING

Regnskapsmessig behandling av finansielle derivater følger intensjonen bak inngåelsen av avtalene. Derivater klassifiseres som finansielt anleggsmiddel eller langsiktig finansiell forpliktelse dersom gjenværende løpetid er lengre enn ett år.

Rentederivat

TINE benytter rentesikringsinstrumenter for å sikre seg mot store svingninger i rentekostnadene. Regnskapsføring av gevinster og tap avhenger av om rentederivatet er utpekt som sikringsinstrument og eventuelt type sikring. Rentederivater som ikke er sikringsinstrument vurderes i henhold til laveste verdis prinsipp, og urealiserte tap kostnadsføres som finanskostnad.

Valutaderivat

For å sikre seg mot svingninger i valutakursene inngår TINE valutaderivater i tråd med vedtatt finansiell policy. Regnskapsføring av gevinster og tap avhenger av om valutaderivatet er utpekt som sikringsinstrument og eventuelt type sikring. Valutaderivater som ikke er sikringsinstrument

vurderes til virkelig verdi, og verdiendringer resultatføres som finansinntekt eller finanskostnad.

Sikring

Regnskapsmessig behandling av finansielle derivater utpekt som sikringsinstrument bokføres i henhold til prinsippene for sikringstypene verdisikring, kontantstrømsikring eller sikring av nettoinvestering i utenlandsk virksomhet. Ved verdisikring av balanseførte eiendeler eller forpliktelser balanseføres derivatet til virkelig verdi. Balanseført verdi av den sikrede eiendelen eller forpliktelsen justeres for verdien av det finansielle derivatets verdiendring som knytter seg til sikret risiko.

Ved sikring av fremtidige kontantstrømmer balanseføres derivatene til virkelig verdi. Både urealiserte og realiserte gevinster eller tap på derivatene (etter skatt) bokføres direkte mot egenkapitalen inntil sikret kontantstrøm påvirker resultatregnskapet.

Sikring av nettoinvestering i utenlandsk valuta benyttes på konsernnivå. Sikringsinstrumentene balanseføres til virkelig verdi som ved kontantstrømsikring. Urealiserte gevinster og tap på sikringsinstrumentene (etter skatt) bokføres direkte mot egenkapitalen inntil den utenlandske virksomheten blir solgt eller sikringsforholdet avvikes.

BRUK AV ESTIMATER OG INFORMASJON OM BETYDELIGE ESTIMATER

De beskrevne regnskapsprinsippene innebærer at ledelsen i TINE har anvendt estimater og forutsetninger som påvirker poster i resultat og balanse. Estimaten baseres på erfaring og en vurdering av underliggende faktorer. Fremtidige hendelser og endringer i rammebetingelser kan medføre at estimater og forutsetninger må endres. Endringer i regnskapsmessige estimater resultatføres i den periode estimatene endres, med mindre utsatt resultatføring følger av god regnskapsskikk. Vurderinger, estimater og forutsetninger som har vesentlig effekt for regnskapet oppsummeres nedenfor.

Avskrivninger

Avskrivninger av varige driftsmidler og immaterielle eiendeler er basert på antatt levetid for disse. Endrede markedsforhold og fremtidige investeringsbeslutninger vil påvirke eksisterende produksjonskapasitet og forventet brukstid. Dette kan gi grunnlag for endrede avskrivningsprofiler og vil påvirke fremtidige resultater.

Nedskrivninger

TINE har betydelige investeringer i varige driftsmidler, immaterielle eiendeler inklusiv goodwill, datterselskap, felleskontrollert virksomhet og tilknyttede selskap. Disse anleggsmidlene testes for nedskrivninger når det foreligger indikatorer på mulige verdifall. Slike indikatorer kan være endringer i markedspriser, avtalestrukturer, negative hendelser eller andre driftsforhold. Ved beregning av gjenvinnbart beløp må det gjøres en rekke estimater vedrørende fremtidige kontantstrømmer der pris, salgsvolum og levetid er de viktigste faktorene.

Pensjoner

Beregning av virkelig verdi av pensjonsforpliktelser er basert på flere økonomiske og demografiske forutsetninger og estimater. Enhver endring i de anvendte forutsetninger påvirker den beregnede forpliktelsen. Det henvises til note 8 for en nærmere beskrivelse av hvilke forutsetninger som er lagt til grunn og sammensetningen av pensjonsmidlene.

Virkelig verdi finansielle instrumenter

Prinsipper for å estimere virkelig verdi er basert på markedspriser og ulike verdsettelsesmetoder. Virkelig verdi av valutaterminkontrakter er

fastsatt ved å benytte kursen på balansedagen. Virkelig verdi av valuta-swapper er beregnet til nåverdien av fremtidige kontantstrømmer. Virkelig verdi av opsjoner er fastsatt ved bruk av opsjonspriseringsmodeller. Virkelig verdi av rentederivater beregnes som nåverdi av estimert fremtidig kontantstrøm basert på observerbar markedsrentekurve. For alle overnevnte derivater er virkelig verdi bekreftet av den finansinstitusjon som selskapet har inngått avtalene med.

Utsatt skattefordel

Utsatt skattefordel balanseføres bare i den grad det er sannsynlig at det vil være fremtidig skattepliktig overskudd som er stort nok til å nyttiggjøre seg skattefordelen enten ved at enheten har vist overskudd nylig eller ved at det er identifisert eiendeler med merverdier.

Avsetninger

For enkelte resultatposter i regnskapet avsettes det for forventede fremtidige kostnader basert på estimater og informasjon som er tilgjengelig på tidspunkt for regnskapsavleggelse. Disse avsetningene kan avvike fra faktisk fremtidig kostnad. Avsetninger knytter seg eksempelvis til tap på kunder, ukurans på varer, avsetninger til restrukturering, omstilling og betingede tap som er sannsynlige og kvantifiserbare, herunder omtvistede forhold og rettsaker.

SEGMENTER

Driftssegmenter rapporteres på samme måte som ved intern rapportering til selskapets øverste beslutningstaker. Selskapets øverste beslutningstaker, som er ansvarlig for allokering av ressurser til og vurdering av inntjening i driftssegmentene, er definert som konsernledelsen.

KONTANTSTRØMOPPSTILLING

Kontantstrømoppstillingen utarbeides etter den indirekte metoden.

Presentasjonsvaluta

Alle beløp er i TNOK dersom ikke annet er angitt. Den funksjonelle valuta til morselskapet TINE SA og konsernets presentasjonsvaluta er NOK.

FUSJON

Ved fusjonen mellom TINE SA og TINE Eiendom Espehaugen AS, ble den regnskaps- og skattemessig gjennomført etter kontinuitetsmetoden med henvisning til Norsk Regnskapsstandard nr. 9 om fusjoner, sist endret 2013. Sammenligningstallene for balansen omarbeidet, herunder egenkapitalen pr. 31.12.2016. Av vesentlighetshensyn er ikke resultattallene omarbeidet. TINE SA er overtagende selskap. TINE Eiendom Espehaugen AS ble deretter slettet som selskap. Det vises til note om egenkapital.

ENDRING AV REGNSKAPSPRINSIPP OG SAMMENLIGNINGSTALL

Sammenligningstall er utarbeidet basert på de samme prinsipper som tall for inneværende regnskapsperiode.

Det har ikke blitt gjennomført vesentlige reklassifiseringer eller prinsippendringer i 2017.

I tråd med vedtatt finanspolicy for 2017, sikrer TINE en andel av selskapets og konsernets innkjøp og salg i utenlandsk valuta gjennom bruk av finansielle instrumenter. Disse transaksjonene er behandlet som regnskapsmessig sikring i årsregnskapet.

NYE REGNSKAPSSTANDARDER

Det har ikke vært vedtatt noe nye regnskapsstandarder for 2017.

NOTER

NOTEOVERSIKT

RESULTATREGNSKAP

NOTE 1	Segmentinformasjon	44
NOTE 2	Salgsinntekt ferdigvarer fordelt på geografisk område	44
NOTE 3	Andre driftsinntekter	44
NOTE 4	Offentlige tilskudd	45
NOTE 5	Større enkelttransaksjoner	45
NOTE 6	Vareforbruk og varebeholdningsendringer	45
NOTE 7	Personalkostnader og antall årsverk	45
NOTE 8	Pensjoner og pensjonsforpliktelser	46
NOTE 9	Honorar til revisor	48
NOTE 10	Andre driftskostnader	48
NOTE 11	Skatter	48

BALANSE

NOTE 12	Immaterielle eiendeler og goodwill	50
NOTE 13	Varige driftsmidler	51
NOTE 14	Datterselskap, felleskontrollert virksomhet og tilknyttede selskap	52
NOTE 15	Varebeholdning	53
NOTE 16	Mellomværende med felleskontrollert virksomhet og tilknyttede selskap	53
NOTE 17	Egenkapital	53
NOTE 18	Balanseførte avsetninger for forpliktelser	54

FINANSIELL INFORMASJON

NOTE 19	Finansiell risiko og sikringsinstrumenter	55
NOTE 20	Netto andre finansinntekter og -kostnader	56
NOTE 21	Garantier	57
NOTE 22	Bankinnskudd, kontanter og pengemarkedspapirer	57
NOTE 23	Annen langsiktig gjeld	57
NOTE 24	Kortsiktig rentebærende gjeld	58

ØVRIGE OPPLYSNINGER

NOTE 25	Nærstående parter og ledende personell	59
NOTE 26	Ikke balanseførte leieforpliktelser	60
NOTE 27	Transaksjoner med nærstående parter	60
NOTE 28	Pantsettelse	60
NOTE 29	Miljøforhold	60
NOTE 30	Mellomværende med Landbruksdirektoratet – markedsregulering og prisutjevningsordningen	61

RESULTATREGNSKAP

NOTE 1 Segmentinformasjon

Beløp i 1000 kroner

Konsernets virksomhet er inndelt i tre driftssegmenter. Segmentinndelingen er basert på produkt og geografi, og er i samsvar med inndelingen anvendt i konsernets interne prestasjonsmåling og ressursallokering. Meierivirksomheten er inndelt i norsk og internasjonal virksomhet.

	2017					2016				
	Meieri Norge	Meieri Internasjonalt	Annen virksomhet	Øvrige aktiviteter og elimineringer	Total	Meieri Norge	Meieri Internasjonalt	Annen virksomhet	Øvrige aktiviteter og elimineringer	Total
Salgsinntekter/resultat										
Flytende meieriprodukter	7 978 644	-	164 822	-	8 143 466	8 359 425	-	167 765	-	8 527 190
Faste meieriprodukter	6 151 827	2 787 370	419 112	-	9 358 309	5 782 100	2 910 198	431 564	-	9 123 862
Juice, fruktdrikker og vann	851 823	-	-	-	851 823	889 657	-	-	-	889 657
Ferdigmat	-	-	1 078 485	-	1 078 485	14 828	-	952 682	-	967 510
Iskrem og desserter	283 870	-	1 065 605	-	1 349 475	276 488	-	1 037 716	-	1 314 204
Øvrige produkter	50 615	-	29	-	50 644	51 924	-	-686	-	51 237
Salgsinntekt ferdigvarer eksternt	15 316 780	2 787 370	2 728 053	-	20 832 203	15 374 421	2 910 198	2 589 041	-	20 873 660
Salgsinntekt ferdigvarer eksternt	15 316 780	2 787 370	2 728 053	-	20 832 203	15 374 421	2 910 198	2 589 041	-	20 873 660
Salgsinntekt ferdigvarer internt	1 200 887	16 880	-	-1 217 767	-	1 266 349	2 546	-	-1 268 895	-
Salgsinntekt ferdigvarer totalt	16 517 666	2 804 250	2 728 053	-1 217 767	20 832 203	16 640 770	2 912 744	2 589 041	-1 268 895	20 873 660
Salgsinntekt råvarer	1 264 570	-	-	-	1 264 570	1 237 893	-	-	-	1 237 893
Andre inntekter	596 876	19 876	50 570	-253 425	413 898	609 771	23 088	40 708	-216 421	457 147
Sum driftsinntekter	18 379 113	2 824 126	2 778 624	-1 471 191	22 510 671	18 488 435	2 935 833	2 629 749	-1 485 316	22 568 700
Av- og nedskrivninger	-905 007	-55 175	-97 281	-	-1 057 463	-844 541	-63 262	-81 691	-	-989 494
Øvrige driftskostnader	-16 057 025	-2 735 112	-2 594 583	1 470 698	-19 916 021	-15 916 764	-2 795 296	-2 390 769	1 485 275	-19 617 554
Driftsresultat	1 417 081	33 840	86 760	-494	1 537 187	1 727 130	77 274	157 289	-41	1 961 652
Balanse										
Eiendeler	15 170 559	1 069 206	1 144 345	-1 330 362	16 053 748	15 127 870	1 095 997	1 089 582	-1 283 997	16 029 453
Gjeld, ikke rentebærende	4 346 878	745 423	420 273	-579 984	4 932 590	4 344 762	801 913	416 737	-467 108	5 096 304
Investeringer	1 052 152	74 072	96 804	-	1 223 028	999 563	26 391	209 592	-	1 235 546

Beskrivelse av segmentene:

Segmentet Meieri Norge består hovedsakelig av TINE SA og OsteCompagniet AS. Meieri Internasjonal består av underkonsernene Wernersson Ost AB (Sverige), Norseland Inc. (USA), Norseland Ltd. (UK) og TINE Holding Ireland Ltd. Annen virksomhet består av underkonsernene Diplom-Is AS og Fjordland AS, samt TINE SA sine øvrige datterselskap, (se note 14). TINE Holding AB er inkludert i Øvrige aktiviteter og elimineringer.

NOTE 2 Salgsinntekt ferdigvarer fordelt på geografisk område

Beløp i 1000 kroner

TINE KONSERN			TINE SA	
2017	2016	Geografisk område	2017	2016
17 790 911	17 727 759	Norge	15 697 678	15 771 909
1 040 201	1 273 821	Øvrig Europa	147 480	158 406
14 938	1 926	Afrika	-	-
1 818 571	1 724 477	Amerika	450 782	487 680
10 442	1 017	Asia	753	1 017
157 141	144 660	Oceania	89 649	93 067
20 832 203	20 873 660	Sum salgsinntekt ferdigvarer	16 386 342	16 512 079

Det henvises til omtale i konsernstyrets beretning.

NOTE 3 Andre driftsinntekter

Beløp i 1000 kroner

TINE KONSERN			TINE SA	
2017	2016	Inntektsgrupper	2017	2016
77 638	76 001	Transportinntekter	105 628	102 870
317 412	318 057	Andre inntekter	525 533	500 540
18 848	63 089	Gevinst ved salg av anleggsmidler	17 376	61 945
413 898	457 147	Sum andre driftsinntekter	648 537	665 355

NOTE 4 Offentlige tilskudd

Beløp i 1000 kroner

Det er mottatt Skattefunn midler og andre statlige og kommunale tilskudd i henhold til tabellen under:

TINE KONSERN			TINE SA	
2017	2016	Inntektsart	2017	2016
8 047	6 420	Skattefunn	3 600	2 700
18 725	17 177	Andre statlige og kommunale tilskudd	18 725	17 177
26 772	23 597	Sum offentlige tilskudd	22 325	19 877

NOTE 5 Større enkelttransaksjoner

Beløp i 1000 kroner

TINE KONSERN			TINE SA	
2017	2016	Resultatposter	2017	2016
-	245 190	Planendring uførepensjon	-	220 378
17 523	56 617	Gevinst ved salg av varige driftsmidler	16 104	55 493
		Balanse		
148 475	147 332	Investeringer i større nyanlegg	148 475	147 332
-	137 498	Oppkjøp av Lotito Foods Holding LLC	-	-

Gevinst ved salg av varige driftsmidler i 2017 gjelder hovedsakelig salg av øvrige driftsmidler. For 2016 gjelder gevinst salg av varige driftsmidler i hovedsak salg av meierianlegg.

Investeringer i større nyanlegg for 2017 gjelder hovedsakelig bygging av nytt meierianlegg i Bergen. Dette forventes ferdig i 2019. For 2016 relaterer investering i større nyanlegg seg til utvidelse av eksisterende meierianlegg (hovedsakelig anleggene på Tretten og Frya).

NOTE 6 Vareforbruk og varebeholdningsendringer

Beløp i 1000 kroner

TINE KONSERN			TINE SA	
2017	2016	Kostnadsart	2017	2016
12 606 561	12 667 251	Forbruk av råvarer og innkjøpte handelsvarer	10 011 970	10 175 732
-20 634	-61 877	Beholdningsendring av varer i arbeid og ferdigvarer	-8 748	-60 815
12 585 927	12 605 374	Sum vareforbruk og varebeholdningsendringer	10 003 222	10 114 917

NOTE 7 Personalkostnader og antall årsverk

Beløp i 1000 kroner

TINE KONSERN			TINE SA	
2017	2016	Kostnadsart	2017	2016
3 296 948	3 162 085	Lønn, feriepenger og kostnader vikarhjelp	2 712 513	2 632 608
431 786	414 036	Arbeidsgiveravgift	359 202	351 355
114 583	-60 442	Pensjonskostnader inkludert arbeidsgiveravgift, jfr. note 8	80 667	-79 463
169 450	179 635	Andre personalkostnader	122 294	131 625
4 012 767	3 695 314	Sum personalkostnader	3 274 676	3 036 125
5 319	5 275	Gjennomsnittlig antall ansatte regnet i årsverk	4 303	4 339

Med virkning fra 1.1.2017 ble TINEs ordning for uførepensjon tilpasset endringene i Folketrygdens uføreytelser. I regnskapet for 2016 medførte dette en positiv engangseffekt for TINE SA på 220 MNOK og for TINE Konsern på 245 MNOK (det henvises til note 8).

NOTE 8 Pensjoner og pensjonsforpliktelser

Beløp i 1000 kroner

TINE SA og norske datterselskap har kollektiv pensjonsordning i MP Pensjon i henhold til lov om foretakspensjon. Ordningen tilfredsstiller reglene for obligatorisk tjenstepensjon (OTP). Den kollektive pensjonsordningen er ytelsesbasert og ordningen innregnes regnskapsmessig som en ytelsesplan. Ytelsene er i hovedsak avhengig av antall opptjeningsår og lønnsnivå ved oppnådd pensjonsalder. Tjenstepensjonen kommer i tillegg til folketrygden og er uavhengig av ytelsen fra folketrygden. Konsernets datterselskap utenfor Norge har etablert pensjonsordninger i samsvar med lokale lover.

MP Pensjon er en selveiende stiftelse som omfatter ansatte i TINE SA og norske datterselskap. Formålet til MP Pensjon er å yte alders- og uførepensjoner til medlemmer og etterlattepensjon til ektefelle, registrert partner, samboer og barn. MP Pensjons midler holdes adskilt fra foretakets midler. MP Pensjon står under tilsyn av Finanstilsynet og har konsesjon til å drive virksomhet som pensjonskasse.

Pensjonsordningen i MP Pensjon gir følgende ytelser ved full opptjeningsstid (30 år eller mer):

Pensjon	Beregningsgrunnlag	Pensjonsytelse
Alderspensjon	Inntil 6 G	16 % av sluttlønn.
	Fra 6 G til 12 G	44 % av sluttlønn.
Etterlattpensjon ektefelle / samboer	Beregnet alderspensjon	55 % av beregnet alderspensjon.
Etterlattpensjon barn	Sluttlønn	50 % av beregnet alderspensjon for yngste barn og 25 % for øvrige barn under 21 år. Samlet barnepensjon deles likt mellom barna.
Uførepensjon	Dagens lønn	3 % av lønn inntil 12 G. Tillegg på 25 % av G, begrenset til 6 % av lønn. Tillegg på 66 % av lønn mellom 6 G og 12 G. Oppsparte rettigheter fra privat og offentlige tjenstepensjon trekkes fra i beregningen.

I tillegg til den kollektive pensjonsordningen har TINE SA og de norske datterselskapene en driftspensjonsordning for ansatte med lønn over 12 G. Pensjonsytelsen i denne ordningen utgjør 66 % av lønn utover 12 G og trer i kraft fra 62 år eller 67 år.

TINE SA og de fleste norske datterselskap er innen avtaleområdet LO-NHO. Ansatte i selskapene har, basert på dette, anledning til å søke om AFP fra 62 år. Gjeldende AFP-ordning er en ytelsesbasert flerforetaksordning. Selskapene innen avtaleområdet LO-NHO har en reell økonomisk forpliktelse som følge av avtalen om AFP. Det foreligger imidlertid ikke tilstrekkelig informasjon til å muliggjøre innregning av forpliktelse i årsregnskapet. Dette medfører at ingen forpliktelse for gjeldende AFP-ordning balanseføres.

Uførepensjonsordningen ble endret med virkning fra 1. januar 2017, og som en følge av dette ble det i regnskapet for 2016 bokført en positiv resultateffekt (planendring) for TINE SA på 220 MNOK og for TINE Konsern på 245 MNOK.

For TINE Konsern og TINE SA omfatter de ulike ordningene pr. 31.12.2017 følgende antall personer:

TINE KONSERN			TINE SA		
Ansatte	Pensjonister		Ansatte	Pensjonister	
5 058	3 922	Ytelsesbaserte ordninger i MP Pensjon	4 496	3 610	
62	25	Udekkede ordninger ¹⁾	51	25	
486	-	Tilskuddsordninger	-	-	
5 863	-	AFP	5 320	-	

¹⁾ Udekkede ordninger gjelder i hovedsak driftspensjon for ansatte med lønn over 12 G og gavepensjon for ansatte som tidligere har falt utenfor den kollektive pensjonsordningen i MP Pensjon.

TINE KONSERN			TINE SA		
2017	2016	Pensjonskostnader	2017	2016	
355 036	423 558	Nåverdi av årets pensjonsopptjening	307 547	372 036	
285 806	291 795	Rentekostnad av pensjonsforpliktelsen	262 681	268 307	
-572 453	-577 746	Nettoavkastning på pensjonsmidler	-522 577	-532 144	
-2 874	4 328	Resultatført estimatavvik	1 864	4 286	
-	-245 190	Resultatført planendring	-	-220 378	
-53 858	-52 332	Tilskudd fra ansatte	-48 554	-47 278	
18 041	28 402	Periodisert arbeidsgiveravgift	15 468	27 460	
84 885	66 743	Øvrige pensjonskostnader (herunder AFP-premie og tilskuddsordninger)	64 238	48 248	
114 583	-60 442	Netto pensjonskostnad	80 667	-79 463	

Note 8 forts. neste side

Note 8 forts.

Avstemming av pensjonsordningens finansielle status 31.12 mot beløp i balansen:

Beløp i 1000 kroner

TINE KONSERN			TINE SA	
31.12.2017	31.12.2016	Pensjonsforpliktelser og -midler	31.12.2017	31.12.2016
-12 162 500	-11 995 535	Påløpte pensjonsforpliktelser	-11 334 903	-11 127 589
17 285 574	15 740 625	Pensjonsmidler (til markedsverdi)	15 985 205	14 528 469
5 123 074	3 745 090	Netto pensjonsmidler eksklusiv arbeidsgiveravgift og estimatavvik	4 650 302	3 400 880
-2 468 335	-1 165 047	Ikke resultatført virkning av estimatavvik	-2 167 963	-988 891
-	-299	Arbeidsgiveravgift	-	-
2 654 739	2 579 744	Netto pensjonsmidler overfinansiert ordning	2 482 339	2 411 989
-269 494	-230 944	Påløpte pensjonsforpliktelser	-147 213	-135 902
85 813	71 241	Pensjonsmidler (til markedsverdi)	123	278
-183 681	-159 703	Netto pensjonsforpliktelser eksklusiv arbeidsgiveravgift og estimatavvik	-147 090	-135 624
22 507	16 381	Ikke resultatført virkning av estimatavvik	19 519	24 984
-23 708	-21 151	Arbeidsgiveravgift	-20 739	-19 123
-184 882	-164 473	Netto pensjonsforpliktelse underfinansiert ordning	-148 310	-129 763

Følgende forutsetninger er anvendt i Norge for TINE Konsern og TINE SA:

Økonomiske forutsetninger	31.12.2017	31.12.2016
Diskonteringsrente	2,30 %	2,30 %
Forventet lønnsregulering	3,00 %	3,00 %
Forventet regulering av folketrygdens grunnbeløp (G)	2,50 %	2,50 %
Forventet pensjonsøkning	2,00 %	2,00 %
Forventet avkastning på pensjonsmidler ¹⁾	3,50 %	4,00 %
Demografiske forutsetninger		
Anvendt dødelighetstabell	K2013	K2013
Anvendt uføretariff	Styrket KU	Styrket KU
Frivillig avgang (alle aldre)	Gjennomsnitt 3-5 % pr. år	Gjennomsnitt 3-5 % pr. år

¹⁾ Ved beregning av årets pensjonskostnad er det lagt til grunn en forventet avkastning på pensjonsmidlene basert på historisk og forventet avkastning i MP Pensjon.

Økonomiske og demografiske forutsetninger lagt til grunn for beregning og regnskapsføring av pensjoner, er basert på forventninger til den faktiske medlemsbestanden, forholdene i pensjonsordningen i MP Pensjon og TINE sine antagelser om fremtidig økonomisk utvikling.

TINE KONSERN			TINE SA	
2017	2016	Faktisk avkastning på sammensetning av pensjonsmidlene	2017	2016
11,71 %	14,65 %	Faktisk avkastning på pensjonsmidler i foretakspensjonsordningen	11,71 %	14,65 %
31.12.2017	31.12.2016	Pensjonsmidler i foretakspensjonsordningen i MP Pensjon har følgende sammensetning:	31.12.2017	31.12.2016
50,61 %	51,30 %	Aksjer	50,61 %	51,30 %
42,66 %	41,10 %	Obligasjoner	42,66 %	51,10 %
3,45 %	3,80 %	Eiendom	3,45 %	3,80 %
3,28 %	3,80 %	Øvrige eiendeler	3,28 %	3,80 %

Sensitivitetsanalyse ved endring i forutsetninger

Måling av ytelsesbaserte pensjonsforpliktelser og pensjonskostnader baseres på flere økonomiske og demografiske forutsetninger. Tabellen nedenfor viser estimert følsomhet for de vesentligste økonomiske forutsetningene i TINE Konsern. Sensitiviteten spesifiserer beløpsmessig effekt på pensjonskostnad og brutto pensjonsforpliktelse knyttet til den kollektive pensjonsordningene i MP Pensjon som følge av en rimelig økning eller reduksjon i en av de benyttede forutsetninger.

	Diskonteringsrente		Forventet lønnsregulering		Forventet pensjonsregulering	
	0,5 %	-0,5 %	0,5 %	-0,5 %	0,5 %	-0,5 %
Endring i (MNOK)						
Balanseførte påløpte pensjonsforpliktelser	-1 155	1 341	358	-330	500	-459
Kostnadsført nåverdi av årets opptjening	-50	61	28	-25	18	-17

Den vesentligste demografiske forutsetningen er dødelighetstabell. Et år lengre levetid i dødelighetstabellen vil medføre en økning i brutto pensjonsforpliktelse 31.12.2017 på MNOK 520.

Analysen som er spesifisert over, er gjennomført av aktuar og basert på forhold 31.12.2017. Beregningene er basert på en antakelse om at alle andre forutsetninger er uendret. Det å holde øvrige forutsetninger uendret, representerer en begrensning på analysen, da det vil kunne være en korrelasjon mellom noen av endringene.

NOTE 9 Honorar til revisor

Beløp i 1000 kroner

TINE KONSERN			TINE SA	
2017	2016	Honorar til valgt revisor	2017	2016
3 524	4 277	Lovpålagte revisjonstjenester	1 809	2 319
910	636	Honorar for attestasjonstjenester	910	632
547	1 079	Honorar for skatterådgivning	378	864
535	442	Honorar for andre tjenester	129	387
5 516	6 434	Sum honorar til valgt revisor	3 226	4 202

Tabellen viser kostnadsført honorar til revisor eksklusiv merverdiavgift. Honorar for attestasjonstjenester gjelder hovedsakelig attestasjonstjenester mot Landbruksdirektoratet og attestasjon av rapport om samfunnsansvar. Årsmøtet avholdt i april 2016, valgte Ernst & Young AS som ny revisor for TINE. Honorar til valgt revisor for 2016 inneholder tall fra både ny revisor Ernst & Young AS (TNOK 2 424 for TINE Konsern og TNOK 1 879 for TINE SA) og fra tidligere revisor Deloitte AS (TNOK 4 010 for TINE Konsern og TNOK 2 323 for TINE SA).

TINE KONSERN		
2017	2016	Honorar til andre revisorer
1 620	1 622	Lovpålagte revisjonstjenester
277	320	Honorar for skatterådgivning
112	553	Honorar for andre tjenester
2 009	2 496	Sum honorar til andre revisorer

Honorar til andre revisorer omfatter selskapene Norseland Inc., Alpine Dairy LLC og Kulinaris AS.

NOTE 10 Andre driftskostnader

Beløp i 1000 kroner

TINE KONSERN			TINE SA	
2017	2016	Kostnadsart	2017	2016
1 086 426	1 097 532	Indirekte kostnader knyttet til produksjon og drift	924 912	952 500
1 051 672	1 067 041	Transportkostnader	967 368	976 186
-426 232	-452 727	Stedsfraktinntekter (innfrakttilllegg og distribusjonstillegg) ¹⁾	-426 232	-452 727
1 586 640	1 591 281	Salgs-, markedsførings- og andre driftskostnader	1 216 359	1 201 617
13 406	9 146	Eiendomsskatt	11 822	7 566
1 117	2 420	Tap ved salg av varige driftsmidler	1 117	2 305
4 297	2 173	Tap på fordringer og kontrakter	3 906	2 689
3 317 326	3 316 866	Sum andre driftskostnader	2 699 252	2 690 136

¹⁾ Refusjon fra Prisutjevnsordningen av transportkostnader for rå melk for strekningen fra melkeprodusent til noteringspunktet, se eget kapittel om TINE Råvare.

NOTE 11 Skatter

Beløp i 1000 kroner

TINE KONSERN			TINE SA	
2017	2016	Avstemming fra nominell til faktisk skattesats	2017	2016
1 413 918	1 862 379	Resultat før skatt	1 319 204	1 844 321
339 340	465 594	Forventet inntektsskatt etter nominell skattesats i Norge	316 609	461 080
		Skattevirkningen av følgende poster		
6 024	10 749	Ikke fradragsberettigede kostnader	5 017	8 593
-5 003	-4 388	Ikke skattepliktige inntekter	-8 034	-7 147
-12 404	-585	Skattesatsforskjeller i utlandet	-	-
-196 141	-240 850	Utbetaling til melkeprodusentene	-196 141	-240 850
4 620	5 903	Avskrivning av goodwill	-	-
-5 475	-6 154	Endring i nedvurdering av utsatt skattefordel	-	-
169	-2 485	Resultat fra felleskontrollert virksomhet og tilknyttede selskaper	-	-
-37	5	Nedskrivning av finansielle anleggsmidler	-37	-15 710
-33 014	-31 303	Endret skattesats	-31 245	-28 852
9 367	7 321	Formuesskatt	9 367	7 321
2 081	25 854	Skatt tidligere år	2 081	25 854
71	-905	Andre poster	-	-
109 598	228 756	Sum skattekostnad	97 617	210 289
7,8 %	12,3 %	Effektiv skattesats	7,4 %	11,4 %

Note 11 forts. neste side

Note 11 forts.

Beløp i 1000 kroner

TINE KONSERN

2017	2016	Utsatt skatt virkning av poster ført mot egenkapitalen
-11 178	-10 733	Sikring av fremtidige kontantstrømmer
3 617	24 195	Sikring av nettoinvestering i utenlandske datterselskap
-7 561	13 462	Utsatt skatt virkning av poster ført mot egenkapitalen

TINE SA

2017	2016
-11 178	-10 733
-	-
-11 178	-10 733

TINE KONSERN / NORGE

2017	2016	Fordeling av skattekostnaden på Norge og utlandet
120 322	216 432	Skattekostnad

TINE KONSERN / UTLAND

2017	2016
-10 724	12 324

TINE KONSERN

31.12.2017	31.12.2016	Betalbar skatt i balansen
89 705	101 168	Inntektsskatt
-	-	Skattevirkning av avgitt konsernbidrag
9 367	7 321	Formuesskatt
99 072	108 489	Betalbar skatt i balansen

TINE SA

31.12.2017	31.12.2016
71 510	70 001
-684	-829
9 367	7 321
80 193	76 493

TINE KONSERN

31.12.2017		Spesifikasjon av skattevirkingen av midlertidige forskjeller og underskudd til fremføring	31.12.2016	
Fordel	Forpliktelse		Fordel	Forpliktelse
-	156 327	Varige driftsmidler	-	133 306
-	13 706	Merverdier ved oppkjøp	-	13 258
2 935	-	Langsiktige forpliktelser / fordringer	6 484	-
21 079	-	Finansielle derivater	33 660	-
-	610 560	Pensjonsmidler	-	619 112
-	32 833	Varebeholdning	-	33 634
2 665	-	Kortsiktige fordringer	1 952	-
33 185	-	Kortsiktige forpliktelser	27 157	-
42 523	-	Pensjonsforpliktelser	41 118	-
-	9 535	Gevinst- og tapskonto	-	8 428
54 479	-	Underskudd til fremføring	55 869	-
156 866	822 961	Sum før utligning	166 240	807 738
-95 164	-95 164	Utlignet skattefordel / skatteforpliktelse	-104 965	-104 965
61 702	727 797	Utsatt skattefordel / skatteforpliktelse	61 275	702 773
-51 637	-	Ikke balanseført utsatt skattefordel	-54 387	-
10 065	727 797	Netto utsatt skattefordel / skatteforpliktelse i balansen	6 888	702 773

Utsatt skattefordel er oppført med utgangspunkt i fremtidig inntekt. Fremførbart underskudd har ingen tidsbegrensning. TNOK 53 163 av skattevirkning av underskudd til fremføring 31.12.2017 tilhører den svenske virksomheten i TINE. Tilsvarende tall 31.12.2016 var TNOK 55 869.

TINE SA

31.12.2017		Spesifikasjon av skattevirkingen av midlertidige forskjeller og underskudd til fremføring	31.12.2016	
Fordel	Forpliktelse		Fordel	Forpliktelse
-	129 662	Varige driftsmidler	-	95 000
21 079	-	Finansielle derivater	33 660	-
-	570 938	Pensjonsmidler	-	578 877
-	30 962	Varebeholdning	-	30 676
596	-	Kortsiktige fordringer	454	-
23 509	-	Kortsiktige forpliktelser	26 717	-
34 111	-	Pensjonsforpliktelser	31 143	-
-	6 514	Gevinst- og tapskonto	-	8 495
79 295	738 076	Sum før utligning	91 974	713 048
-79 295	-79 295	Utlignet skattefordel / skatteforpliktelse	-91 974	-91 974
-	658 781	Utsatt skattefordel / skatteforpliktelse i balansen	-	621 074

TINE KONSERN

2017	2016	Spesifikasjon av skattekostnad
28 724	102 122	Endring i utsatt skatt
89 705	101 168	Betalbar inntektsskatt
9 367	7 321	Betalbar formuesskatt
-18 198	18 145	Endring skatt tidligere år
109 598	228 756	Sum skattekostnad

TINE SA

2017	2016
25 129	107 113
71 510	70 001
9 367	7 321
-8 389	25 854
97 617	210 289

BALANSE

NOTE 12 Immaterielle eiendeler og goodwill

Beløp i 1000 kroner

TINE KONSERN	Patenter	Varemerke	Kunder	Andre rettigheter	Goodwill	Sum 2017	Sum 2016
Anskaffelseskost 01.01	7 140	96 500	18 500	55 414	272 494	450 047	486 310
Tilgang (+) i året ¹⁾	306	4 800	-	14 932	1 387	21 426	77 043
Avgang (-) i året	-	-	-	-	-6 294	-6 294	-79 105
Valutaeffekter	-346	4 295	-	-2 203	7 790	9 536	-34 202
Anskaffelseskost 31.12	7 100	105 595	18 500	68 143	275 378	474 716	450 047
Akkumulerte av- og nedskrivninger 31.12	-	-78 237	-2 358	-32 604	-228 248	-341 447	-293 620
Bokført verdi 31.12	7 100	27 357	16 142	35 539	47 130	133 268	156 427
Årets avskrivninger	-	-7 358	-1 850	-6 119	-21 494	-36 822	-37 983
Årets nedskrivninger	-	-	-	-	-	-	-
Økonomisk levetid	Evig	10-20 år	10 år	5 år	5-10 år		
Avskrivningsplan	Lineær	Lineær	Lineær	Lineær	Lineær		

¹⁾ Tilganger knytter seg i hovedsak til oppkjøp av virksomhet og utvikling av modell for produksjonssystem i TINE SA, se note 14 for ytterligere informasjon.

Importlisens i Norseland Inc. er klassifisert som patenter. Den er vurdert til å ha ubestemt levetid og avskrives derfor ikke.

Goodwill knytter seg til:	31.12.2017	31.12.2016
Fjordland Konsern	18 152	23 252
Diplom-Is Konsern	15 431	25 649
Wernersson Ost Konsern	-	7 478
Alpine Dairy LLC	13 089	16 807
Norseland Ltd.	458	965
Sum goodwill	47 130	74 152

TINE SA	Andre rettigheter	Goodwill	Sum 2017	Sum 2016
Anskaffelseskost 01.01	-	21 000	21 000	21 000
Tilgang (+) i året	8 950	-	8 950	-
Avgang (-) i året	-	-	-	-
Anskaffelseskost 31.12	8 950	21 000	29 950	21 000
Akkumulerte av- og nedskrivninger 31.12	-298	-12 600	-12 898	-8 400
Bokført verdi 31.12	8 652	8 400	17 052	12 600
Årets avskrivninger	-298	-4 200	-4 498	-4 200
Årets nedskrivninger	-	-	-	-
Økonomisk levetid	5 år	5 år		
Avskrivningsplan	Lineær	Lineær		

Goodwill i TINE SA er knyttet til virksomheten i Sunniva Drikker AS. Det henvises til note 14.

Det er foretatt vurdering av nedskrivningsbehov for goodwill og andre immaterielle eiendeler. Ved indikasjoner på verdifall er beregning av gjenvinnbart beløp basert på neddiskontering av fremtidige kontantstrømmer gjennomført. Kontantstrømmene er basert på budsjett og øvrig tilgjengelig informasjon på vurderingstidspunktet. Det er ikke identifisert indikasjoner på verdifall for 2017.

Beløp i 1000 kroner

TINE KONSERN			TINE SA	
2017	2016	Kostnadsført forskning og produktutvikling	2017	2016
16 208	12 322	Forskning	16 208	12 322
97 513	91 066	Produktutvikling	90 686	84 960
113 721	103 388	Sum kostnadsført forskning og produktutvikling	106 894	97 282

Vesentlige pågående forsknings- og utviklingsarbeid knytter seg til våre satsningsområder innen meierisektoren, spesielt innenfor helse og sunnhet.

NOTE 13 Varige driftsmidler

Beløp i 1000 kroner

TINE KONSERN	Tomter/boliger/ hytter	Bygg/bygg- innredning	Maskiner/ inventar	Transportmidler	Sum 2017	Sum 2016
Anskaffelseskost 01.01	301 703	6 147 872	9 705 160	922 529	17 077 264	16 333 329
Tilgang (+) i året	6 065	392 617	641 451	161 469	1 201 602	1 158 503
Avgang (-) i året	-21	-1 434	-144 430	-119 443	-265 328	-362 234
Valutaeffekter	530	-766	-2 227	26	-2 437	-52 334
Anskaffelseskost 31.12	308 277	6 538 289	10 199 954	964 581	18 011 101	17 077 264
Akkumulerte av- og nedskrivninger 31.12	-23 882	-3 029 891	-6 187 296	-551 459	-9 792 529	-9 023 976
Bokført verdi 31.12	284 394	3 508 398	4 012 658	413 122	8 218 572	8 053 288
Årets avskrivninger	-4 275	-228 442	-674 177	-97 719	-1 004 613	-948 991
Årets nedskrivninger	-	-	-16 028	-	-16 028	-2 520
Økonomisk avskrivningsperiode	10 år-evig	20-30 år	3-15 år	5-10 år		
Avskrivningsplan	Lineær	Lineær	Lineær	Lineær		
Regnskapsmessig gevinst (+) /tap (-) solgte driftsmidler	-	-	1 345	14 398	15 743	54 662
Bokført verdi av eiendeler knyttet til leieavtaler	-	-	55	-	55	4 353
herav årets avskrivninger	-	-	-140	-	-140	-140

TINE SA	Tomter/boliger/ hytter	Bygg/bygg- innredning	Maskiner/ inventar	Transportmidler	Sum 2017	Sum 2016
Anskaffelseskost 01.01	274 305	5 749 587	8 662 418	805 245	15 491 555	14 764 581
Tilgang (+) i året	3 036	352 718	548 125	136 952	1 040 831	999 563
Avgang (-) i året	-	-395	-137 115	-108 378	-245 888	-272 589
Anskaffelseskost 31.12	277 341	6 101 910	9 073 428	833 819	16 286 498	15 491 555
Akkumulerte av- og nedskrivninger 31.12	-22 064	-2 845 326	-5 465 020	-469 134	-8 801 544	-8 136 962
Bokført verdi 31.12	255 277	3 256 584	3 608 408	364 685	7 484 955	7 354 593
Årets avskrivninger	-4 024	-213 815	-589 169	-81 672	-888 681	-842 035
Årets nedskrivninger	-	-	-16 028	-	-16 028	-2 506
Økonomisk avskrivningsperiode	10 år-evig	20-30 år	3-15 år	5-10 år		
Avskrivningsplan	Lineær	Lineær	Lineær	Lineær		
Regnskapsmessig gevinst (+) /tap (-) solgte driftsmidler	-	-	1 282	13 703	14 985	53 187

Bygg og bygginredning består av egne produksjonslokaler, lager og administrasjonsbygg for anvendelse i egen meierivirksomhet og i produksjon av iskrem. Utleie til eksterne leietakere foregår i ubetydelig omfang. Varige driftsmidler hvor det forelå indikasjoner på verdifall, er vurdert for nedskrivningsbehov. Nedskrivninger til gjenvinnbart beløp av varige driftsmidler er gjennomført som følge av vedtak om framtidige nedleggelse av anlegg, omleggelser av driften og prosjekter som er blitt mindre lønnsomme enn forutsatt.

Tabellen under viser bokført verdi av bygg, tekniske installasjoner og maskiner under oppføring. Anlegg under oppføring bokføres som varige driftsmidler, men avskrives ikke før anlegget tas i bruk.

Beløp i 1000 kroner

TINE KONSERN			TINE SA	
2017	2016	Anlegg under oppføring	2017	2016
248 692	83 848	Bygg	226 635	82 341
8 333	4 230	Tekniske installasjoner	6 104	3 889
276 964	322 387	Maskiner	274 636	306 570
533 989	410 465	Sum anlegg under oppføring	507 375	392 800

Det henvises til investeringer i større nyanlegg i note 5.

NOTE 14 Datterselskap, felleskontrollert virksomhet og tilknyttede selskap

Beløp i 1000 kroner

Datterselskap	Forretningskontor	Anskaffelses- tidspunkt	Morselskap TINE SA Eierandel/ stemmeandel	Under- konsern/ datterselskap Eierandel/ stemmeandel	Andel egenkapital i selskapet 31.12.2017	Bokført verdi i TINE SA 31.12.2017	Bokført verdi i TINE SA 31.12.2016
Bunes Fryselager AS ¹⁾	Porsgrunn	1975	19 %	40 %	9 218	95	95
Diplom-Is AS	Nittedal	1991	100 %		302 835	471 394	471 394
Norsk Iskrem AS	Nittedal	1989		100 %			
Laguna Produkter AS	Holmestrand	2016		100 %			
Isdalen AS	Oslo	2016		100 %			
Kulinaris AS	Trollåsen	2017		51 %			
Fjordland AS	Oslo	1985	51 %		70 135	18 333	18 333
Matvarehuset AS	Bergen	2014		75 %			
Transporty AS	Bergen	2014		75 %			
Matlyst AS	Bergen	2016		100 %			
Safari Næringsmidler AS	Bergen	2016		65 %			
LL Voss Handverksmerieri AS	Oslo	1994	100 %		347	408	399
Maritex AS	Oslo	2001	100 %		8 957	8 624	8 624
Heimatt AS	Oslo	2002	100 %		1 398	3 501	3 501
Norseland Holdings Ltd.	Ilchester, UK	2004	100 %		117 979	119 999	119 999
Norseland Ltd.	Ilchester, UK	2008		100 %			
Phonefood Ltd.	Ilchester, UK	2008		100 %			
Ridgebrick Ltd.	Ilchester, UK	2013		100 %			
Norseland Inc.	Stamford, USA	1978	100 %		255 075	72 889	72 889
Alpine Dairy LLC	Winesburg, USA	2012		100 %			
Næringsmiddelproduksjon AS	Oslo	2001	100 %		1 000	1 103	1 103
OsteCompagniet AS	Oslo	2001	100 %		13 150	3 053	3 053
Sunniva Drikker AS	Oslo	2002	100 %		20 731	12 427	12 427
TINE Holding AB	Ulricehamn, Sverige	2007	100 %		769 166	751 395	751 395
TINE Holding Ireland Ltd.	Dublin, Irland	2016		100 %			
TINE Ireland Ltd.	Dublin, Irland	2016		100 %			
Wernersson Glass AB	Ulricehamn, Sverige	2003/04/06		100 %			
Wernersson Ost AB	Ulricehamn, Sverige	2007		100 %			
Wernersson Ost Danmark AS	Roskilde, Danmark	2007/08/11		100 %			
Wernersson Ost Färsksvarugruppen AB	Ulricehamn, Sverige	2007/08		100 %			
Sum					1 569 991	1 463 222	1 463 213

¹⁾ Samlet eierandel i Bunes Fryselager AS for TINE Konsern utgjør 59 % (TINE SA 19 % og Diplom-Is AS 40 %).**FELLESKONTROLLERT VIRKSOMHET (FKV) OG TILKNYTTETE SELSKAP (TS)****TINE KONSERN****TINE SA**

Beløp i 1000 kroner

	Forretnings- kontor	Anskaffelses- tidspunkt	Eierandel/ stemmeandel	Antall aksjer/ andeler	Resultat- andel 2017	Andel egenkapital 31.12.2017	Resultat- andel 2016	Andel egenkapital 31.12.2016	Verdi i balansen 31.12.2017	Verdi i balansen 31.12.2016
Fjordkjøkken AS	Varhaug	1996	23,46 %	6 100	4 286	29 736	3 601	28 500	9 700	9 700
Lotito Foods Holding LLC	Edison, USA	2016	33,33 %		4 390	133 536	-692	140 887	-	-
Skala AS	Oslo	1948	50,00 %	12 500	-6 389	39 701	4 258	46 089	984	984
TUN Media AS	Oslo	2000	25,50 %	23 523 807	3 528	18 924	2 344	15 396	10 212	10 212
Andre FKV og TS					2 427	5 629	263	4 026	2 096	2 046
Sum FKV og TS					8 242	227 526	9 774	234 898	22 992	22 942

INNETEKTER FRA INVESTERINGER I DATTERSELSKAP

Beløp i 1000 kroner

Finansinntektsart	TINE SA	
	2017	2016
Konsernbidrag	6 943	44 197
Utbytte	29 001	21 264
Sum inntekter fra investeringer i datterselskap	35 944	65 461

Kjøp av virksomheter:

Norsk Iskrem AS, som er et datterselskap til Diplom-Is AS, kjøpte 51 % av aksjene i selskapet Kulinaris AS i 2017. Kulinaris AS er lokalisert på Trollåsen og utvikler, produserer og selger iskrem og sorbet til kundekategoriene storhusholdning og dagligvare. Produktene er basert på norsk melk og fløte.

NOTE 15 Varebeholdning

Beløp i 1000 kroner

TINE KONSERN			TINE SA	
31.12.2017	31.12.2016	Spesifikasjon	31.12.2017	31.12.2016
304 336	296 724	Råvarer	256 448	258 409
237 690	257 466	Varer under tilvirkning	177 088	196 286
1 233 478	1 193 067	Egentilvirkede ferdigvarer	1 133 985	1 106 039
487 078	370 377	Handelsvarer	175 745	74 684
2 262 581	2 117 634	Sum varebeholdning	1 743 266	1 635 418

31.12.2017	31.12.2016	Verdivurdering	31.12.2017	31.12.2016
2 124 263	1 993 077	Vurdert til anskaffelseskost	1 665 696	1 562 191
138 318	124 557	Vurdert til virkelig verdi	77 570	73 227
2 262 581	2 117 634	Sum varebeholdning	1 743 266	1 635 418

Konsernets varelager er nedskrevet med MNOK 51,6 pr. 31.12.2017 grunnet ukurans og nedvurdering som følge av endrede markedsvilkår for enkelte produktsegment. Nedskrivningen gjelder hovedsakelig melkepulver og ost. Tilsvarende tall for 2016 var MNOK 51,4. Under handelsvarer inngår reservedelslager. Dette utgjør i 2017 MNOK 154,8 for TINE Konsern og MNOK 146,4 for TINE SA.

NOTE 16 Mellomværende med felleskontrollert virksomhet og tilknyttede selskap

Beløp i 1000 kroner

TINE KONSERN			TINE SA	
31.12.2017	31.12.2016	Mellomværende med felleskontrollert virksomhet og tilknyttede selskap	31.12.2017	31.12.2016
1 650	971	Kortsiktige fordringer på felleskontrollert virksomhet og tilknyttede selskap	1 623	951
35 641	53 388	Kortsiktig gjeld til felleskontrollert virksomhet og tilknyttede selskap	35 444	53 388

NOTE 17 Egenkapital

Beløp i 1000 kroner

TINE KONSERN									
31.12.2017					31.12.2016				
Andelskapital	Etterbetalingsfond	Annen egenkapital	Minoritetenes andel	Sum egenkapital	Andelskapital	Etterbetalingsfond	Annen egenkapital	Minoritetenes andel	Sum egenkapital
6 250	424 000	6 766 697	91 621	7 288 568	6 429	340 000	6 241 664	61 126	6 649 219
Egenkapital 01.01					Egenkapital 01.01				
Årets endring i egenkapital					Årets endring i egenkapital				
-	-	1 275 903	28 418	1 304 321	-	-	1 599 517	34 106	1 633 623
-	-	-817 253	-	-817 253	-	-	-963 401	-	-963 401
-	-42 000	42 000	-	-	-	84 000	-84 000	-	-
-366	-	-	-	-366	-179	-	-	-	-179
-	-	61 729	-	61 729	-	-	3 249	-	3 249
-	-	-17 009	-	-17 009	-	-	68 077	-	68 077
-	-	-1 079	1 079	-	-	-	-	17 000	17 000
-	-	-	-28 079	-28 079	-	-	-	-20 611	-20 611
-	-	32 108	-	32 108	-	-	-92 086	-	-92 086
-	-	4 040	-	4 040	-	-	-6 323	-	-6 323
5 884	382 000	7 347 136	93 039	7 828 059	6 250	424 000	6 766 697	91 621	7 288 568

Minoriteter representerer eksterne eierandeler i datterselskap

Minoritetenes andel av egenkapitalen fordeler seg som følger:

		TINE KONSERN	
		31.12.2017	31.12.2016
Bunes Fryselager AS		6 406	6 641
Kulinaris AS		4 074	-
Fjordland AS		64 373	71 093
Matvarehuset AS		5 359	3 892
Transporty AS		1 259	1 047
Matlyst AS		7 390	6 874
Safari Næringsmidler AS		4 178	2 074
Sum minoritetenes andel av egenkapital		93 039	91 621

Note 17 forts. neste side

Note 17 forts.

TINE SA

Beløp i 1000 kroner

31.12.2017				31.12.2016			
Andelskapital	Etter- betalingsfond	Annen egenkapital	Sum egenkapital	Andelskapital	Etter- betalingsfond	Annen egenkapital	Sum egenkapital
6 250	424 000	6 693 040	7 123 290	6 429	340 000	6 103 887	6 450 316
Egenkapital 01.01				Egenkapital 01.01			
Årets endring i egenkapital				Årets endring i egenkapital			
-	-	1 221 587	1 221 587	-	-	1 634 032	1 634 032
-	-	-817 253	-817 253	-	-	-963 401	-963 401
-	-42 000	42 000	-	-	84 000	-84 000	-
-366	-	-	-366	-179	-	-	-179
-	-	61 729	61 729	-	-	3 249	3 249
-	-	-	-	-	-	-727	-727
5 884	382 000	7 201 103	7 588 987	6 250	424 000	6 693 040	7 123 290
Egenkapital 31.12				Egenkapital 31.12			

I forbindelse med fusjonen mellom TINE SA og TINE Eiendom Espehaugen AS er sammenligningstallene for balansen omarbeidet, herunder egenkapitalen for 2016. Beløpet vises i egenkapitalnoten for 2016 under linjen mindre poster. Fusjonen er regnskapsført etter kontinuitetsmetoden. Av vesentlighetshensyn er ikke resultat tallene omarbeidet.

NOTE 18 Balanseførte avsetninger for forpliktelser

Beløp i 1000 kroner

Følgende avsetninger for forpliktelser er balanseført som gjeld:

TINE KONSERN			TINE SA	
31.12.2017	31.12.2016		31.12.2017	31.12.2016
105 259	109 084	Kostnader relatert til omstillingstiltak	104 610	108 241

Avsetninger for kostnader relatert til omstillingstiltak omfatter omstillingstiltak, sluttvederlag og omstillingspensjoner i TINE SA og Diplom-Is AS. Kostnader relatert til omstillingstiltak inngår i annen kortsiktig gjeld i balansen.

FINANSIELL INFORMASJON

NOTE 19 Finansiell risiko og sikringsinstrumenter

TINE SA har en helhetlig tilnærming til konsernets finansielle risikoer. Overordnet målsetting i TINEs finansielle policy er å bidra til en høyest mulig og stabil melkepris. TINE SA benytter rente- og valutaderivater som ledd i styringen av konsernets valuta- og renteeksponering. Rentederivater, valuta-terminer og valutaopsjoner inngår for å oppnå ønsket rentestruktur på låneporteføljen samt sikre kontantstrømmer i utenlandsk valuta.

VALUTARISIKO

TINE SA har valutarisiko i form av transaksjonsrisiko som i hovedsak er knyttet til varesalg og kjøp av innsatsfaktorer, samt investeringer i og utbytte fra datterselskap utenfor Norge. Balanserisiko knytter seg til eierandeler i utenlandske datterselskap i Sverige, Danmark, Storbritannia og USA med funksjonell valuta ulik NOK.

For å redusere risiko i forbindelse med handelstransaksjoner i utenlandsk valuta, har TINE SA inngått valutaterminer og valutaopsjoner knyttet til valutaene USD og EUR hvor TINE SA har sin hovedeksponering. Valutaderivatene vurderes i henhold til regnskapslovens § 5-9 til virkelig verdi i balansen. Urealiserte endringer i virkelig verdi føres mot egenkapitalen.

I TINE Konsern anvendes sikring av nettoinvesteringen i utenlandske datterselskap.

TINE KONSERN			TINE SA	
31.12.2017	31.12.2016	Markedsverdi av valutaderivater	31.12.2017	31.12.2016
26 716	-34 027	Valutaderivater som vurderes til virkelig verdi i balansen	26 716	-34 027
26 716	-34 027	Sum markedsverdi av valutaderivater ¹⁾	26 716	-34 027

¹⁾ Sum balanseført verdi av valutaderivater er klassifisert som langsiktig gjeld.

Endring i urealiserte verdier på valutaderivater utgjør i TINE SA i 2017 MNOK 61. Det ble innført sikringsbokføring på valutasikret kontantstrøm fra 1. januar 2016. Urealisert verdiendring er derfor ikke resultatført i 2017.

TINE KONSERN			TINE SA	
2017	2016	Realisert og urealisert gevinst og tap på valuta	2017	2016
-22 887	61 818	Realisert gevinst og tap på valuta	-57 020	93 237
1 658	-63 113	Urealisert gevinst og tap på valuta	21 172	-6 695
-21 229	-1 295	Netto realisert og urealisert gevinst og tap på valuta ²⁾	-35 848	86 542

²⁾ Urealiserte valutaeffekter knyttet til kontantstrømsikring sikringsbokføres og balanseføres. Fra 2017 bokføres realiserte valutaeffekter knyttet til kontantstrømsikring over driftsresultatet. Gevinst og tap knyttet til valutasikring av nettoinvestering i utenlandske datterselskap føres over resultatet i TINE SA, men tilbakeføres i TINE Konsern.

TINE SA har valutasikret hoveddelen av nettoinvesteringene i TINE Holding AB, Wernersson Ost AB, Norseland Ltd. og Norseland Inc. Valutalån og valutaderivater benyttes som sikringsinstrument. Verdiendringene på sikringsinstrumentene føres mot egenkapital i TINE Konsern. Akkumulert verdi på sikring av nettoinvesteringer utgjør pr. 31.12.2017 MNOK -103 etter skatt mot MNOK -86 pr. 31.12.2016. Beløpet inngår i balanseposten annen egenkapital i TINE Konsern.

RENTERISIKO

Det vesentligste av TINE SA sin renterisikoeksponering er knyttet til låneporteføljen. TINEs finansielle policy for styring av renterisiko har som formål å gi konsernet en mest mulig kostnadseffektiv finansiering, samtidig med et ønske om en viss stabilitet og forutsigbarhet i finanskostnadene.

For å redusere risiko knyttet til fremtidige rentebetalinger som følge av svingninger i markedsrenter, har TINE SA åpnet for inngåelse av rente-sikringsinstrumenter. Rentesikringene har varighet på inntil 20 år med durasjon opptil 10 år. Sikringsgraden varierer, men begrenses normalt til 50 % i forhold til forventet fremtidig netto rentebærende gjeld.

TINE KONSERN			TINE SA	
2017	2016	Renteinntekter og -kostnader	2017	2016
-	-	Renteinntekter fra foretak i samme konsern	6 822	8 458
12 205	17 662	Eksterne renteinntekter	11 374	16 789
-116 520	-117 469	Eksterne rentekostnader	-112 166	-115 965
-104 315	-99 807	Netto renteinntekter og -kostnader	-93 970	-90 718

TINE KONSERN			TINE SA	
31.12.2017	31.12.2016	Markedsverdi rentederivater eksklusiv påløpte rente	31.12.2017	31.12.2016
-125 229	-127 979	Sum rentederivater hvor verdiendring føres mot egenkapital	-125 229	-127 979
-125 229	-127 979	Sum markedsverdi rentederivater eksklusiv påløpte rente ³⁾	-125 229	-127 979

³⁾ Sum balanseført verdi av rentederivater inngår i balansenlinjen langsiktige finansielle forpliktelser.

Rentederivater knytter seg til kontantstrømsikring av fremtidige rentebetalinger og verdiendringer føres mot egenkapitalen. I 2017 ble det realisert rentederivater med samlet markedsverdi på MNOK -74. De realiserte rentederivatene inngikk i kontantstrømsikringen av fremtidige rentebetalinger. Realisasjonsbeløpet inngår i annen egenkapital og resultatføres i takt med rentebetalinger som derivatene opprinnelig sikret. Akkumulerte urealiserte og realiserte verdiendringer på kontantstrømsikring av rentebetalinger utgjør pr. 31.12.2017 MNOK -161 etter skatt mot MNOK -218 pr. 31.12.2016. Beløpet inngår i balanseposten annen egenkapital både for TINE Konsern og TINE SA.

Note 19 forts.

RENTESENSITIVITETSANALYSE

Analysen illustrerer renterisikoen tilknyttet konsernets rentebærende gjeld pr. 31.12.2017. Det er her vist hvordan en renteendring på 2 prosentenheter forventes å påvirke resultatet for kommende regnskapsår (tall i MNOK). Konsernet har inngått flere rentederivater. Foruten en rentebytteavtale på MUSD 20, har ikke disse oppstart før tidligst ultimo 2019. Ikke påbegynte rentebytteavtaler inngår ikke i analysen. Det er benyttet nominell skattesats på 23 %.

TINE KONSERN

Netto rentebærende gjeld	Resultateffekt etter skatt
2 827	-41
2 827	41

TINE SA

Netto rentebærende gjeld	Resultateffekt etter skatt
2 816	-41
2 816	41

Beløp i MNOK

KREDITTRISIKO

Kredittrisiko er risikoen for at en part vil påføre den annen part et finansielt tap ved å ikke innfri sin forpliktelse. TINE Konsern påtar seg motpartsrisiko ved salg av varer, gjennom driftsgarantiordningen for melkeprodusenter, ved plassering av overskuddslikviditet og ved handel med finansielle derivater.

TINE Konsern har etablert rutiner for kredittvurdering av kunder og kredittgrenser fastsettes i henhold til selskapets kredittpolicy. Disse retningslinjene åpner blant annet for å kreve en oppgjørsform som gir sikkerhet for betaling for vareleveranser. Kunder av TINE er grossister og enkeltkunder innenfor flere kundesegmenter. Deres betalingsevne anses som god og tap på fordringer i TINE Konsern har historisk vært lave. Endrede utsikter for norsk makroøkonomi har gjort at oppfølging av utsatte kundegrupper er forsterket i TINE Konsern.

TINE SA har også inngått en driftsgarantiordning hvor TINE SA garanterer for maksimalt 50 % av utestående kreditt som melkeprodusentene har i Driftskredittordningen for landbruket. Historisk har det vært lave utbetalinger i denne ordningen. Motpartsrisiko for finansielle derivater og plassering av overskuddslikviditet reduseres gjennom valg av motparter med høy kredittrating, samt diversifisering.

LIKVIDITETSRISIKO

Likviditetsrisiko er risikoen for at TINE Konsern ikke vil være i stand til å betjene sine finansielle forpliktelser etterhvert som de forfaller. TINE Konsern styrer sin likviditetsrisiko ved å ha tilstrekkelige likviditetsreserver og trekkmuligheter på avtalte kredittrammer med bank og ved løpende overvåking av framtidige kontantstrømmer knyttet til finansielle eiendeler og gjeld i balansen. Likviditeten i TINE Konsern vurderes som god. TINE Konsern har 31.12.2017 ledige rammer innenfor lånefasiliteter som vil kunne dekke inn kortsiktig refinansieringsbehov, og tilgjengelige rammer tilsier at likviditetsrisikoen kan anses som svært lav.

Det vises til note 23 hvor det er gitt en nærmere beskrivelse av trekkfasilitetene og finansieringssituasjonen.

RÅVARERISIKO

Prisene på verdensmarkedet for de viktigste bulkproduktene hadde en noe ulik utvikling for år 2017. Smør steg sterkt grunnet økt etterspørsel i kombinasjon med lavere tilgang på fløte. Cheddar og gauda var svært stabile med noe nedgang i 4. kvartal for cheddar. SMP og WMP har fortsatt å utvikle seg negativt i starten av 2017 i forhold til 2016. Det er spesielt EU sitt overskudd av SMP som gir utfordringer i markeder. Dette overskuddet ble skapt av behovet for å fremskaffe nevnte fløte.

Europa har estimert en høyere innveing av melk enn tidligere prognostisert for år 2018 med en økning på 3,0 % over innveingen for år 2017. For EU så er det i hovedsak de stigende melkeprisene som har påvirket produksjonen. Vi har også foreløpige prognoser som tilsier at produksjonen i Sør-Amerika, USA og Oceania vil være stabil til noe synkende, her har blant annet været vært den viktigste faktoren som har påvirket tilgang på fôr i mengde og kvalitet og derav innveid melk i 2017 som vil gi ringvirkninger inn i 2018.

Det internasjonale melkemarkedet ser ut til å fortsette inn i 2018 med det prisgrunnlaget som ble etablert i løpet av 2017. Dette etter de svake årene i 2015 og 2016 som kom som en konsekvens av overproduksjon i kombinasjon med en stagnasjon i etterspørselen utover de tidligere estimer. Det som er den største usikkerheten i utviklingen, er om de enkelte spådommene slår til eller ikke. Om melkeinngangen i Europa skulle legge seg over prognose og Oceania skulle være noe høyere enn hva som ligger inne i prognosen per dato, så vil dette bilde endre seg fort i negativ i retning. I tillegg så vil en faktor som været alltid skape endringer som er vanskelig å forutse. En annen ting er hvordan internasjonale kjøpemønstre utvikler seg være en annen viktig faktor som vil påvirke dette.

NOTE 20 Netto andre finansinntekter og -kostnader

Beløp i 1000 kroner

TINE KONSERN

2017	2016	
-	-	Reversering av tidligere års nedskrivning i datterselskap
-174	-55	Nedskrivning av investeringer i andre selskap
2 784	45	Verdiendring av markedsbaserte finansielle omløpsmidler
170	535	Andre finansinntekter
-8 746	-8 470	Andre finanskostnader
-5 966	-7 945	Netto andre finansinntekter og -kostnader

TINE SA

2017	2016
-	62 860
-155	-20
2 784	-
102	494
-6 668	-6 231
-3 937	57 103

Reversering av tidligere års nedskrivning i datterselskap for 2016 knytter seg til TINE Holding AB.

NOTE 21 Garantier**GARANTIER:****Bankgarantier**

TINE Konsern har til rådighet garantiramme på MNOK 250 hos Handelsbanken Norge. Garantiansvaret dekker i all hovedsak skattetrekksgarantier for TINE SA og datterselskap, samt transportløyvegarantier for TINE SA.

Garantier stilt av TINE

TINE SA er solidarisk ansvarlig overfor Handelsbanken Norge for garantier stilt på vegne av datterselskap. Pr. 31.12.2017 utgjorde dette engasjementet MNOK 189. For øvrig dekker TINE SA maksimalt 50 % av de gjeldende driftskreditter melkeprodusentene har i Driftskredittordningen for landbruket. Det vises også til note 19, avsnitt om kredittrisiko.

NOTE 22 Bankinnskudd, kontanter og pengemarkedspapirer

Beløp i 1000 kroner

TINE KONSERN			TINE SA	
31.12.2017	31.12.2016	Bankinnskudd, kontanter og pengemarkedspapirer	31.12.2017	31.12.2016
158 017	336 571	Bankinnskudd og kontanter	211 082	162 882
107 961	61 625	Bankinnskudd konsernkontoordning	-	-
200 464	403 290	Rentefond	200 464	403 290
466 442	801 486	Sum bankinnskudd, kontanter og pengemarkedspapirer	411 546	566 172
		herav:		
1 983	5 542	Bundne bankinnskudd	-	-

TINE SA har en konsernkontoavtale med Danske Bank A/S med en samlet kassekreditt for hele konsernet med unntak av underkonsernet Norseland Inc. som har separat bankavtale og kassekreditt.

NOTE 23 Annen langsiktig gjeld

Beløp i MNOK

Tabellen under viser annen langsiktig gjeld:

TINE KONSERN			TINE SA	
31.12.2017	31.12.2016	Type lån	31.12.2017	31.12.2016
2 373	2 070	Obligasjonslån	2 373	2 070
471	1 071	Øvrig langsiktig rentebærende gjeld	471	1 071
364	403	Flervaluta trekkrettigheter	364	403
7	13	Banklån	-	-
33	47	Øvrige lån	20	13
3 249	3 604	Sum annen langsiktig gjeld	3 228	3 557

Tabellen under viser kontraktsmessige forfall og avdrag pr. type lån pr. år:

TINE KONSERN					TINE SA				
Forfall og avdrag i 2018	2019	2020	2021	2022 og senere	Type lån	Forfall og avdrag i 2018	2019	2020	2021 og senere
423	500	-	450	1 000	Obligasjonslån	423	500	-	450
-	471	-	-	-	Øvrig langsiktig rentebærende gjeld	-	471	-	-
-	-	-	-	364	Flervaluta trekkrettigheter	-	-	-	364
-	7	-	-	-	Banklån	-	-	-	-
-	33	-	-	-	Øvrige lån	-	20	-	-
423	1 012	-	450	1 364	Sum kontraktsmessige avdrag	423	991	-	450

Note 23 forts. neste side

Note 23 forts.

Gjennomsnittlig rente for langsiktig rentebærende gjeld har for 2017 vært 2,9 %. Tilsvarende gjennomsnittlig rente for 2016 var 3,1 %. Markedsrentene var lavere i 2017, men ble delvis motsvart av høyere andel fastrentelån og lengre løpetid på låneporteføljen.

Obligasjonslån

TINE SA har fem obligasjonslån notert på ABM (Alternative Bond Market) med totalt utestående MNOK 2 373 pr. 31.12.2017. For samtlige obligasjonslån er det inngått låneavtale med Norsk Tillitsmann ASA. Lånene har negativ pantsettelses klausul og er sidestilt med andre rentebærende lån.

Øvrig langsiktig rentebærende gjeld

TINE SA sin øvrige langsiktige rentebærende gjeld utgjør pr. 31.12.2017 MNOK 471 og består av et lån i KfW IPEX-Bank.

Flervaluta trekkrettighet

TINE SA har en avtale med fire banker om en langsiktig flervaluta trekkrettighet på MNOK 1 200. Trekkfasiliteten ble inngått i juni 2015 og har en løpetid på 5 år med opsjon om 1 års forlengelse hvert av de to påfølgende årene. I juni 2017 ble den andre opsjonen på ett års forlengelse benyttet og forfallsdato er nå juni 2022. Trekkfasiliteten benyttes primært som 'back-stop' for kortsiktig finansiering. Pr. 31.12.2017 var det trukket MNOK 364 innenfor låneavtalen, knyttet til sikring av nettoinvestering i utenlandske datterselskap. Se ytterligere omtale i note 19.

Lånevilkår

Avtalene begrenser muligheten for opptak av nye lån med pantesikkerhet uten godkjenning av långiverne. Viktige lånevilkår utover dette er krav til at egenkapitalandelen i TINE Konsern minimum skal være 40 %, begrensning på adgang til bruk av finansiell leasing og at salg av eienheter som utgjør en betydelig del av virksomheten, skal godkjennes av långiverne. TINE SA tilfredsstiller alle lånevilkår.

NOTE 24 Kortsiktig rentebærende gjeld

Beløp i 1000 kroner

TINE KONSERN			TINE SA	
31.12.2017	31.12.2016	Kortsiktig rentebærende gjeld	31.12.2017	31.12.2016
-	3 843	Dagslån	-	3 843
-	-	Kassekreditt, konsernkontoordning	-	12 481
44 113	37 129	Kassekreditt, utenfor konsernkontoordning	-	-
44 113	40 971	Sum kortsiktig rentebærende gjeld	-	16 324
978 962	992 171	Ubenyttet del av kassekreditt	900 000	887 519

TINE SA har en konsernkontoavtale med Danske Bank A/S med en samlet kassekreditt for hele konsernet med unntak av underkonsernet Norseland Inc. Dette datterselskapet har separat bankavtale og kassekreditt. Rammen på trekkfasiliteten til TINE SA er MNOK 900.

ØVRIGE OPPLYSNINGER

NOTE 25 Nærstående parter og ledende personell

Beløp i kroner

Konsernstyret, rådet, kontrollkomite og konsernledelsen er definert som nærstående parter og ledende personell i TINE.

Konsernstyret	Styrehonorar TINE SA ¹⁾	Andre godtgjørelser
Trond Reierstad (styreleder) ²⁾	545 000	382 865
Nils Asle Dolmseth (nestleder)	272 500	184 515
Anders Johansen	193 750	166 290
Turid Næss	193 750	95 173
Cecilie Bjørlo	193 750	126 054
Askild Eggebø	193 750	86 639
Helga Thorvik Ulven ³⁾	47 500	62 454
Norvald Dalsbø ³⁾	47 500	95 717
Marit Haugen	193 750	166 091
Rolf Øyvind Thune	193 750	83 399
Helge Arne Espeland ⁴⁾	175 500	132 696
Elisabeth Irgens Hokstad ⁴⁾	161 250	113 744
Dag Rune Herting (ansattvalgt)	193 750	-
Steinar Koen (ansattvalgt)	188 750	-
Elin Aarvik (ansattvalgt)	193 750	-
Tor Arne Johansen (ansattvalgt)	193 750	-
Varamedlem		
Kenneth Høyning ⁴⁾	103 750	128 995
Ottar Råd (ansattvalgt)	67 250	-
Jeffrey Eliot Thomas (ansattvalgt)	84 125	-
Årsmøte og rådsmøte	Honorar TINE SA	Andre godtgjørelser
Jarle Bogen (ordfører)	222 500	179 618
Odd Einar Hjortnes (varaordfører) ⁴⁾	65 250	32 392
Kontrollkomite		
Per Amb (leder)	71 500	42 315
Sigrun Bakken Lerhol (nestleder)	51 125	40 040
Petter Arne Ekroll	51 125	26 081

¹⁾ Inklusiv honorar fra interne regionstyrer. Det er ikke utbetalt styrehonorar fra datterselskap av TINE SA.

²⁾ Utbetalingen til Trond Reierstad består av kr 545 000 i styrehonorarer og kr 355 550 i utbetaling til næringsdrivende (inkludert i andre godtgjørelser).

³⁾ Sluttet 27.04.2017.

⁴⁾ Begynte 27.04.2017.

Konsernledelse	Samlede utgifter til lønn	Styrehonorar datterselskap	Pensjonskostnad	Andre godtgjørelser
Ansatt i TINE SA				
Hanne Refsholt (konsernsjef)	3 041 844	-	1 414 799	136 356
Johnny Ødegård	1 529 612	-	601 533	128 530
Eirik Selmer-Olsen	1 562 531	37 500	501 707	137 254
Jørn Spakrud	2 218 746	86 000	1 024 965	133 157
John Ole Skeide ⁵⁾	2 278 996	225 500	971 568	178 765
Lars Galtung	1 376 938	-	475 155	123 520
Per Ivar Berg	1 956 107	-	914 483	162 468
Aniela Gjøs	2 000 216	-	935 182	125 365
Kathrine Mo	2 087 207	110 875	1 060 736	146 241
Lise Falkkjell	1 571 478	37 500	521 118	135 201
Geir Haugli ⁶⁾	1 461 845	-	363 271	156 882
Atle Kjøl Jacobsen ⁷⁾	966 811	-	370 172	7 915

⁵⁾ Sluttet 02.10.2017.

⁶⁾ Konstituert fra 02.10.2017.

⁷⁾ Konstituert fra 01.10.2017. Begynte i TINE SA 05.05.2017.

Verken styreleder, øvrige medlemmer i konsernstyret, konsernsjef eller øvrige medlemmer i konsernledelsen mottar bonuser, opsjoner eller har avtale om overskuddsdeling. Det er utbetaling som er lagt til grunn i noten med unntak av pensjoner hvor årets pensjonsopptjening er lagt til grunn. Ingen av de nevnte ledende personer har lån eller sikkerhetsstillelse fra TINE. Hanne Refsholt har pensjonsavtale som trer i kraft ved fylte 62 år. Avtalen er finansiert over driften. Pensjonens størrelse: 80 % fra 62 til 63 år, 75 % fra 63 til 64 år, 70 % fra 64 til 65 år og 66 % fra 65 til 67 år. Fra fylte 67 år inngår hun i driftspensjonsordningen for ansatte med lønn over 12 G. Øvrige medlemmer i konsernledelsen inngår i samme driftspensjonsordning. Avtalen trer i kraft fra fylte 62 år og har en pensjonsstørrelse på 66 % av lønn ut over 12 G.

NOTE 26 Ikke balanseførte leieforpliktelser

Beløp i 1000 kroner

TINE SA og datterselskap i TINE Konsern har leieforhold og leiekontrakter som gjelder leie av kontorlokaler, lager, fryselager, produksjonsmaskiner, transportmidler, data- og kontormaskiner og frysebokser.

Tabellen under viser årlige leiebeløp og leieavtalenes varighet:

TINE KONSERN				TINE SA	
2017	2016	Leieforhold	Leieavtalenes varighet	2017	2016
87 125	79 886	Kontorlokaler	3-10 år	62 042	57 640
12 617	12 856	Lager og fryselager	0-10 år	-	-
28 714	30 823	Produksjonsmaskiner	3-7 år	22 705	28 753
10 378	10 962	Transportmidler	2-5 år	1 903	2 784
14 977	16 380	Data- og kontormaskiner	3 år	14 675	16 167
628	419	Frysebokser	4-5 år	-	-
154 439	151 326	Sum ikke balanseførte leieforpliktelser		101 325	105 344

NOTE 27 Transaksjoner med nærstående parter

Beløp i 1000 kroner

		TINE SA	
		2017	2016
Transaksjoner med datterselskap			
Salg av varer og tjenester		2 146 116	2 147 015
Kjøp av varer og tjenester		2 177 887	2 147 868
Transaksjoner med felleskontrollert virksomhet og tilknyttede selskap			
Salg av varer og tjenester		20 131	15 102
Kjøp av varer og tjenester		719 744	639 045

Vi definerer nærstående parter som våre eiere, ledende ansatte, alle datterselskap, felleskontrollert virksomhet og tilknyttede selskap av TINE SA, samt MP Pensjon.

Vedrørende transaksjoner med våre eiere henvises det til eget kapittel om TINE Råvare som spesifiserer transaksjoner knyttet til etterbetaling og kjøp av rå melk fra melkeprodusenten. Vedrørende transaksjoner med MP Pensjon henvises det til opplysninger om innbetalt pensjonspremie i note 8 om pensjoner og pensjonsforpliktelser. Ytelse til ledende ansatte er omtalt i note 25.

Mellomværende med konsernselskap er spesifisert på egne linjer i balansen, samt omtalt i note 14 og mellomværende med felleskontrollert virksomhet og tilknyttede selskap er omtalt i note 16. Når det gjelder eierandeler TINE SA har i datterselskap, felleskontrollert virksomhet og tilknyttede selskap, henvises til note 14.

Varer til datterselskap, felleskontrollert virksomhet og tilknyttede selskap er solgt til samme priser og vilkår som benyttes overfor ekstern tredjepart. Tjenester til de samme nærstående parter er solgt til kostpris med tillegg av beregnet fortjeneste til markedsmessige vilkår avhengig av type tjeneste.

NOTE 28 Pantsettelsler

Beløp i 1000 kroner

		TINE KONSERN	
		31.12.2017	31.12.2016
Balanseført verdi av gjeld som er sikret ved pant		44 226	65 091
Balanseført verdi for eiendeler som er stillet som sikkerhet for denne gjelden			
Varebeholdning		208 939	216 283
Kundefordringer		127 930	172 706
Sum pantsatte eiendeler		336 870	388 990

Det er gitt pantesikkerhet for en begrenset del av den kortsiktige gjelden på konsernnivå. Denne gjelden ble tatt opp av TINE's datterselskap før TINE Konsern etablerte dagens lån. TINE har forpliktet seg til å ikke ta opp nye lån med pantesikkerhet i konsernets eiendeler uten långivers samtykke.

NOTE 29 Miljøforhold

TINE har vedtatt miljømål innen områdene klimagassutslipp (CO₂), svinn, energiforbruk, drivstofforbruk og utslipp til vann og avfall. Det er både driftsutgifter, lønnskostnader og investeringer forbundet med å nå disse målene. Vi har avgifter i forbindelse med utslipp til vann og ved levering av ulike typer avfall. Det er miljøavgifter på flere typer emballasje. Det investeres for å redusere miljøbelastningene fra TINE, for eksempel ved bygging og oppgradering av renseanlegg, utstyr for å spare energi, drivstoff og vann og utstyr for kildesortering av avfall. Videre investeres det i teknologi som bidrar til redusert svinn samt muliggjør økt bruk av fornybare ressurser knyttet til produksjon og transport. For ytterligere informasjon henvises til egen omtale i denne årsrapporten samt selskapets digitale årsrapport på www.tine.no.

NOTE 30 Mellomværende med Landbruksdirektoratet – markedsregulering og prisutjevningsordningen**MARKEDSORDNINGENE FOR MELK BESTÅR AV:**

- 1) Kvoteordningen som har til formål å tilpasse melkeproduksjonen etter behovet.
- 2) Markedsreguleringen som TINE SA ivaretar på vegne av alle landets melkeprodusenter.
- 3) Tilskuddsordninger til melkeprodusentene i form av grunn- og distriktstilskudd.
- 4) Prisutjevningsordningen som utjevner mellom melkeanvendelser og geografiske forskjeller.
- 5) Importvernet.

Mellomværendet i denne noten omfatter markedsreguleringen (2) og prisutjevningsordningen (4).

MARKEDSREGULERINGEN

Omsetningsrådet er ansvarlig for regelverket som legger premissene for gjennomføringen av markedsreguleringen. Markedsreguleringen finansieres av omsetningsavgift og overproduksjonsavgift som betales av alle landets melkeprodusenter ved trekk i oppgjøret for melk. Det er Omsetningsrådet som styrer anvendelsen av midlene. Landbruksdirektoratet er Omsetningsrådets sekretariat og behandler søknader og forslag fra markedsregulator og fremmer innstillinger om vedtak overfor rådet.

Hensikten med markedsreguleringen er å gjennomføre ulike tiltak slik at:

- Melkeprodusentene sikres avsetning for sin produksjon opp mot avtalt målpris.
- TINE Råvare kan ivareta en tilfredsstillende forsyning av rå melk på samme vilkår til alle aktørene i markedsordningen for melk.
- Forbrukermarkedet sikres tilstrekkelig og jevn tilgang på melkebaserte næringsmidler.

Tildelte midler til reguleringstiltak i regi av TINE SA var i 2017 på MNOK 116,4. Forbrukte midler til reguleringstiltak i regi av TINE SA var i 2017 på MNOK 117,3. Tilsvarende tall for 2016 var henholdsvis MNOK 130,3 og MNOK 127,6.

Avsetningstiltakene innen markedsreguleringen består av prisnedskrivning eksport, prisnedskrivning innland og andre tiltak. I tillegg brukes det midler til skolemilkordningen, faglige tiltak rettet mot kvalitets- og avlsarbeid i husdyrnæringen og opplysningsarbeid i regi av Opplysningskontoret for Meieriprodukter (melk.no) og Matmerk. Det påløper også administrative kostnader i TINE SA og kostnader ved å forvalte ordningen i Landbruksdirektoratet og Omsetningsrådet.

Opgavene over markedsregulering og søknader om kostnadsdekning blir ikke ferdigbehandlet i Omsetningsrådet før i april måned det påfølgende året, noe som innebærer at det kan oppstå endringer etter årsskiftet. Endelig avregning mellom Landbruksdirektoratet og TINE SA foretas derfor i det etterfølgende regnskapsår.

Beløp i 1000 kroner

	2017	2016
MIDLER TIL DISPOSISJON TIL MARKEDSREGULERING		
Mellomværende pr. 01.01	2 684	6 238
Korreksjon vedrørende forrige år	-1 899	-2 664
Avregnet Landbruksdirektoratet skyldig forrige år	-785	-3 574
Midler til reguleringstiltak i regi av TINE SA	116 372	130 254
Mottatt til faglige tiltak og opplysningsvirksomhet	40 353	38 883
Sum midler til disposisjon til markedsregulering	156 725	169 136
FORBRUKTE MARKEDSREGULERINGSMIDLER		
Prisnedskrivning eksport	-	15 082
Prisnedskrivning innland, eksklusiv skolemilk	16 137	17 987
Skolemilkordningen	10 436	11 074
Andre tiltak, eksklusiv administrasjon	82 847	75 493
Administrasjon av markedsreguleringsordningen i TINE SA	7 910	7 934
Faglige tiltak og opplysningsvirksomhet	40 353	38 883
Sum forbrukte markedsreguleringsmidler	157 683	166 452
Mellomværende med Landbruksdirektoratet vedrørende markedsreguleringen pr. 31.12	-958	2 684

Kostnader knyttet til prisnedskrivningstiltak og skolemilkordningen er belastet markedsregulator og godskrevet varekostnadene for den aktuelle salgskanal. Kostnader vedrørende andre tiltak er godskrevet funksjonsområdet, mens faglige tiltak og opplysningsvirksomhet utbetales til den aktuelle interesseorganisasjon. Månedlige å konto innbetalinger fra Landbruksdirektoratet balanseføres og avregnes fortløpende, mens endelig avstemming og sluttoppgjør skjer først etter at alle søknader er ferdigbehandlet.

Satsene for innkrevd omsetningsavgift fra melkeprodusentene har vært 6 øre pr. liter i 1. halvår og 5 øre pr. liter i 2. halvår 2017. Tilsvarende tall for 2016 var 5 øre pr. liter i begge halvårene. Overproduksjonsavgiften økte til kr 4,80 pr. liter i 2017, fra kr 4,20 pr. liter i 2016. I tillegg kreves det inn forskningsavgift på rå melk levert TINE SA og andre aktører. TINE Råvare krever inn avgiftene på vegne av Landbruksdirektoratet.

Note 30 forts. neste side

Note 30 forts.

PRISUTJEVNINGSORDNINGEN

Prisutjevningsordningen for melk har som formål å regulere prisdifferensieringen av melk som råvare til ulike anvendelser i henhold til jordbruksavtalens bestemmelser ved å sikre et høyere samlet markedsuttak og samtidig gi melkeprodusentene mulighet for lik melkepris uavhengig av melkeanvendelse og lokalisering av produksjonen. Det er videre en viktig premiss for ordningen å sikre like konkurransevilkår for aktørene som omfattes av ordningen. Ordningen er hjemlet i forskrift om prisutjevningsordningen for melk, fastsatt av Landbruks- og matdepartementet 18. desember 2007.

Beløp i 1000 kroner		
	2017	2016
Utjevningsavgift og -tilskudd		
Hovedmelk- og biproduktanvendelsen	-494 051	-532 665
Etteroppgjør hovedmelk- og biproduktanvendelsen tidligere år	192	-6 021
Netto utjevningsavgift og -tilskudd	-493 860	-538 685
Innfrakttilllegg	418 263	443 536
Distribusjonstillegg	7 968	9 192
Sum innfrakttilllegg og distribusjonstillegg	426 232	452 727
Netto avgifter og tilskudd vedrørende prisutjevningsordningen	-67 628	-85 958

Hovedmelk- og biproduktanvendelsen er belastet varekost. Innfrakttilllegg og distribusjonstillegg regnskapsføres som kostnadsreduksjon under andre driftskostnader, se note 10.

Den 29. januar 2016 sendte Landbruks- og matdepartementet en rekke endringsforslag til prisutjevningsordningen på høring. Forenklinger i ordningen var en viktig målsetting med forslagene. Landbruks- og matdepartementet sine beslutninger inngår i statens tilbud til jordbruksoppgjøret 2016/2017.

Prisutjevningsstøtten til merkevareeksport, som i stor grad gjelder eksport av Jarlsberg®, avvikles fra 1. juli 2020. Støtten ble redusert med 23 øre pr. liter melk 1. juli 2016. Landbruks- og matdepartementet besluttet samtidig en tilsvarende reduksjon fra 1. juli 2017, mens støtten deretter skal ligge fast fram til full avvikling fra 1. juli 2020.

Beløp i 1000 kroner		
	2017	2016
Mellomværende med Landbruksdirektoratet vedrørende prisutjevningsordningen pr. 31.12	-34 354	-44 477

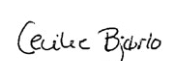
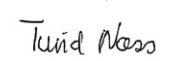
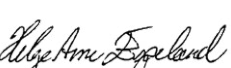
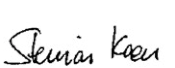
ERKLÆRING FRA KONSERNSTYRET OG KONSERNSJEFEN

Konsernstyret og konsernsjefen har i dag behandlet og fastsatt årsregnskapet for TINE SA og TINE Gruppa for perioden 1. januar til 31. desember 2017.

Vi bekrefter etter beste overbevisning at:

- Årsregnskapet 2017 er utarbeidet i samsvar med gjeldende regnskapsstandarder.
- Opplysningene i årsregnskapet gir et rettviseende bilde av selskapets og konsernets eiendeler, gjeld, finansielle stilling og resultat som helhet.
- Årsberetningen gir en rettviseende oversikt over utviklingen, resultatet og stillingen til selskapet og konsernet.
- Årsberetningen gir en beskrivelse av de mest sentrale risiko- og usikkerhetsfaktorer selskapet og konsernet står ovenfor.

OSLO, 13. FEBRUAR 2018

 ANDERS JOHANSEN	 ASKILD EGGEBO	 CECILIE BJØRLO	 TURID NÆSS	 ROLF ØYVIND THUNE	 MARIT HAUGEN
 ELISABETH IRGENS HOKSTAD	 HELGE ARNE ESPELAND	 TOR ARNE JOHANSEN	 ELIN AARVIK	 STEINAR KOEN	 DAG RUNE HERTING
 NILS ASLE DOLMSETH Nestleder			 TROND REIERSTAD Leder		 HANNE REFSHOLT Konsernsjef

UAVHENGIG REVISORS BERETNING

Til årsmøtet i TINE SA

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert årsregnskapet for TINE SA som består av selskapsregnskap og konsernregnskap. Selskapsregnskapet og konsernregnskapet består av balanse per 31. desember 2017, resultatregnskap, og kontantstrømpstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen, og en beskrivelse av vesentlige anvendte regnskapsprinsipper og andre noteopplysninger.

Etter vår mening er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av selskapets og konsernets finansielle stilling per 31. desember 2017, og av deres resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i avsnittet *Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet*. Vi er uavhengige av selskapet og konsernet i samsvar med de relevante etiske kravene i Norge knyttet til revisjon slik det kreves i lov og forskrift. Vi har også overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon

Øvrig informasjon omfatter informasjon i selskapets årsrapport bortsett fra årsregnskapet og den tilhørende revisjonsberetningen. Styret og Konsernsjef (ledelsen) er ansvarlig for øvrig informasjon. Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet eller kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den ellers viser seg å inneholde vesentlig feilinformasjon. Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon, er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Ledelsens ansvar for årsregnskapet

Ledelsen er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen ta standpunkt til selskapets evne til fortsatt drift og opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet med mindre ledelsen enten har til hensikt å avvikle selskapet eller legge ned virksomheten, eller ikke har noe annet realistisk alternativ.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil, og å avgis en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon. Feilinformasjon kan skyldes misligheter eller feil og er å anse som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke de økonomiske beslutningene som brukerne foretar på grunnlag av årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- ▶ identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i årsregnskapet, enten det skyldes misligheter eller feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av intern kontroll;
- ▶ opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontrollen som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets interne kontroll;
- ▶ vurderer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige;
- ▶ konkluderer vi på om ledelsens bruk av fortsatt drift-forutsetningen er hensiktsmessig, og, basert på innhentede revisjonsbevis, hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape betydelig tvil om selskapets evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det foreligger vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i årsregnskapet. Hvis slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, må vi modifisere vår konklusjon. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet frem til datoen for revisjonsberetningen. Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at selskapets evne til fortsatt drift ikke lenger er til stede;
- ▶ vurderer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet i årsregnskapet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet gir uttrykk for de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettviseende bilde;
- ▶ innhenter vi tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis vedrørende den finansielle informasjonen til enhetene eller forretningsområdene i konsernet for å kunne gi uttrykk for en mening om konsernregnskapet. Vi er ansvarlige for å fastsette strategien for, samt å følge opp og gjennomføre konsernrevisjonen, og vi har et udeelt ansvar for konklusjonen på revisjonen av konsernregnskapet.

Vi kommuniserer med styret blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen, tidspunktet for vårt revisjonsarbeid og eventuelle vesentlige funn i vår revisjon, herunder vesentlige svakheter i den interne kontrollen som vi avdekker gjennom vårt arbeid.

Uttalelse om øvrige lovmessige krav

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til disponering av resultatet er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendige i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Oslo, 13. februar 2018
ERNST & YOUNG AS

Asbjørn Ler
statsautorisert revisor

Uavhengig revisors beretning - TINE SA

A member firm of Ernst & Young Global Limited

TINE GRUPPA – DATTERSELSKAP

MEIERI NORGE

OsteCompagniet AS (Heleid)

OsteCompagniet AS markedsfører og selger ostespesialiteter fra TINE, noen småskalaprodusenter og oster fra flere land i Europa. Hoveddelen er de norske ostene produsert på TINEs meierier.

Hovedpunkter for 2017

- Det var vekst i salget av halvaste spesialoster, blant annet for Vellagret Edamer og Vellagret Sveitser
- Det var også vekst for Kybos, mens nylanseringen CheesePop hadde en fin start salgsmessig
- Økte tollkostnader utfordret lønnsomheten, men god kontroll på interne kostnader sikret resultat på nivå med 2016 for OsteCompagniet

NØKKELTALL (MNOK)

	2017	2016
Driftsinntekter	288	289
Driftsresultat	7	7*
Antall ansatte	10	11

*Etter fradrag for positiv engangseffekt fra planendring uførepensjon i 2016

ANNEN VIRKSOMHET

Diplom-Is (Heleid)

Diplom-Is AS, og døtrene Laguna Produkter AS, Isdalen AS og Kulinaris AS er merkevarerelskaper som produserer og markedsfører iskrem, søte mellommåltider og frose desserter.

Hovedpunkter for 2017

- Som et resultat av selskapets vekststrategi og mål om å være en totalleverandør ovenfor kundene, kjøpte Diplom-Is 51% eierandel i Kulinaris AS. Kulinaris leverer premium iskrem til dagligvare og storhusholdning. Oppkjøpet styrker Diplom-Is sin posisjon i premium literis segmentet
- Selskapet fortsatte den høye innovasjonstakten og hadde i 2017 suksess med sauser og strøslar, som ble lansert høsten 2016. I tillegg var lansering av nye iskremmerker som Wanted og Døla-is positive
- Iskremkategorien viste i 2017 stagnasjon som følge av mye nedbør i sommerhalvåret, noe som bidro til et svakere driftsresultat enn i 2016

NØKKELTALL (MNOK)

	2017	2016
Driftsinntekter	1 052	1 016
Driftsresultat	26	54*
Antall ansatte	396	368

*Etter fradrag for positiv engangseffekt fra planendring uførepensjon i 2016

Fjordland (Deleid)

Fjordland består av selskapene Fjordland AS, Matvarehuset AS, Transporty AS, Matlyst AS og Safari Næringsmidler AS. Fjordland er et merkevarerelskap som driver utvikling, markedsføring og salg av fersk ferdigmat, spiseklare mellommåltider, margariner, yoghurt og desserter i det norske markedet.

Hovedpunkter for 2017

- Fjordland AS hadde i 2017 god vekst i flere av produktgruppene, spesielt inne sous vide middager, skållretter, grøt og spiseklare mellommåltider. Den positive salgsutviklingen kom som et resultat av mange og gode nyhetslanseringer i alle lanseringsvinduene og et offensivt markedstrykk
- Konkurransen i dagligvaremarkedet tilspisser seg stadig, og i et stillestående marked er det krevende å skape vekst. Fjordland økte markedsaktivitetene i 2017 for å fortsette den positive omsetningsutviklingen, noe som medførte at driftsresultatet endte noe lavere enn i 2016
- Fjordlands datterselskaper hadde samlet sett en positiv salgsutvikling i 2017, spesielt innen salget av måltidsløsninger til kommunale og private institusjoner

NØKKELTALL (MNOK)

	2017	2016
Driftsinntekter	1 718	1 605
Driftsresultat	74	85*
Antall ansatte	184	158

*Etter fradrag for positiv engangseffekt fra planendring uførepensjon i 2016

MEIERI INTERNASJONALT

Norseland Inc. (Heleid)

Norseland Inc. og datterselskapene Alpine Dairy LLC og Lotito Foods LLC produserer, foredler, markedsfører og distribuerer spesialoster fra TINE og andre produsenter til dagligvare- og storhusholdningsmarkedet i USA.

Hovedpunkter for 2017

- Positiv utvikling for Jarlsberg® som en følge av en rekke markedsaktiviteter i handelen og i media
- God utvikling i lønnsomheten til Lotito Foods LLC der vi eier 1/3 av aksjene. Lotito Foods består av flere selskaper der det ene selskapet pakker all Jarlsberg® for det amerikanske markedet
- Det har vært en styrket satsning på TINEs norske ostespesialiteter Snøfrisk® og Ski Queen® (Gudbrandsdalsost), der spesielt Ski Queen® har sterk vekst

NØKKELTALL (MNOK | MUSD)

	2017		2016	
Driftsinntekter	1 450	175	1 677	200
Driftsresultat	13	2	33	4
Antall ansatte	89		88	

Norseland Ltd. (Heleid)

Norseland Ltd. og datterselskapet Ridgebrick Ltd. foredler, markedsfører og distribuerer spesialoster fra TINE og Ilchester til dagligvaremarkedet i England.

Hovedpunkter for 2017

- Økte priser på Cheddar har ført til reduserte marginer, men god kostnadskontroll har bidratt til tilfredsstillende resultat
- Flere vellykkede innovasjoner, blant annet verdens første adventskalender med ost
- Fortsatt fokus på å styrke Jarlsberg® sin posisjon gjennom gode markedsaktiviteter, men volumet er noe redusert som følge av handelens nedleggelse av betjente ostedisker

NØKKELTALL (MNOK | MGBP)

	2017		2016	
Driftsinntekter	531	50	513	45
Driftsresultat	16	2	39	3
Antall ansatte	216		185	

Wernersson Ost (Heleid)

Wernersson Ost AB og datterselskapene Färsksvarugruppen AB og Wernersson Ost Danmark A/S foredler, markedsfører og distribuerer et bredt og internasjonalt ostesortiment til dagligvare- og storhusholdningsmarkedet i Norden.

Hovedpunkter for 2017

- Økte ostepriser i Europa gjennom året har bidratt til marginpress, men godt samarbeid med handelen og god kostnadskontroll har opprettholdt resultatet
- Sterk vekst i salgsinntektene som følge av et leiepakkeoppdrag
- Vekstplan for Jarlsberg® iverksatt i andre halvår og vil gi full effekt fra og med 2018

NØKKELTALL (MNOK | MSEK)

	2017		2016	
Driftsinntekter	863	892	762	775
Driftsresultat	11	11	10	11
Antall ansatte	112		104	

TINE RÅVARE

TINE Råvare ble etablert 1. januar 2004 som en egen administrativt- og regnskapsmessig atskilt virksomhet i TINE SA. Bakgrunnen var en avtale inngått 19. desember 2003, mellom staten og TINE SA, om et klart økonomisk skille mellom råvarehåndteringen og den industrielle videreforedlingen i TINE SA.

TINE Råvare legger fram eget revidert årsregnskap med egen årsrapport som sendes Landbruksdirektoratet innen 1. juni hvert år. Dette for blant annet å kunne dokumentere at TINE overholder sine forpliktelser i henhold til avtalen. Revisjon av TINE Råvare utføres av samme revisjonsselskap som utfører revisjonen av årsregnskap og konsernregnskap for TINE SA.

De ulike inntekts-, kostnads- og balanseposter for TINE Råvare er samtidig inkludert i de respektive regnskaps- og balanseposter i selskapsregnskapet for TINE SA. Det er bare selve resultatet i TINE Råvare som elimineres fra resultatet i TINE SA. Over- eller underskudd i TINE Råvare avregnes mot produsent ved etterbetaling eller ved overførsel til nytt regnskapsår slik at dette inngår i grunnlaget for fastsettelse av basisprisen det etterfølgende året.

TINE Råvare ivaretar alle aktiviteter relatert til håndteringen av melk som råvare fra melkeprodusentene og fram til melka er levert og fakturert de enkelte aktørene i markedsordningen for melk. Alle aktører, inkludert TINE som foredlingsindustri, kjøper rå melk til den gjeldende noteringspris på det tidspunktet melka leveres fra TINE Råvare. Dette rapporteres til og overvåkes av Landbruksdirektoratet.

For å kunne ivareta sine oppgaver kjøper TINE Råvare tjenester fra ulike funksjonsområder i TINE SA ut fra klart definerte tjenesteinstrukser. Det legges opp til regelmessige gjennomganger med tjenesteyterne for å tydeliggjøre TINE Råvares selvstendige og uavhengige rolle og sikre at gjennomføringen skjer i henhold til vedtatte planer og mål. Det er for tiden etablert tjenesteinstrukser med følgende funksjonsområder: TINE

Rådgiving og Medlem, TINE Råvarehåndtering, TINE Logistikk og TINE Økonomi & Finans. Instruksene bygger på et avtaleoppsett utarbeidet og kvalitetssikret av Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO) og er godkjent av Landbruksdirektoratet. Alle endringer i tjenesteinstruksene skal godkjennes av konsernledelsen i TINE SA før de forelegges Landbruksdirektoratet.

I 2017 mottok TINE Råvare 1434 millioner liter (1460 millioner liter i 2016) ku- og geitemelk fordelt med 1414 millioner liter ku- og 20 millioner liter geitemelk. Av kumelka var 50 millioner liter økologisk (51 millioner liter i 2016). Anvendelsesgraden av økologisk melk var 57,9 % (57,4 % i 2016). Av det totale volum ku- og geitemelk ble 231 millioner liter (230 millioner liter i 2016) solgt til eksterne aktører. Tørrstoffinnholdet i melka ligger nesten likt med 2016.

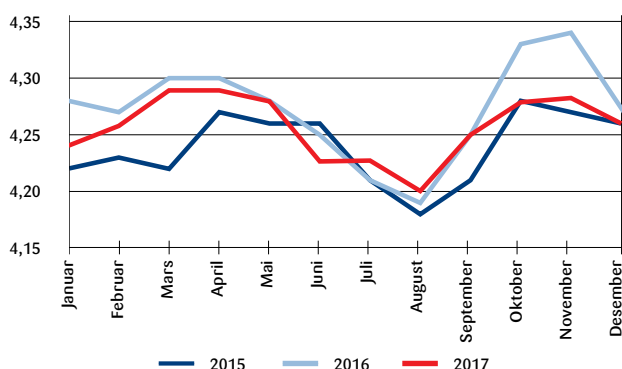
Målprisen for melk fastsettes av partene i jordbruksoppgjøret og var for 1. halvår kr 5,38 per liter, mens den for 2. halvår økte med 3 øre til kr 5,41 per liter. TINE Råvare har oppnådd målprisen ved omsetning av melk til aktørene i begge avtalehalvårene.

TINEs ansvar som markedsregulator er organisatorisk tillagt TINE Råvare. Dette innebærer en jevnlig rapportering til Landbruksdirektoratet og Omsetningsrådet, samt løpende informasjon til aktørene om markedsituasjonen og markedsutsiktene for melk og melkeprodukter på TINEs nettsider.

Informasjonsbrev finnes under lenken: www.tine.no/markedsregulator/fakta-og-prognoser/noteringspris

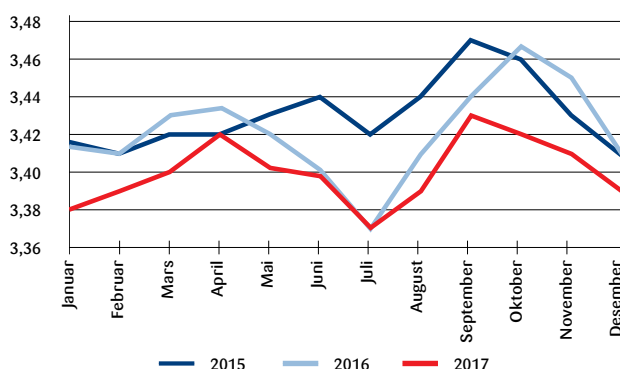
FETTPROSENT I KUMELK

PROSENT

PROTEINPROSENT I KUMELK

PROSENT

Beløp i 1000 kroner

REGNSKAP TINE RÅVARE	2017	2016
Salg av rå ku- og geitemelk	7 774 617	7 797 820
Kostnad for rå ku- og geitemelk	-7 266 517	-7 363 261
Bruttofortjeneste	508 100	434 559
Produsentfunksjoner	148 111	143 158
Koordinering mot bonde	20 560	21 221
Gårdstanker	126 438	128 215
Råmelkkontroll	51 324	46 351
Oppsamling og inntransport (netto)	89 870	39 454
Egne kostnader i TINE Råvare	10 883	11 664
Administrasjon og infrastruktur	30 595	30 881
Ekstraordinære poster	-1 181	66
Renter av arbeidskapital	-4 759	-4 836
Totale kostnader	471 840	416 175
Resultat TINE Råvare før overføring av resultat fra forrige år	36 259	18 385
Overført resultat fra forrige år	8 082	-10 303
Resultat TINE Råvare til framføring	44 341	8 082

Beløp i 1000 kroner

Spesifikasjon av kjøp av rå ku- og geitemelk fra melkeprodusentene	2017	2016
Kjøp av rå kumelk inklusiv kvalitet	7 154 176	7 223 710
Kjøp av rå geitemelk inklusiv kvalitet	123 737	130 840
Sum kjøp av rå ku- og geitemelk	7 277 913	7 354 550
Resultatdisponeringer TINE Råvare		
Overført resultat fra forrige år	8 082	-10 303
Overskudd TINE Råvare som kommer til utbetaling neste år	-44 341	-8 082
Totalt utbetalt til melkeprodusentene fra TINE Råvare	7 241 654	7 336 166
Avregnet rå ku- og geitemelk i 1 000 liter		
Kumelk inkludert økologisk melk	1 414 000	1 439 288
Geitemelk	19 776	20 410
Totalt avregnet rå ku- og geitemelk	1 433 776	1 459 699
Samlet gjennomsnittlig utbetalingspris til melkeprodusentene fra TINE Råvare uttrykt i kr / liter	5,05	5,03

Regnskapet for TINE Råvare viser for 2017 et overskudd på MNOK 36,3 før overført resultat fra forrige år. Fremførbart resultat per 31.12.2017 utgjør MNOK 44,3 som avregnes mot melkeprodusentene det etterfølgende år. Beløpet inngår dermed i grunnlaget for fastsettelse av utbetalingspris til produsent (basisprisen) for 2018.

Tabellen nedenfor spesifiserer akkumulerte avgifter som er innkrevd av TINE Råvare:

Beløp i 1000 kroner

INNKREVDE AVGIFTER	2017	2016
Innkrevd omsetningsavgift	79 264	72 907
Innkrevd overproduksjonsavgift	57 617	60 879
Innkrevd forskningsavgift	26 993	27 178

TILSKUDDSORDNINGER

Dette er grunn- og distriktstilskudd som TINE Råvare utbetaler til melkeprodusentene på vegne av Landbruksdirektoratet. Størrelsen på tilskuddet framforhandles i jordbruksavtalen og varierer ut fra størrelsen på produksjonen og geografisk lokalisering. Tilskuddene overføres fra Landbruksdirektoratet til TINE Råvare og utbetales til produsentene over produsentavregningen.

Tabellen nedenfor spesifiserer tilskudd utbetalt av TINE Råvare:

Beløp i 1000 kroner

GRUNN- OG DISTRIKTSTILSKUDD	2017	2016
Grunntilskudd	66 157	68 017
Distriktstilskudd	518 264	526 220

	2017	2016
Mellomværende med Landbruksdirektoratet vedrørende innkrevde avgifter og tilskudd per 31.12	-58 071	-60 943

STATISTIKK

1 Ku- og geitemelk levert til TINE i 2016 og 2017, per eierområde (i mill. liter)

EIER-OMRÅDER	Totalt kumelk		Herav økologisk		Geitemelk		Totalt ku- og geitemelk		Medlemmer 2017			
	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	Ku	Geit	Ku og geit	Sum
Øst	365,4	371,9	26,3	26,1	4,7	4,9	370,1	376,7	2 627	71	9	2 707
Sør-Vest	434,1	443,4	2,3	2,6	5,5	5,7	439,6	449,1	3 367	92	2	3 461
Midt	464,3	472,3	20,2	21,2	2,9	2,9	467,1	475,2	3 141	30	0	3 171
Nord	150,0	151,5	1,5	1,4	6,8	7,3	156,9	158,8	1 041	97	1	1 139
SUM	1 413,8	1 439,1	50,3	51,2	19,9	20,8	1 433,8	1 459,7	10 176	290	12	10 478

2 Avregnet kumelk fra foretak som leverte melk til TINE, per eierområde (i mill. liter)

EIER-OMRÅDER	Leveranser				Disponibel kvote		Overprod. avgift		Foretak som leverte melk i 2017	
	Mill. liter		% av total melkemengde		Mill. liter		Mill. liter		Antall	
	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	Ku	Både ku og geit
Øst	365,4	371,9	25,8 %	25,8 %	389,4	400,6	3,4	3,6	2 126	9
Sør-Vest	434,1	443,4	30,7 %	30,8 %	464,8	478,8	3,2	4,1	2 718	1
Midt	464,3	472,3	32,8 %	32,8 %	492,1	501,5	4,2	5,5	2 389	0
Nord	150,0	151,5	10,6 %	10,5 %	167,1	170,9	1,1	1,1	868	1
SUM	1 413,8	1 439,1	100,0 %	100,0 %	1 513,4	1 551,7	11,9	14,3	8 101	11

3 Avregnet geitemelk fra foretak som leverte melk til TINE, per eierområde (i mill. liter)

EIER-OMRÅDER	Leveranser				Disponibel kvote		Overprod. avgift		Foretak som leverte melk i 2017	
	Mill. liter		% av total melkemengde		Mill. liter		Mill. liter		Antall	
	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	Geit	Både geit og ku
Øst	4,7	4,9	23,6 %	23,4 %	5,1	4,6	0,01	0,02	68	9
Sør-Vest	5,5	5,7	27,5 %	27,2 %	6,0	6,0	0,02	0,04	89	1
Midt	2,9	2,9	14,5 %	14,0 %	3,0	3,1	0,03	0,02	26	0
Nord	6,8	7,4	34,3 %	35,4 %	8,3	8,3	0,02	0,00	86	1
SUM	19,9	20,8	100,0 %	100,0 %	22,4	22,0	0,09	0,07	269	11

4 Leverandørstruktur, kvoter og leveranser – kumelk

Leveransegrupper	2017 Leveranser				2016 Leveranser			
	Hele 2017	Kvote	Leverert i % av kvote	Leverert i % av total melkemengde	Hele 2016	Kvote	Leverert i % av kvote	Leverert i % av total melkemengde
1: 0-60	42,3	60,7	69,8 %	3,0 %	39,6	68,9	57,5 %	2,8 %
2: 60-80	52,8	60,3	87,5 %	3,7 %	55,4	63,9	86,7 %	3,8 %
3: 80-100	77,9	85,4	91,2 %	5,5 %	81,2	88,4	91,9 %	5,7 %
4: 100-120	98,5	105,1	93,7 %	7,0 %	106,6	114,2	93,4 %	7,4 %
5: 120-160	179,0	190,0	94,2 %	12,7 %	198,5	212,4	93,5 %	13,8 %
6: 160-200	150,4	159,8	94,1 %	10,6 %	157,7	168,3	93,7 %	11,0 %
7: 200-300	256,6	273,2	93,9 %	18,2 %	250,1	265,8	94,1 %	17,4 %
8: 300-400	231,4	243,8	94,9 %	16,4 %	237,6	248,6	95,6 %	16,5 %
9: Over 400	323,6	335,1	96,6 %	22,9 %	311,1	321,3	96,8 %	21,6 %
Sum	1 412,4	1 513,4	93,3 %	100,0 %	1 437,7	1 551,7	92,7 %	100,0 %

5 Leverandørstruktur, kvoter og leveranser – geitemelk

Leveransegrupper	2017 Leveranser				2016 Leveranser			
	Hele 2017	Kvote	Leverert i % av kvote	Leverert i % av total melkemengde	Hele 2016	Kvote	Leverert i % av kvote	Leverert i % av total melkemengde
1: 0-20	0,2	0,5	37,0 %	0,9 %	0,2	0,5	37,0 %	0,9 %
2: 20-25	0,2	0,3	79,9 %	0,7 %	0,2	0,2	79,9 %	0,7 %
3: 25-30	0,4	0,5	98,7 %	2,1 %	0,4	0,4	98,7 %	2,1 %
4: 30-40	1,0	1,2	82,2 %	4,6 %	0,9	1,1	82,2 %	4,6 %
5: 40-60	3,4	3,9	94,3 %	15,6 %	3,2	3,4	94,3 %	15,6 %
6: 60-80	4,0	4,4	96,4 %	25,5 %	5,2	5,4	96,4 %	25,5 %
7: 80-120	4,6	5,0	94,0 %	21,7 %	4,4	4,7	94,0 %	21,7 %
8: Over 120	6,0	6,5	93,4 %	29,0 %	5,9	6,3	93,4 %	29,0 %
Sum	19,8	22,4	92,6 %	100,0 %	20,4	22,0	92,6 %	100,0 %

6 Utvikling av kvalitet på leverandørmelka – kumelk

KUMELK	2017	2016
Elitemelk (%) av leveranser	95,22	93,47
Elitemelk (%) av volum	96,01	94,81
Bakterier (% av prøver)		
Elite	99,29	99,08
1. klasse	0,58	0,77
2. klasse	0,05	0,13
3. klasse	0,08	0,02
Frie Fettsyrer (% av prøver)		
Elite	99,50	99,01
1. klasse	0,27	0,59
2. klasse	0,20	0,34
3. klasse	0,04	0,07
Unormal melk (ant. leveranser)	251	235
Celletall (% av leveranser)		
Elite	96,90	95,58
1. klasse	2,55	3,63
2. klasse	0,41	0,54
3. klasse	0,01	0,25
Uveid aritmetisk middel	136	146
Kjemisk innhold (% i melken)		
Protein	3,40	3,42
Fett	4,25	4,27
Laktose	4,59	4,74
Sum kjemisk innhold	12,24	12,43
Anaerobe sporer (% av leveranser)		
Elitemelk	99,98	99,93
1. klasse	0,01	0,03
2. klasse	0,10	0,02
3. klasse	0,01	0,02
Aerobe sporer (% av leveranser)		
Elitemelk	99,96	100,00
1. klasse	0,02	0,00
2. klasse	0,01	0,00
3. klasse	0,00	0,00
Frysepunkt (grader celcius)	-0,527	-0,528
Antall stopp		
Bakterier	92	22
Celletall	123	158
Frie fettsyrer	18	18
Sporer	5	8
Unormal melk/lukt/smak	8	3
Frysepunkt	1	1
Sum antall stopp	246	210

7 Utvikling av kvalitet på leverandørmelka – geitemelk

GEITEMELK	2017	2016
Elitemelk (%) av leveranser	87,55	86,16
Elitemelk (%) av volum	88,36	87,52
Bakterier (% av prøver)		
Elite	94,74	97,21
1. klasse	4,11	1,93
2. klasse	0,79	0,60
3. klasse	0,36	0,26
Frie Fettsyrer (% av prøver)		
Elite	99,38	98,96
1. klasse	0,48	0,71
2. klasse	0,07	0,19
3. klasse	0,07	0,15
Frie fettsyrer med pristillegg (<1,0)	99,19	98,27
Frie fettsyrer uten pristillegg (>1,0)	0,81	1,73
Celletall (% av leveranser)		
Elite	91,58	89,25
1. klasse	5,16	7,55
2. klasse	2,49	3,01
3. klasse	0,77	0,19
Uveid aritmetisk middel	984	1 111
Kjemisk innhold (% i melken)		
Protein	3,21	3,21
Fett	4,32	4,24
Laktose	4,36	4,52
Sum kjemisk innhold	11,89	11,97
Frysepunkt (grader celcius)	-0,567	-0,562
Antall stopp		
Bakterier	23	5
Celletall	2	0
Frie fettsyrer	2	3
Unormal melk/lukt/smak	1	0
Sum antall stopp	28	8

8 Samdriftsutvikling i TINE

EIEROMRÅDER	Antall medlemmer i samdrift i 2017	Antall samdrifter	
		2017	2016
Øst	582	189	191
Sør-Vest	780	261	277
Midt	911	303	318
Nord	178	62	67
Sum	2 451	815	853

9 Pris til eierne

<i>Kroner per liter</i>	2017	2016
Melkepris fra TINE Råvare	5,05	5,03
Etterbetaling fra TINE SA	0,57	0,66
Sum pris til eierne	5,62	5,69

10 Indikasjon over melkeanvendelsen

<i>Tall i mill. liter</i>	2017	2016
Innland		
Flytende produkter	425,7	453,2
Ferske oster	39,8	40,1
Hvitost/mysost	530,0	543,6
Geitemelksprodukter	18,7	18,3
Flytende til industriproduksjon	31,1	30,6
Pulver	49,3	41,7
Sum innland	1 094,5	1 127,5
Eksport		
Hvitost og mysost	95,4	106,2
Sum	1 189,9	1 233,7

11 Produksjon av faste produkter

<i>Tall i tonn</i>	2017	2016
Hvitost	62 621	63 728
Brunost/prim	10 039	10 078
Smelteost	1 238	1 131
Smør	11 484	12 783
Sum	85 382	87 720

12 Produksjon av flytende produkter

<i>Tall i 1000 liter</i>	2017	2016
TINE Melk	358 165	376 678
Yoghurt	43 650	46 003
TINE Fløte	27 290	28 357
TINE Rømme	14 968	15 812
Juice og fruktdrikker	48 684	50 905
Desserter og iskrem	42 090	40 972
Sum	534 848	558 728

13 Anleggsstruktur

<i>Type anlegg</i>	2017	2016
Meierier	31	31
Sentrallagre	2	2
Distribusjonsterminaler	2	2
Sum	35	35

14 Salg i Norge

<i>Tall i 1000 liter</i>	2017	2016
TINE Melk	358 165	376 678
TINE Fløte	27 290	28 357
Juice og fruktdrikker	48 684	50 905
Desserter og iskrem	42 090	40 972

<i>Tall i tonn</i>	2017	2016
TINE Rømme	14 968	15 812
Yoghurt	43 650	46 003
Hvitost	64 337	51 785
Brunost	9 397	9 887
Smør	11 899	11 306
Fersk ferdigmat	8 099	7 438

Det er tilnærmet et 1-1 forhold mellom produksjon og salg av flytende produkter.

15 Forbruk per innbygger (salg innland)

<i>Antall kg/liter</i>	2017	2016
Melk (søt, syret, med/uten smak) (liter)	83,7	86,1
Yoghurt (inkl. import) (kg)	10,6	11,6
Fløte/rømme (kg/liter)	9,4	9,4
Ost (hvit-, brun-, import-, smelteost mm) (kg)	18,8	19,2
Smør (inkl. blandingsprodukter) (kg)	3,1	3,1

Kilde: melk.no, januar 2018

16 Merkevareeksport og salg meieri internasjonalt (per land)

	Merkevareeksport i tonn		Totalsalg i tonn	
<i>Land</i>	2017	2016	2017	2016
USA	6 049	6 150	15 646	17 453
Australia	1 648	1 741	2 475	2 562
Canada	1 566	1 460	1 604	1 714
Storbritannia	516	477	8 103	6 598
Sverige/Danmark	425	396	16 824	15 660
Andre markeder	423	416	416	1 007
Sum	10 626	10 640	45 067	44 994

Merkevareeksport er salg ut av Norge og totalsalg er salg til forbruker/sluttmarked av alle merkevarer.

17 Merkevareeksport og salg internasjonalt (per merke)

	Merkevareeksport i tonn		Totalsalg i tonn	
<i>Merke</i>	2017	2016	2017	2016
Jarlsberg®	9 816	9 874	16 488	16 817
Andre TINE-merker	810	767	1 314	1 300
Andre merker	-	-	27 265	26 877
Sum	10 626	10 640	45 067	44 994

KONTAKT- INFORMASJON

TILLITSVALGTE

ÅRSMØTET

Årsmøtet består av 110 eiervalgte utsendinger. Utsendingene fordeles forholdsmessig mellom hvert eierområde på grunnlag av antall medlemmer i året før årsmeldingsåret. I tillegg kommer Styrets og Rådets medlemmer.

RÅDET

Årsmøtet velger inntil 24 eiervalgte medlemmer og de ansatte velger sine medlemmer.

Ordfører

Jarle Bogen

Varaordfører

Odd Einar Hjortnæs

Øvrige eiervalgte medlemmer

Elisabeth Holand
Odd-Magne Stormo
Tormod Nilsen
Elise Blixgård
Lise Kaldahl Skreddernes
Solveig Bratteng Rønning
Magnhild Vik
Kenneth Høyning
Birgit Oline Kjerstad
Jørn Magne Vaag
Heidi Aarsheim Bøe
Kjell Paulen
Gunn Elise Helle
Johannes Fattnes
Asgeir Pollestad
Kjartan Åsnes
Gjertrud Svartveit Osmundsen
Anne Birgitte Riis-Johansen
Kari Lise Breivik
Ole Paulsen
Ole Asmund Sylte
Even Solhaug

Ansattvalgte medlemmer

Lars Terje Nyhus
Paal Wanvik
May Haugfos
Wenche Digervold
Hilde Fismen
Jeffrey Thomas
Tormod Lien
Trond Einar Pettersen
Mohammed Malik
Laila Merete Iversen
Kåre Pedersen
Jan Gaute Krokstadmo
Egil Torland
Kjell Inge Robberstad
Kurt Haukeland
Inger Marie Tayuzak

KONTROLLKOMITÉEN

Leder

Per Amb

Nestleder

Sigrun Bakken Lerhol

Medlem

Petter Arne Ekroll

STYRET

Styret består av 14 medlemmer. Årsmøtet velger ti medlemmer. Leder og nestleder velges av årsmøtet hvert år. De ansatte velger fire medlemmer i særskilt valg.

Leder

Trond Reierstad

Nestleder

Nils Asle Dolmseth

Øvrige eiervalgte medlemmer

Turid Næss
Anders Johansen
Rolf Øyvind Thune
Marit Haugen
Askild Eggebø
Elisabeth Irgens Hokstad
Cecilie Bjørlo
Helge Arne Espeland

Ansattvalgte medlemmer

Tor Arne Johansen
Dag Rune Herting
Elin Aarvik
Steinar Koen

Varamedlemmer valgt av Årsmøtet

1. varamedlem:
Kenneth Høyning
2. varamedlem:
Solveig Bratteng Rønning
3. varamedlem:
Jørn Magne Vaag

Varamedlemmer til ansattevalgte medlemmer:

1. varamedlem:
Ottar Råd (NNN)
1. varamedlem:
Jeffrey Thomas (NML)

SENTRAL VALGKOMITÉ

Valgkomiteén har åtte medlemmer valgt av Årsmøtet:

Leder

Leif Arne Kvitvang

Nestleder

Kari Borghild Løstegaard

Øvrige medlemmer

Barbro Braastad
Ole Andreas Byrkjedal
Wenche Irene Kristiansen
Bodil Mannsverk
Reidar Berge
Lisbeth Norbye

REVISJON

Revisjon utføres av Ernst & Young AS og velges av Årsmøtet.

HOVEDKONTOR

TINE SA

Lakkegt. 23
0187 Oslo
Postboks 25, 0051 Oslo
www.tine.no
Sentralbord: 03080
firmapost@tine.no

HELEIDE DATTERSELSKAP

DIPLOM-IS AS

Postboks 23,
1483 Hagan
Telefon 02001
Besøksadresse:
Brennaveien 10

Adm. direktør

Rita Kristin Broch
rita.kristin.broch@diplom-is.no
www.diplom-is.no

OSTECOMPAGNIET AS

Postboks 113 Kalbakken,
0902 Oslo
Besøksadresse:
Bedriftsveien 7
Telefon 03080

Daglig leder

Nina Jutkvam Nørve
nina.jorve@tine.no
www.ostecompagniet.no

WERNERSSON OST AB

Industrivägen 5,
523 90 Ulricehamn, Sverige
Telefon +46 321 261 50

VD

Magnus Ekstrand
magnus.ekstrand@wernerssonost.se
www.wernerssonost.se

NORSELAND INC. (US)

1260 East Main Street,
Stamford, CT 06902 USA
Telefon +1 203 324 5620

President og CEO

John J. Sullivan
jsullivan@norseland.com
www.norseland.com

NORSELAND LTD. (UK)

Somerton Road, Ilchester,
Somerset BA22 8JU, England
Telefon +44 (0) 1935 842800

CEO

Nigel Meadows
nigel.meadows@tine.no
www.norseland.co.uk

DELEIDE DATTERSELSKAP

FJORDLAND AS

Brynsengveien 10
0667 Oslo
Telefon 22 97 49 00

Adm. direktør

André Gobel
andre.gobel@fjordland.no
www.fjordland.no

Årsrapporten er utarbeidet av TINE Kommunikasjon, TINE SA

Design

APELAND

Trykk

07

Foto

Forside: Ricardofoto
TINEs Mediebank
Yvonne Holth, side 7, 31, 32, 33
Katrine Lunke/APELAND, side 16
Bo Mathisen, side 22, 24, 27
Sweco AS, illustrasjon side 23
Bakside: Petter Askø Næss/Cynergi

Opplag

2000

DISTRIBUERT AV POSTEN NORGE

TINE

NORGE P.P. PORTO BETALT

Returadresse:
TINE SA
Pb 25
0051 Oslo

SKOLELYST

Skolemelk har gitt godt påfyll til skolemåltidet helt siden 1970-tallet. I starten ble det hovedsakelig levert én melketype, men utvalget har stadig blitt større.

I 2010 startet skolemelk.no, og dermed kunne melka enkelt bestilles på nett. De senere årene har det kommet andre produkter til utvalget, blant annet fruktdrikk og yoghurt.

Variert tilbud

Fordi ordningen er utvidet til mer enn skolemelk, har vi valgt å bytte navn til Skolelyst. Med

Skolelyst legges det til rette for et godt mat- og drikketilbud gjennom skoledagen. Da vi spurte foresatte i landet, fikk vi mange nyttige tilbakemeldinger. De to klareste ønskene var større produktutvalg og mer fleksibilitet. Med lanseringen av Skolelyst er det nå mulig å bestille mye forskjellig til skolemåltidet:

- Melk
- Fruktdrikk
- Smoothie
- Yoghurt
- Havregrøt
- Fruktbiter (kun skoler på Østlandet per i dag)

Bestillingsløsningen har blitt helt ny – så nå er det enda enklere å legge inn bestilling og sikre god mat og drikke til skoledagen. Nå kan

foresatte sette opp uken slik de vil og tilpasse det til barnets behov. Kanskje det trengs litt ekstra påfyll før fotballtrening på onsdager? Da kan det være en god idé å legge inn smoothie for den dagen. Fleksibiliteten gjør det også mulig å bestille for eksempel lettmelk alle dager, men bytte til kakaomelk på fredagene.

Enklere for skolene

Skolene har kommet med innspill i utviklingen av Skolelyst. Noen av innspillene var ønske om enklere administrasjon. Utdelingsrutinene er forbedret og portalen er helt ny og enklere å bruke. Det er 2086 skoler som deltar på skolelyst.no.

Utvalg fra sortimentet:

Lettmelk 1,2 prosent fett har mer enn bare en frisk og god smak. Den er også kilde til vitaminer og mineraler som unge og aktive kropper trenger.

Nå kan barna nyte en lettmelk med god smak av kakao, **uten tilsatt sukker** eller kunstig søtning.

Her kan barna nyte en **økologisk lettmelk** med god bringebærsmak fra naturlig bringebæraroma - uten tilsatt sukker og med 1,2 prosent fett.

I vår **smoothie** har vi blandet søte jordbær sammen med eple, drue og banan for å skape den søte og friske smaken som barna liker.

Yoghurt Naturell med müslikrønsj er et smakfullt mellommåltid. Som topping til naturellyoghurten er det müslikrønsj med honning og kanel i sidekammeret.

